

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ
ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

โดย

นาวาอากาศเอก เฉลิมวงษ์ กิรานนท์
รองผู้บังคับทหารอากาศ ดอนเมือง

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย

กองทัพอากาศ

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย น.อ.เฉลิมวงษ์ กิรานนท์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาเอกสาร นโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรค โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ใช้ข้อมูลการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศผ่านมา การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาได้เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รับทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบัน ได้พบปัญหาและอุปสรรคในองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ ด้านกำลังพล ด้านยุทธโศปกรณ์ ด้านการส่งกำลังบำรุง ด้านการบริหารจัดการ ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย ด้านงบประมาณ และด้านอาสาสมัคร และได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้อากาศยานและยานพาหนะอื่นๆ ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต ด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณะสภาพพื้นที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านอาสาสมัคร ด้านการวางระบบการรับบริจาค

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ระดับนโยบาย กระทรวงกลาโหมควรกำหนดบทบาทภารกิจบรรเทาสาธารณภัยเป็นภารกิจหลักของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ส่วนระดับกองทัพ ควรแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน และผลักดันแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ให้บังเกิดผลในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

คำนำ

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศในครั้งนี้ เกิดจากแนวคิดของผู้วิจัยที่ต้องการจะทราบถึงการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในระยะเวลาที่ผ่านมา และเพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา และยังไม่ได้มีผู้ศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างลึกซึ้งและจริงจัง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้รับ ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นข้อเสนอสำหรับผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและฝ่ายปฏิบัติ ตลอดจนผู้สนใจในการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ให้เป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ และนโยบายของผู้บัญชาการทหารอากาศ รวมทั้งการนำไปเป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาในหน่วยงานอื่นๆต่อไป

นาวาอากาศเอก

(เฉลิมวงษ์ กิรานนท์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วย พล.อ.อ.ธงชัย แฉล้มเขตร และ พล.อ.ต.อรรถนพ เมนะรุจิ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณข้าราชการของกองทัพอากาศ โดยเฉพาะข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ และผู้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสำเร็จเรียบร้อย สำหรับคุณค่าและคุณประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นาวาอากาศเอก

(เฉลิมวงษ์ กิรานนท์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ แนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
แนวคิดเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย	๗
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	๘
แนวคิดเกี่ยวกับการประสานงาน	๑๒
ทฤษฎีและแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ	๑๔
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีระบบ	๑๘
ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ	๒๒
แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗	๒๔
ข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	๓๐
ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย	
พิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖	๓๒
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม	
ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม(สบภ.กท.)	๓๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	๓๘
นโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ พ.ศ.๒๕๕๖ ด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์	๓๙
การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ(ศบภ.ทอ.)	๔๐
หลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๔	๔๒
การเบิกจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
สรุป	๔๘
บทที่ ๓ การดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๔๙
แนวความคิดการบริหารจัดการสาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๔๙
แผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๖๓
การสนธิกำลังและการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ	๖๕
ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ศบภ.ทอ.)	๖๙
ศูนย์ยุทธการทหารอากาศ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ (ศยอ.ศปก.ทอ.)	๗๐
สรุป	๗๐
บทที่ ๔ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย	
กองทัพอากาศ	๗๑
การดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๗๑
การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ	๗๑
การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๔	๗๓
การช่วยเหลืออุทกภัยรอบพื้นที่ กองบิน ๗ เมื่อ มี.ค.-เม.ย.๕๔	๗๕
การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ	๗๗
สรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๘๐
แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๘๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุป	๘๔
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๕
สรุป	๘๕
ข้อเสนอแนะ	๙๐
บรรณานุกรม	๙๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	ตัวแบบการบริหารงานที่สมบูรณ์	๑๐
๒ - ๒	ตัวแบบทางด้านการจัดการ	๑๑
๒ - ๓	ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย	๑๖
๒ - ๔	ตัวแบบจำลองระบบ	๑๕
๒ - ๕	ตัวแบบจำลองการติดต่อสื่อสาร	๒๐
๒ - ๖	แผนผังระบบเตือนภัยแห่งชาติ	๒๓
๒ - ๗	วัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณภัย	๒๘
๒ - ๘	โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม	๓๕
๒ - ๙	โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย	๓๗
๒ - ๑๐	โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๔๑
๒ - ๑๑	ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย	๔๒
๒ - ๑๒	ห่วงที่ ๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด/อธิบดีกรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยประกาศพื้นที่ภัยพิบัติ	๔๔
๒ - ๑๓	ห่วงที่ ๒ ตั้งภูิกษาเบิกเงินทศรองราชการ	๔๔
๒ - ๑๔	ห่วงที่ ๓ ส่งใบสำคัญเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณชดใช้คืน เงินทศรองราชการ	๔๕
๓ - ๑	แสดงระดับความรุนแรงเทียบกับผู้บัญชาการเหตุการณ์	๖๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะโลกร้อน อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวางครอบคลุมมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ระบบนิเวศ และการเกิดสาธารณภัย ลมมรสุมที่มีกำลังแรงขึ้น รวมทั้งลักษณะของการเกิดฝน ที่มีความรุนแรงในระยะสั้นและมีการทิ้งช่วงจะเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดสาธารณภัยในหลายพื้นที่ มีการประเมินว่าชุมชนที่เสี่ยงต่ออุทกภัยจะอยู่ชายฝั่งด้านตะวันออกและทางใต้ของประเทศซึ่งตั้งอยู่ใกล้มหาสมุทร รวมทั้งเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร จว.เชียงใหม่ และ อ.หาดใหญ่ จว.สงขลา จะเกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ภาวะน้ำทะเลหนุนสูงจากพายุหมุนเขตร้อนอาจส่งผลกระทบต่อรุนแรงมากขึ้นในเขตพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลาง ตั้งแต่ จว.ประจวบคีรีขันธ์ จนถึง จว.สุราษฎร์ธานี

ภัยพิบัติอันเป็นสาธารณภัย มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโลกได้เกิดการแปรปรวนของอากาศ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดความสมดุล ความแปรปรวนจากการปรับเปลี่ยนธรรมชาติ จนมีผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายนานัปการ ทั้งชีวิตประชาชน ความเป็นอยู่และสังคม เศรษฐกิจของประเทศ และสภาวะแวดล้อม เห็นได้จากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติที่ร้ายแรงที่เกิดขึ้น ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อ ๑๑ มี.ค.๕๕ เกิดแผ่นดินไหวขนาด ๙.๐ ริกเตอร์ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะฮอนชู ตามมาด้วยเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมืองคามางิชิและเซนไดใน จว.มิยาจิ ผลกระทบที่ตามมาจากเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากเมืองบริเวณชายฝั่งทะเลถูกคลื่นยักษ์สึนามิพัดพาอาคารบ้านเรือนและรถยนต์ให้จมอยู่ใต้น้ำแล้ว พื้นที่เกิดเหตุแผ่นดินไหวยังพบว่า มีเหตุเพลิงไหม้และดินถล่มตามมา ระบบสื่อสารถูกตัดขาด รถไฟใต้ดินและรถไฟความเร็วสูงชินกันเซน หยุดให้บริการ ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑๕,๗๒๕ คน บาดเจ็บ ๕,๗๑๕ คนและสูญหาย ๔,๕๑๕ คน ในพื้นที่สิบแปดจังหวัด อาคารที่ถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายกว่า ๑๒๕,๐๐๐ หลัง ประชาชนขาดที่อยู่อาศัยจำนวนมากอีกทั้งทางสำนักงานด้านความปลอดภัยนิวเคลียร์และอุตสาหกรรม ได้ประกาศปิดพื้นที่เพื่อตรวจสอบความปลอดภัยโรงผลิตไฟฟ้าพลัง

นิวเคลียร์ในเขตมียากิ หลังเกิดแผ่นดินไหว สร้างความเสียหายเป็นมูลค่า สูงถึง ๓๐๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งทำให้มันเป็นภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายมากที่สุดเท่าที่มีการบันทึกมา

สำหรับประเทศไทยในห้วงเวลาที่ผ่านมามีได้แก่ มหาวาตภัยแหลมตะตุมพุก

อ.ปากพนัง จว.นครศรีธรรมราช เมื่อ ๒๕ ต.ค.๐๕ ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๕๑๑ คน ผู้สูญหาย ๑๓๒ คน บาดเจ็บ ๒๕๒ คน บ้านเรือนเสียหาย ๔๒,๔๐๕ หลังคาเรือน และความเสียหายครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ เหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งยิ่งใหญ่ที่ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธ.ค.๔๗ ส่งผลกระทบต่อภัยกับชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทยทำให้มีผู้เสียชีวิต ๕,๓๕๓ คน สูญหาย ๓,๐๖๖ คน และบาดเจ็บ ๘,๔๕๗ คน บ้านเรือนเสียหายจำนวน ๖,๕๗๑ หลัง พื้นที่การเกษตร ๕,๔๐๐ ไร่ โรงแรม/รีสอร์ท ๓๑๕ แห่ง ร้านค้า ร้านอาหาร เรือประมง เรือท่องเที่ยว สถานที่ราชการ สิ่งสาธารณประโยชน์ ล้วนได้รับความเสียหาย รวมเป็นมูลค่า ๒๔,๖๒๖ ล้านบาท ซึ่งไม่รวมความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น แนวปะการัง ชายหาด ป่าชายเลน การเปลี่ยนแปลงอาหารของสัตว์ทะเล แหล่งทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล แหล่งน้ำจืด และความเสียหายในเรื่องโอกาสด้านการแข่งขันกับต่างชาติในด้านต่างๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังมีอุทกภัยครั้งร้ายแรงเกิดขึ้นทางภาคใต้ของประเทศ เมื่อปลาย มี.ค.๕๔ จำนวน ๑๐ จังหวัด โดยเฉพาะ จว.สุราษฎร์ธานี และ จว.นครศรีธรรมราช ได้รับความเสียหายหนัก มียอดผู้เสียชีวิต ๖๔ คน (ข้อมูลเมื่อ ๑๘ เม.ย.๕๔ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย) และอุทกภัยในประเทศไทย ปี ๕๔ หรือที่นิยมเรียกกันว่า มหาอุทกภัย เป็นอุทกภัยรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขง เริ่มตั้งแต่ปลาย ก.ค.และสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๑ ม.ค.๕๕ (แต่การฟื้นฟูยังมีต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน) มีราษฎรได้รับผลกระทบกว่า ๑๒.๘ ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท และจัดให้เป็นภัยพิบัติครั้งที่สร้างความเสียหายมากที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก อุทกภัยดังกล่าวทำให้พื้นดินกว่า ๑๕๐ ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน ๖๕ จังหวัด ๖๘๔ อำเภอ ราษฎร ได้รับความเดือดร้อน ๔,๐๘๖,๑๓๘ ครัวเรือน ๑๓,๕๕๕,๑๕๒ คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น ๒,๓๒๕ หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน ๕๖,๘๓๔๓ หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย ๑๑.๒๐ ล้านไร่ ถนน ๑๓,๕๖๑ สาย ท่อระบายน้ำ ๗๗๗ แห่ง ฝาย ๕๘๒ แห่ง ทำนบ ๑๔๒ แห่ง สะพาน/คอสะพาน ๗๒๔ แห่ง บ่อปลา/บ่อกุ้ง/หอย ๒๓๑,๕๑๕ ไร่ ปศุสัตว์ ๑๓.๔๑ ล้านตัว มีผู้เสียชีวิต ๘๑๓ คน และสูญหาย ๓ คน อุทกภัยครั้งนี้ถูกกล่าวขานว่าเป็นอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดในแง่ของปริมาณน้ำ และจำนวนผู้ได้รับผลกระทบต่อสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศ และความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นวงกว้าง

การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในระดับชาติ กระทรวงมหาดไทย โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะเป็นหน่วยหลักในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ในส่วน ของทหารก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณ ภัยกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณ ภัยเหล่าทัพ ซึ่งมีภารกิจโดยรวมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดย ใช้ทรัพยากร อุปกรณ์ ยุทธโปกรณ์และกำลังพลของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งประสานการปฏิบัติการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพเพื่อให้สถานการณ์กลับสู่สภาวะ ปกติโดยเร็ว

กองทัพอากาศ โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (สบท.ทอ.) ได้เข้ามา มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ โดยเฉพาะการใช้กำลังพล พัสตุ อุปกรณ์ ยานพาหนะตลอดจนอากาศยานในการปฏิบัติการกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น การลำเลียง ของช่วยเหลือ เครื่องอุปโภคบริโภค ไปยังพื้นที่ประสบภัย การลำเลียงผู้ป่วย การลำเลียงเจ้าหน้าที่ เพื่อไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การบินลาดตระเวนทางอากาศตรวจสอบความเสียหาย การบิน ค้นหาและช่วยชีวิต การบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศเพื่อนำภาพถ่ายมาประเมินความเสียหาย และวางแผนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งการปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่ได้รับภารกิจอย่างเต็ม จิตความสามารถ

การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพอากาศที่ผ่านมา กองทัพอากาศ ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หลักการ ข้อตกลงกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ประสบปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นเสมอทั้งด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบ บุคลากร ระบบการทำงาน การสั่งการและควบคุม การใช้ วัสดุ อุปกรณ์และยุทธโปกรณ์ ตลอดจนการจัดการด้านงบประมาณที่ได้รับเพื่อให้การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพอากาศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษา และพัฒนาการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ที่รับผิดชอบในภารกิจป้องกัน การบรรเทา การฟื้นฟู จากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชน และ การพัฒนาประเทศตาม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้นและทันต่อสถานการณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษานโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
๒. เพื่อศึกษาข้อขัดข้อง ขัดจำกัด ในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. กำหนดการวิจัยเฉพาะภารกิจ บทบาท การใช้เครื่องมือของทหาร และ ความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ และ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย
๒. ศึกษาวิธีการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ในการช่วยเหลือภายในประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ประกาศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หรือได้เคยปฏิบัติหน้าที่ด้านการบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง ตลอดจนความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการน่านโยบายไปปฏิบัติ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้แนวทางดำเนินงานในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงนโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
๒. ทำให้ทราบถึงปัญหา ข้อขัดข้อง ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
๓. ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

คำจำกัดความ

สาธารณภัย หมายถึง ภัยที่เกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด เช่น อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรม ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน และก่อให้เกิดอันตราย แก่ชีวิต ร่างกาย หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

งานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

หมายถึง การดำเนินงานของกองทัพอากาศตามแผนงานบริหารจัดการด้านการบรรเทาสาธารณภัยในห้วงก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติ ระหว่างเกิดเหตุภัยพิบัติ และภายหลังเกิดเหตุภัยพิบัติ ที่กำหนดไว้

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดการสาธารณภัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน

การดำเนินการก่อนเกิดภัย

หมายถึง การดำเนินการป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัยและเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ ได้แก่ การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ความเสี่ยง การแจ้งเตือนภัย การจัดทำแผนและวางระบบป้องกัน การกำหนดมาตรการป้องกันและวางระบบปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและเตรียม

บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน การฝึกซ้อมแผน
ป้องกันภัย และการให้ความรู้แก่ชุมชนและประชาชนในเรื่องของ
สาธารณภัย

การดำเนินการขณะเกิดภัย

หมายถึง การดำเนินการขณะที่เกิดสาธารณภัยในสภาวะฉุกเฉินที่จะต้องเข้าไป
ระงับภัย และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างทันทั่วถึง ได้แก่
การอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าระงับภัยอย่างเป็นระบบ การจัดหน่วยกู้ภัยเพื่อ
ค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัยและ การดำเนินการอพยพประชาชนออก
จากพื้นที่เสี่ยงภัย การจัดสถานที่ปลอดภัยให้กับประชาชนตลอดจน
การรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

การดำเนินการภายหลังการเกิดภัย

หมายถึง การเข้าไปฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบสาธารณภัยโดยให้ความช่วยเหลือ
ด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ประสบภัยกลับคืนสู่สภาพเดิม ตลอดจนการ
พัฒนาประเทศเพื่อป้องกันสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

บทที่ ๒

แนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย

จากสภาพแวดล้อมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จนทำให้เกิดปรากฏการณ์คือ สภาวะเรือนกระจก (Green house effect) และปรากฏการณ์ เอลนีโน (El Niño) อันเป็นสาเหตุให้สภาพอากาศมีความแปรปรวนมากขึ้น จนก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ซึ่งทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทำให้การบริหารจัดการภัยพิบัติจึงต้องพัฒนาไปสู่การปฏิบัติในเชิงรุก (Proactive approach) ทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเกิดภัย เป็นการปฏิบัติอย่างครบวงจรโดยเน้นในเรื่อง การป้องกัน/การลดผลกระทบ (Prevention and mitigation) การเตรียมความพร้อม(Preparedness) ขั้นระหว่างเกิดภัย เป็นการปฏิบัติซึ่งต่อเนื่องจากขั้นก่อนการเกิดภัย โดยดำเนินการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency response) และขั้นภายหลังเกิดภัย ซึ่งจะดำเนินการฟื้นฟูบูรณะ(Rehabilitation and reconstruction) โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้จะต้องมีศักยภาพในการประสานความร่วมมือกับหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นขั้นตอน และต่อเนื่อง (สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, ๒๕๔๗ : ๓)

การสูญเสียทรัพยากรของประเทศจากสาธารณภัย จะเป็นสาเหตุสำคัญของความล่าช้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ และจากการบริหารจัดการภัยพิบัติในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยังมีปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนอีกหลายประการซึ่งจำเป็นต้องยกระดับ และพัฒนาให้เข้าสู่ระบบ ดังนี้ (สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, ๒๕๔๗ : ๕)

๑. ด้านเศรษฐกิจ จากเป้าหมายการส่งออกสินค้า ทั้งจากภาคอุตสาหกรรม และจากภาคการเกษตร ที่ต้องการเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกปี ทำให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งสารเคมีและวัตถุดิบทราย ที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้มากขึ้น ทำให้เสี่ยงจากสารตกค้าง และสารชนิดใหม่ที่เกิดจากกระบวนการผลิต และการขนส่งเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ประกอบการต้องการลดต้นทุนการผลิตสินค้า โดยไม่คำนึงถึงระบบการควบคุมมลพิษ หรือระบบการกำจัดสารพิษที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งจากการเก็บ การขนถ่าย การขนส่งและการผลิตสารเคมี และวัตถุดิบทรายอีกด้วย

๒. ด้านสังคม สภาพสังคมในปัจจุบันที่ประชากรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาของสังคมไทยยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคนในสังคม ทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวมีแนวโน้มลดลง เป็นสาเหตุให้ประชากรส่วนหนึ่ง ได้บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน ขณะที่อีกส่วนหนึ่งอพยพไปหางานทำในเมืองใหญ่ๆ จนก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนขึ้นอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดความแออัดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น และความไม่สอดคล้องของการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นสาเหตุที่ทำให้สภาพนิเวศน์ทางธรรมชาติเสียความสมดุล เป็นผลให้มีโอกาสเกิดภัยพิบัติทั้งจากทางธรรมชาติและจากอุบัติเหตุ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและมีความถี่มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ภัยจากอุทกภัย ภัยจากไฟป่า ภัยจากอหิวตภัย ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยแล้ง ภัยจากไฟฟ้า ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากอากาศหนาว ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากโรคระบาดสัตว์ ภัยจากโรคแมลงและสัตว์ศัตรูพืชระบาด เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

๔. ด้านการบริหารจัดการ เป็นจุดอ่อนหนึ่งที่ต้องมีการเร่งรัดปรับปรุงแก้ไข เริ่มตั้งแต่การมีแผนงานที่ดี ตามแนวนโยบายให้ทันตามกำหนด การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการฝึกซ้อมตามแผน การปรับแผน การจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผลผลิตจากแผน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรภาครัฐที่เหมาะสม สามารถจะร่วมสนธิกำลังในการปฏิบัติงานแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน ภายใต้สภาวะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

ปัจจัยในการบริหาร (Administrative resources) ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานมี ๔ ประการ ได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) เครื่องจักร (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) หรืออาจเรียกว่า 4Ms เพราะในการบริหารจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเหล่านี้เป็นอุปกรณ์สำคัญ ไม่ว่าจะการบริหารงานนั้น จะเป็นการบริหารราชการ หรือเป็นการบริหารธุรกิจ ต้องอาศัยปัจจัยเหล่านี้ (สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยกฤษณ์, ๒๕๔๒ : ๒)

๑. กระบวนการในการบริหาร (Process of administration) หรือในบางครั้งอาจเรียกว่าหน้าที่ของนักบริหาร (Executive function) ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ๗ ขั้นตอน หรือ

เรียกว่า POSDCORB ซึ่งเป็นหลักการบริหาร ที่ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ได้ทั่วไป ทั้งการบริหารงานภาครัฐ หรือของภาคเอกชน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อความประหยัดในการปฏิบัติงาน (สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภยกุล, ๒๕๔๒ : ๒)

๑.๑ P (Planning) หมายถึง การวางแผนงานที่จะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องซึ่งกันในการดำเนินงาน และมีการจัดทำแผนงานที่ใช้ความรู้ในทางวิชาการ รวมทั้งมีการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จึงจะได้แผนงานที่ถูกต้องและมีเหตุมีผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

๑.๒ O (Organizing) หมายถึง การจัดรูปงานที่มีความจำเป็นจะต้องพิจารณารวมไปกับวิธีการปฏิบัติงาน (method) ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดรูปงานและวิธีการปฏิบัติงานเกิดความสอดคล้องกันนอกจากนี้ การพิจารณาจัดรูปงาน อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) หรือในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วย (Auxiliary)

๑.๓ S (Staffing) หมายถึง การสรรหาบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้บรรจุและแต่งตั้งจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น กองทัพไทยได้จึงตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นรวมทั้ง ได้ให้ความสำคัญต่องานบรรเทาสาธารณภัย โดยหาหนทางปฏิบัติ ในการช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติอันเป็นการลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้น แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งของรัฐ ให้เหลือน้อยที่สุดด้วยยุทธศาสตร์และกำลังพลของกองทัพซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด และเมื่อสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ก็จะดำเนินการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยทันที ตลอดจนเร่งรัดดำเนินการบรรเทาความเสียหายต่างๆ ให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

๑.๔ D (Directing) หมายถึง การอำนวยการ และรวมถึง การควบคุมงาน การนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน ได้แก่ ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human relation) และการจูงใจ (Motivation) ตลอดจน การวินิจฉัยสั่งการ (Decision - making) และการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegation of authority) ที่เป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารงาน

๑.๕ Co (Co-ordinating) หมายถึง การร่วมมือประสานงานกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่จะช่วยให้การประสานงานดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานจึงเป็นเรื่องซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจกรรมประจำวันที่จะต้องกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับของงาน ดังนั้นการร่วมมือประสานงาน จึงเป็นหน้าที่ของนักบริหารที่ต้องจัดให้มีขึ้นภายในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดี คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) ที่ดีนั่นเอง

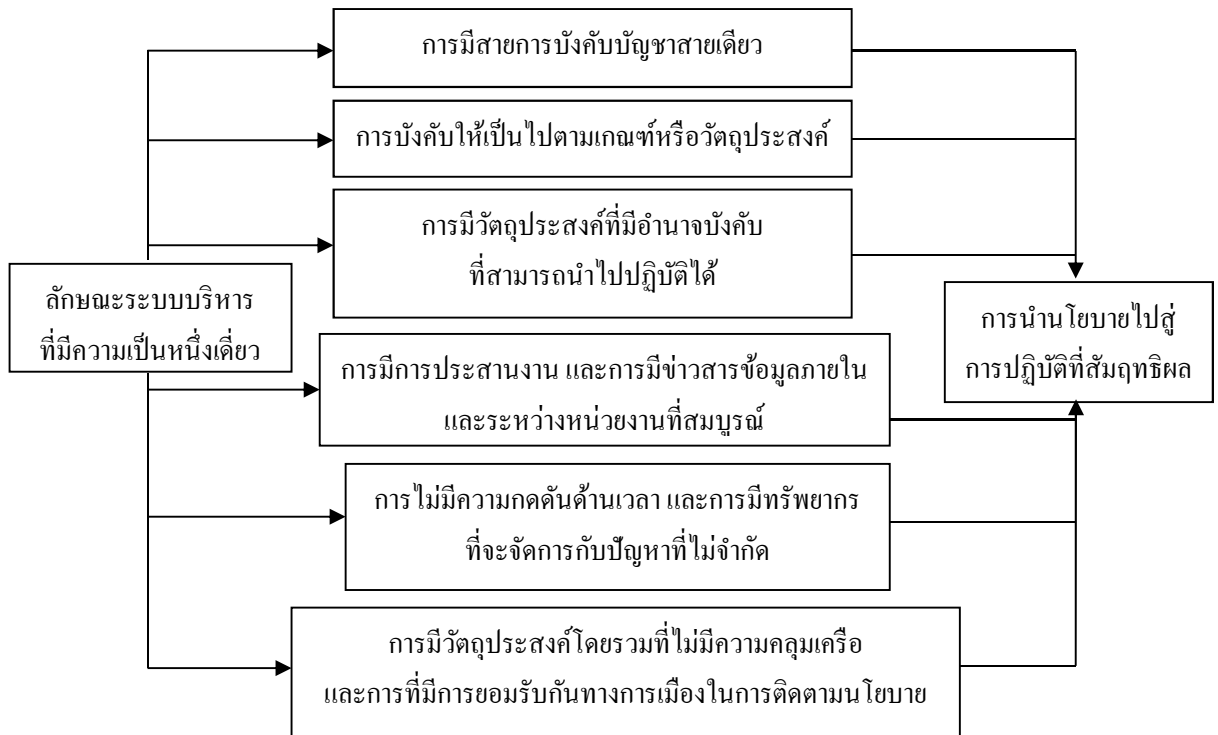
๑.๖ R (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังรวมไปถึง การประชาสัมพันธ์ (Public relation) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบอีกด้วย ทั้งนี้การรายงาน ยังมีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มากเช่นกัน

๑.๗ B (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยจะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงระบบ และกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนใช้วิธีการงบประมาณเป็น แผนงาน เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมงานด้วย

กระทรวงกลาโหม ได้ปรับเปลี่ยน โครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่องค์การไว้ ชัดเจนตามหลัก POSDCORB เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบสาธารณภัย โดย มอบหมายให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชน ด้วยการใช้ทรัพยากรของ กองทัพอากาศให้การช่วยเหลืออย่างทันทีรวมทั้ง ให้การสนับสนุนแก่ส่วนราชการและภาคเอกชน ที่เข้าช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติตามขีดความสามารถ เมื่อได้รับการร้องขอ

๒. ตัวแบบการบริหารที่สมบูรณ์แบบ (The model of perfect administration) หรือที่เรียกว่า ตัวแบบอุดมคติ มีลักษณะดังนี้ (จุมพล นิมิพานิช, ๒๕๔๖ : ๑๐๕)

แผนภาพที่ ๒ - ๑ ตัวแบบการบริหารที่สมบูรณ์แบบ

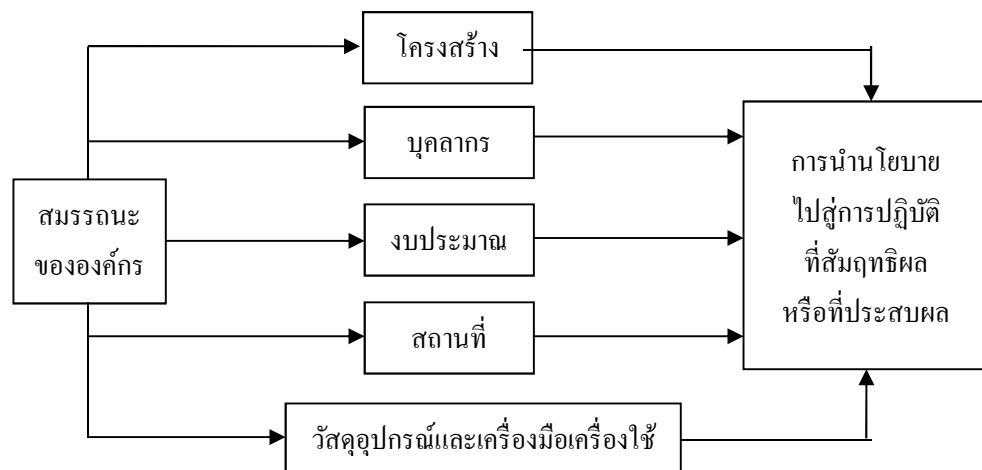
ที่มา จุมพล นิมิพานิช, ๒๕๔๖ : ๑๐๕

ตัวแบบนี้จะเป็นระบบการบริหารที่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีสายการบังคับบัญชาสายเดียว มีการบังคับให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือวัตถุประสงค์ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่มีอำนาจบังคับซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยจะตั้งอยู่บนหลักการของการปฏิบัติตาม และการควบคุมการบริหารที่สมบูรณ์แบบ มีการประสานงาน และมีข่าวสารข้อมูลภายใน ระหว่างหน่วยงานบริหารที่สมบูรณ์ไม่มีความกดดันด้านเวลา มีทรัพยากรที่ใช้จัดการกับปัญหาที่ไม่จำกัดที่สำคัญคือ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายโดยรวมจะไม่มี ความคลุมเครือ รวมทั้งยังมีการยอมรับทางการเมืองในการติดตามนโยบาย

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกต คือ เมื่อมีการนำตัวแบบนี้ไปใช้ปรากฏว่า สายการบังคับบัญชา และการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายหรือเป้าหมาย มีความสำคัญน้อยกว่าการแลกเปลี่ยน และการเจรจาต่อรอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมากกว่า โดยสรุป ตัวแบบนี้เชื่อว่าลักษณะระบบบริหารที่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผล

๓. ตัวแบบทางด้านการจัดการ (The model of management or management model) หรือตัวแบบทางด้านการบริหารจัดการ มีลักษณะดังนี้ (จุมพล หนิมพานิช, ๒๕๔๖ : ๑๐๘)

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ตัวแบบทางด้านการจัดการ

ที่มา จุมพล หนิมพานิช, ๒๕๔๖ : ๑๐๘

ตัวแบบนี้ จะให้ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์กร เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติว่ามี ชีตความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด ทั้งนี้ นโยบาย/โครงการ

ที่จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม บุคลากรในองค์การต้องมีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านการบริหารและเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้องค์การยังต้องมีการวางแผนเตรียมการ มีความพร้อมเป็นอย่างดีทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ

ตัวแบบนี้เชื่อว่า สมรรถนะขององค์การอันประกอบด้วย โครงสร้าง สถานที่ งบประมาณบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ มีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผล

แนวคิดเกี่ยวกับการประสานงาน

การประสานงาน (Co-ordinating) เป็นการจัดระเบียบในวิธีการทำงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ และงานนั้นมีความร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน เพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์การอย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติจัดระเบียบงานให้เรียบร้อย และสอดคล้องกลมกลืนกัน เพื่อให้งานสมดุผลและสำเร็จตามเป้าหมายในเวลาที่กำหนด

๑. ลักษณะสำคัญของการประสานงาน (สุธี สุทธิสมบุรณ์ และ สมาน รั้งลิโยภฤกษ์, ๒๕๔๒ : ๗๒) ได้แก่

๑.๑ การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดให้งานสอดคล้องกัน โดยปราศจากการขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำซ้ำซ้อนกัน กล่าวคือ การจัดให้งานส่วนต่างๆ ผสมกลมกลืนเข้ากันได้เหมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรที่มีความสมดุลกัน (Balancing) ที่สามารถรับกันได้ในจังหวะหรือในเวลาอันเหมาะสม (Timing) และผสมกลมกลืนเข้ากันได้อย่างแนบเนียน (Integrating)

๑.๒ การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือ (Cooperation) ทั้งนี้ไม่ใช่เกี่ยวกับการจัดเพื่อให้งานประสานกันได้เท่านั้น แต่จะเป็นเรื่องความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายเพื่อให้งานบรรลุจุดหมายในรูปของทีมงาน (Teamwork) อีกด้วย

๑.๓ การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการบริหาร โดยจะมีลักษณะเป็นส่วนที่ใส่เข้าไป (Input) กับส่วนที่เป็นผลออกมาหรือผลผลิต (Output) โดยส่วนที่ใส่เข้าไปนั้นจะเป็นปัจจัยต่างๆในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุสิ่งของ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ เวลาความตั้งใจในการทำงาน และความสะอาดต่างๆ เพื่อให้ได้ผลออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการประสานงานที่ดีจะต้องอาศัยการใช้เทคนิคทางการบริหารในรูปแบบต่างๆ เช่น การวางแผนที่ดี

การจัดให้มีแผนผังขององค์การเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบ การกระจายงาน ความเคลื่อนไหวของงาน และการแสดงสถานที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องช่วยให้การดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ทำให้การขัดแย้งลดน้อยลง และในขณะเดียวกันการประสานงานก็จะดีขึ้น

๑.๔ การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (Communication)

หลักสำคัญในการบริหารงาน คือ บุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น เกิดความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานของตนได้เมื่อมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์หรือความต้องการนั้นๆ กระจ่างแจ้ง อุปสรรคสำคัญที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและเกิดการประสานงานขึ้น ได้แก่ การติดต่อสื่อสารที่มีลักษณะแบบ ๒ ทาง(Two-way Communication) ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพราะถ้าการติดต่อสื่อสารไม่ดี เกิดการเข้าใจผิดพลาดขึ้น การประสานงานก็จะไม่สามารถบังเกิดผล

๑.๕ การประสานงาน ย่อมจะมีอยู่ในทุกระดับชั้นของสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) ทั้งเป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) ซึ่งถ้าเป็นองค์การหรือหน่วยงานขนาดใหญ่ การประสานงานจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น และต้องจัดให้มีการประสานงานขึ้นในทุกระดับชั้น ทั้งนี้เพราะการขาดความร่วมมือประสานงานเพียงในระดับใดระดับหนึ่งแล้ว ย่อมมีผลกระทบกระเทือนไปถึงส่วนรวมได้ด้วยเสมอ

๒. การประสานจะมีความสำคัญต่อการบริหารเป็นอันมาก ควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสำคัญ ระหว่างการบริหารกับการประสานงาน ดังนี้ (สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภยกุล, ๒๕๔๒ : ๗๔)

๒.๑ การประสานงานเป็นกระบวนการในการบริหาร แม้จะมีผู้ที่กล่าวถึงระดับชั้นและกระบวนการสำคัญของการบริหารที่แบ่งเป็นหลายอย่างหลายประการก็ตาม แต่ในการประสานงานก็ยังเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารกระบวนการหนึ่งอยู่เสมอ เช่น

๒.๑.๑ เฟโยล์ (Fayol) ให้ความเห็นว่าเป็นกระบวนการในการบริหารมี

๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดรูปงาน การอำนาจการ การประสานงาน และการควบคุมงาน

๒.๑.๒ กุลิก และ เออร์วิค (Gulick & Urwick) ได้สรุปสาระสำคัญ

๗ ประการ คือ การวางแผน การอำนาจการ การประสานงาน การจัดรูปงาน การเลือกสรรและบรรจุคนเข้าทำงาน การรายงาน และการงบประมาณ

๒.๒ การประสานงานเป็นระเบียบหรือธรรมเนียมในการบริหาร ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าเป็นองค์การเอกชนหรือองค์การของรัฐบาลก็ตาม มักจะกำหนดระเบียบการปฏิบัติงานไว้ ให้มีการประสานงานกันเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์การของรัฐบาลที่เน้นเรื่อง

ระเบียบปฏิบัติในการประสานงานเป็นส่วนมาก จนอาจจะกล่าวได้ว่าระเบียบวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการประสานงานนั้นจะเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันในวงการบริหาร

๒.๓ การประสานงานเป็นหน้าที่ของนักบริหารหรือหัวหน้างาน เพราะความสำเร็จของการประสานงานขึ้นอยู่กับทบทวนและความสามารถของนักบริหารหรือหัวหน้างานเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของนักบริหารคือ การใช้ภาวะผู้นำเพื่อนำเอาปัจจัยในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานที่มีอยู่ นำมาใช้ในการทำงานให้มีลักษณะสมานฉันท์ เพื่อให้งานแต่ละส่วนสอดคล้องต้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีและแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๑. นโยบายสาธารณะ (Public policy) เกิดจากปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างรัฐบาลและประชาชน กล่าวโดยสรุป คือ นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมของรัฐบาลที่เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ โดยมุ่งถึงค่านิยมและผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเป็นข้อบัญญัติที่ขอบด้วยกฎหมาย (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, ๒๕๔๕ : ๔๓)

นโยบายสาธารณะ มีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ต่อประชาชน และต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะนโยบายสาธารณะเป็นทั้งเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการและค่านิยมของประชาชน จึงเป็นสิ่งบ่งบอกถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ ทั้งใน ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความสำเร็จการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้บรรลุผล และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้รัฐบาลสามารถดำรงอำนาจในการบริหารประเทศต่อไปในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลกำหนดนโยบายไม่สอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของสังคม และไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้รัฐบาลหมดความชอบธรรมที่จะบริหารประเทศต่อไป

๒. การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public policy implementation) เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการนโยบายสาธารณะ แบ่งได้ ๓ ชั้น ได้แก่ การก่อรูปและการออกแบบนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย ในการนี้มีนักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้ (มยุรี อนุมานราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘)

๒.๑ วิลเลียม (Williams, 1971 อ้างถึงใน มยุรี อนุมานราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘) ได้เน้นถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในการรวบรวมทรัพยากรทางการบริหารในองค์การ ให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ แต่ต้องมี

การจัดการ/เตรียมวิธีการทั้งหลาย เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายสำเร็จลุล่วง โดยต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ จนสามารถที่จะดำเนินการได้สำเร็จ

๒.๒ เพรสแมน และ วิลด์ฟสกี (Pressman & Wildavsky, 1973 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘) การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของของรัฐบาลให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงต้องมึนโยบายเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงมีการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ออกมา

๒.๓ ฮอร์น และ เมเทอร์ (Horn & Meter, 1976 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘) การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งกระทำโดยรัฐบาลและเอกชนที่มีผลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า จากการตัดสินใจกำหนดนโยบาย

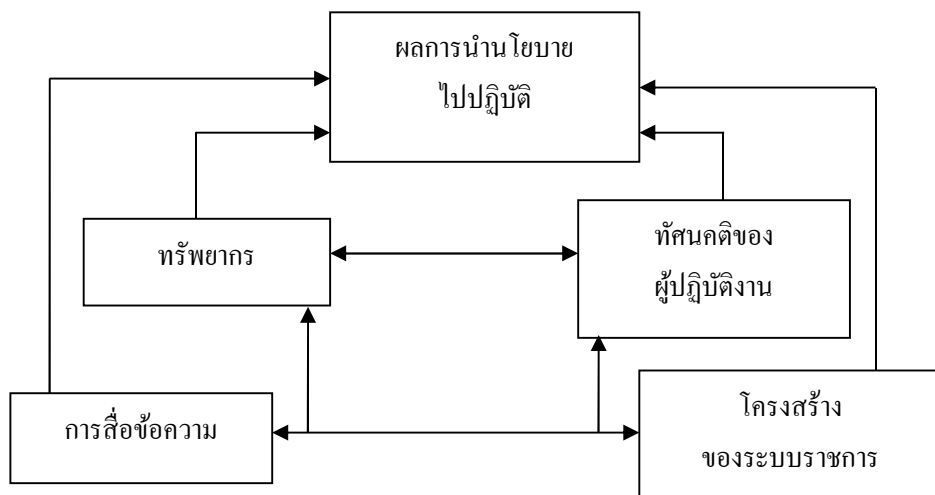
๒.๔ บาร์ดาท (Bardach, 1977 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘) ได้ชี้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการทางการเมือง ที่จะนำการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกของนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จกิจกรรมนั้นๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี เป็นกิจกรรมที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒.๕ มาสมาเนียน และ ซาบาติเยร์ (Mazmanian & Sabatier, 1989 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, ๒๕๔๘ : ๒๐๘) กล่าวถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่ได้กระทำไว้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของกฎหมาย คำพิพากษาของศาล คำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ไปปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยมีกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การพิจารณาผลลัพธ์อันพึงปรารถนาตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย การยินยอมปฏิบัติตามของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากการรับรู้ของผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบาย และหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบาย อาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรี โดยให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมนี้ ประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการวางแผน/โครงการ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การออกแบบองค์การและการดำเนินงาน จะต้องให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของโครงการที่กำหนดไว้ แต่ในความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของการกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบายอีกด้วย

๓. ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions between factor model) ถือว่าเป็นตัวแบบซึ่งมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ นำเสนอโดย เอ็ดวาร์ด (Edwards, 1980) ที่ว่าการศึกษา

แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ เริ่มต้นจากความเป็นนามธรรม ด้วยคำถามที่ว่า อะไรคือเงื่อนไขเบื้องต้น สำหรับความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อะไรคืออุปสรรคเบื้องต้นต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในการตอบคำถามดังกล่าว เอ็ดเวิร์ด (Edwards) เสนอให้พิจารณาจากปัจจัย ๔ ประการ ซึ่งมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ การสื่อสาร (Communication) ทรัพยากร (Resources) จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (Disposition or attitudes) รวมทั้ง โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic structures) ในการนี้ประเด็นสำคัญคือ ทำไมปัจจัยเหล่านี้จึงมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และทำไมปัจจัยเหล่านี้จึงต้องเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตามที่แสดงให้เห็นตามแผนภาพ (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, ๒๕๔๘ : ๔๕๓-๔๕๗)

แผนภาพที่ ๒ - ๓ ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ที่มา สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, ๒๕๔๘ : ๔๕๓-๔๕๗

จากแผนภาพปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ เอ็ดเวิร์ด (Edwards) ได้อธิบายบทบาทของปัจจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑ การสื่อสาร (Communication) เป็นปัจจัยเพื่อจะให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพ ผู้ที่รับผิดชอบนำการตัดสินใจไปปฏิบัตินี้ จะต้องรู้ว่าตนกำลังทำอะไร คำสั่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องถูกถ่ายทอดไปสู่บุคลากรผู้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยจะต้องมีความชัดเจน (Clarity) ที่เที่ยงตรง (Accuracy) และมีความคงเส้นคงวา (Consistency) ยิ่งการตัดสินใจในนโยบายและคำสั่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความเที่ยงตรงมากเพียงใด

ในการถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติ ยิ่งทำให้โอกาสของการนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จสูงด้วย ส่วนความผิดพลาดในการถ่ายทอดข้อความไปสู่ผู้ปฏิบัติ จะเป็นสาเหตุเบื้องต้นของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการสื่อข้อความจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๓.๒ ทรัพยากร (Resources) ในการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ แม้ว่าจะมีคำสั่งที่ชัดเจนและแน่นอน หรือมีการถ่ายทอดข้อความที่เที่ยงตรงเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติขาดทรัพยากรจำเป็นซึ่งต้องใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิผลแล้ว การนำนโยบายไปปฏิบัติ จะไม่มีประสิทธิผลแต่อย่างใด ทรัพยากรสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ยังหมายรวมถึงจำนวนบุคลากรที่พอเหมาะ มีความชำนาญเพียงพอในการทำงาน มีระบบสารสนเทศที่สอดคล้อง พอเพียง รวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจจะต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ สถานที่ปฏิบัติงาน เครื่องมือ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานให้เหมาะสม ซึ่งการมีทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ จะสื่อความหมายให้เห็นว่ากฎหมายไม่มีผลในการใช้บังคับ ทรัพยากรจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓.๓ จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (Disposition or attitudes) ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก การนำนโยบายไปปฏิบัติจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของนโยบาย และขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติต้องเป็นอิสระจากผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้กำหนดนโยบายด้วย ในการนี้ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ อาจไม่มีจุดยืนที่มั่นคงในการนำนโยบายไปปฏิบัติเหมือนกับผู้กำหนดนโยบายต้องการ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติจึงต้องใช้ดุลยพินิจในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะการสื่อข้อความจากผู้กำหนดนโยบายนี้ มักจะไม่ชัดเจน ในบางนโยบายอาจขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ขององค์การ ในการนี้จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติในหลายกรณีจึงเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๓.๔ โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic structures) โครงสร้างระบบราชการนี้จะมีอิทธิพลอย่างสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หลักการพื้นฐานประการหนึ่งของโครงสร้างทุกองค์การ คือ มาตรฐานของระเบียบการปฏิบัติขององค์การ ซึ่งมีคุณค่าในการประหยัด เวลาสำหรับผู้ปฏิบัติมาก จนทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับงานประจำวันได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดแบบแผนในการปฏิบัติ แก่เจ้าหน้าที่ขององค์การที่มีขนาดใหญ่ และมีความซับซ้อน ทั้งนี้ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความยืดหยุ่น โดยบุคลากรสามารถโยกย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้สะดวก และมีความเสมอภาคในการใช้กฎระเบียบ แต่มีข้อเสียเกี่ยวกับ

มาตรฐานของกฎระเบียบ การปฏิบัติขององค์กร คือไม่มีการประเมินผล เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้กลายเป็นอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้การออกแบบเกี่ยวกับงานกิจวัตร (Routines) ในอดีตอาจเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพราะระเบียบเดิมนั้นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสอดคล้องกับแผนงานใหม่ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการให้นำไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

จากความสัมพันธ์เชิงตรรกะที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การสื่อข้อความ ทรัพยากร จุดยืนหรือทัศนคติผู้ปฏิบัติ และโครงสร้างระบบราชการล้วนแต่มีปฏิสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อบัณฑิตต่างๆ ด้วยกันเอง และต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเอดเวิร์ดส์ (Edwards) เรียกความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ว่า ผลกระทบทางตรง และทางอ้อม ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Direct and indirect impacts on implementation)

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีระบบ

๑. ทฤษฎีระบบ (system theory) และแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี (สิทธิพันธ์ พุทธพูน, ๒๕๔๓ : ๔๖๑)

๑.๑ พาร์สัน (Parsons) ให้ความหมายว่า ระบบ คือ โครงสร้างของความสัมพันธ์หรือการกระทำต่างๆ ที่ทำหน้าที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละระบบ มีแนวโน้มที่จะดำรงรักษาตนเองชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยการแบ่งหน้าที่กันทำ เมื่อพิจารณาตามที่พาร์สัน (Parsons) ให้อธิบายจะเห็นได้ว่าการดำเนินการในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบอุทกภัยนั้น จำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดหน้าที่ให้กับองค์การปฏิบัติอย่างชัดเจน จึงจะบังเกิดผลในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

๑.๒ เอสตัน (Easton) กล่าวว่า เป็นเรื่องของการทำงานที่มุ่งไปในทางการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม โดยจะมีผลผูกพันหรือบังคับด้วยการจัดทำรูปแบบจำลองของสิ่งที่ผ่านเข้าไปสู่ระบบ (Input) กับสิ่งที่อยู่ในรูปของสิ่งที่ผ่านออกมาจากระบบ (Output) โดยมีการสะท้อนป้อนกลับ (Feedback)

แผนภาพที่ ๒ – ๔ ตัวแบบจำลองระบบ

ที่มา สิทธิพันธ์ พุทธหุณ, ๒๕๔๓ : ๔๖๑

จากตัวแบบดังกล่าวข้างต้น เป็นการแสดงถึงกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม และเป็นความต้องการของสังคม ซึ่งเมื่อผ่านกระบวนการตัดสินใจนี้ไปแล้ว ก็จะส่งผลสะท้อนกลับ ไปใหม่ กลายเป็นข้อเรียกร้องหรือข้อสนับสนุน เพื่อจะเข้าสู่ระบบของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ และได้ผลผลิตออกมาที่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สังคมยอมรับและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ถ้าพิจารณานำแนวทางตามทฤษฎีระบบของ เอสตัน มาประยุกต์ใช้กับแนวทางการบริหารจัดการ กับนโยบายการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ และกับแนวทางในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศแล้ว จะเกิดประโยชน์ในด้านงานสาธารณภัยเป็นอย่างมาก

๒. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural functional theory) และแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี (สิทธิพันธ์ พุทธหุณ, ๒๕๔๓ : ๑๕๕-๑๕๖)

๒.๑ อัลมอนด์ (Almond) ได้ให้ความหมายไว้ว่า โครงสร้าง คือ กิจกรรมที่กระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นแบบแผนที่สามารถจะมองเห็นเป็นโครงสร้างได้ เช่น ภายในรัฐสภาจะมีคนดำเนินกิจกรรมย่อยๆ เรียกว่า บทบาทหลายๆ ด้าน ทั้งนี้ จะรวมกันเป็นกิจกรรมหรือโครงสร้างส่วนหน้าที่ของระบบนั้น หมายถึง บทบาทต่างๆ ที่ระบบจะต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามหน้าที่

๒.๒ พาร์สัน (Parsons) ได้กล่าวไว้ว่า โครงสร้างของระบบ ได้แก่ บทบาทต่างๆ (Role) ซึ่งระบบจะต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามหน้าที่ที่มีอยู่ แนวคิดนี้มีหลักสำคัญอยู่

๔ ประการ คือ แนวคิดเรื่องระบบ แนวคิดเกี่ยวกับส่วนย่อยหรือส่วนประกอบของระบบ แนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของระบบ และแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงการจัดทำแผนป้องกันสาธารณภัยนั้น จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพิจารณา คือ โครงสร้าง และหน้าที่ขององค์กรที่จะกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ

๓. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication theory) และแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี (ลิทธิพันธ์ พุทธหุน, ๒๕๔๓ : ๓๗๓)

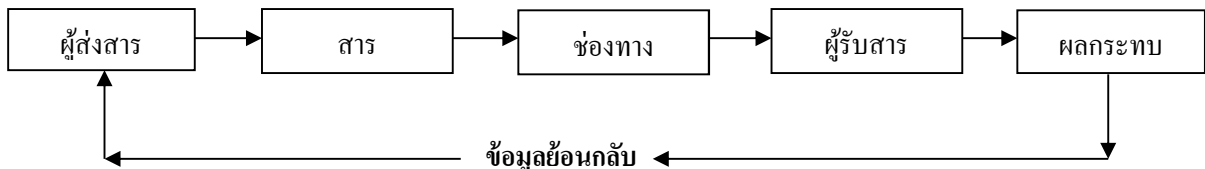
คาร์ล และ สตีเวน (Deutsch & Steven) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารดังนี้ การสื่อสาร ทางการเมืองเป็นหน้าที่หนึ่งของระบบการเมืองที่เป็นกระบวนการชี้แนะ หรือควบคุม ทิศทางในความพยายามของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๓.๑ เรื่องของข่าวสาร ถือเป็นสัญลักษณ์ที่บุคคลใช้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือ ความต้องการของตนให้ผู้อื่นได้รับทราบ

๓.๒ เป็นการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ตั้งแต่สองคน ขึ้นไปที่ทำการส่งและรับสิ่งหนึ่งจากกัน

๓.๓ บุคคล หมายถึง ตัวคนซึ่งอยู่ในกระบวนการ หรือเป็นสมาชิกของสังคม อันจำเป็นต้องรับรู้การตีความหมาย และการตอบสนองข่าวสารที่ได้รับมา

แผนภาพที่ ๒ - ๕ ตัวแบบจำลองการติดต่อสื่อสาร

ที่มา ลิทธิพันธ์ พุทธหุน, ๒๕๔๓ : ๓๗๓

ระบบการสื่อสาร เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการกับองค์กรในทุกองค์กร ที่จะเป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดการประสานการปฏิบัติ หรือให้ความเข้าใจในการปฏิบัติต่อปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบการสื่อสารที่ใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่ทุกหน่วยจะต้องดำรงการติดต่อสื่อสารไว้ตลอดเวลา เพื่อรับทราบข่าวสารข้อมูลต่างๆ และประสานการปฏิบัติเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ของภัยที่เกิดขึ้น

๔. นักวิชาการที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับทฤษฎีองค์การ ได้แก่ (ติน ประชัญพฤกษ์, ๒๕๔๒ : ๒๖-๖๕)

๔.๑ เวเบอร์ (Weber, 1974 อ้างถึงใน ติน ประชัญพฤกษ์, ๒๕๔๒ : ๒๖-๖๕)

ได้กล่าวถึงองค์การระบบราชการของเวเบอร์ ว่าเป็นรูปแบบเฉพาะอย่างหนึ่งขององค์การทางสังคม ที่มุ่งหวังให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ทางการบริหาร โดยยึดหลักการบริหารซึ่งอาศัยความ มีเหตุผลและความสามารถในการพยากรณ์พฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ การไม่คำนึงถึงตัวบุคคล รวมทั้ง การใช้หลักความรู้ความสามารถ หรือการใช้ระบบคุณธรรม เป็นเกณฑ์ในการเลื่อนขั้น หรือ เลื่อนตำแหน่ง และการแบ่งงานกัน ให้ทำอย่างเป็นทางการตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งหากนำหลักการ ไปใช้อย่างเต็มที่แล้ว การบริหารงานในองค์การนั้นจะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

๔.๒ บาร์นาร์ด (Barnard, 1968 อ้างถึงใน ติน ประชัญพฤกษ์, ๒๕๔๒ : ๒๖-๖๕)

ชี้ว่า องค์การเป็นระบบของการร่วมแรงร่วมใจกันอย่างมีสติอันแรงกล้า ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือมากกว่าเพื่อกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดให้ประสบผลสำเร็จ ความร่วมแรงร่วมใจดังกล่าวนี้ เกิดจากความสามารถขององค์การ ที่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์เดียวกัน ในระหว่างองค์การและสมาชิก จากความเต็มใจของสมาชิกที่เข้าไปปฏิบัติงาน และจากการสื่อข้อความอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ แวมสเลย์ และ ซาลด์ (Wamsley & Zald, 1973 อ้างถึงใน ติน ประชัญพฤกษ์, ๒๕๔๒ : ๒๖-๖๕) ให้ความสำคัญต่อนโยบายระบบย่อย (policy subsystem) ซึ่งเน้นปัจจัยการเมือง และเศรษฐกิจขององค์การรัฐบาลเป็นสำคัญ โดยมองว่าการต่อสู้ชิงดีชิงเด่น หรือประนีประนอมกัน ในการจัดสรรทรัพยากรของนโยบายระบบย่อย และทรัพยากรทางการเมือง ได้แก่ ความชอบธรรม และสิทธิในอันที่จะกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง และทรัพยากรทางด้านเศรษฐกิจ คือ องค์การมีการ แบ่งการจัดสรรทรัพยากรที่รวมทั้ง คน เงิน วัสดุ และเทคโนโลยี ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะ ปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายตามความชอบธรรมและสิทธิของตนในแต่ละองค์การ มีการแบ่งงาน ออกเป็นหน่วยงานย่อยหลายหน่วย ตามลักษณะของงาน ถ้าแต่ละหน่วยงาน โดยไม่ประสานกัน เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ กิจกรรมต่างๆ อาจจะไม่บรรลุเป้าหมายได้ ยิ่งเป็นองค์การขนาดใหญ่ที่มี หน่วยงานย่อยมาก และสลับซับซ้อนเพียงใด ก็ยิ่งต้องการการประสานงานมากขึ้นเพียงนั้น (สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยกฤษฎ์, ๒๕๔๒ : ๗๒)

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นศูนย์ที่รัฐบาลได้ดำริให้จัดตั้งขึ้นภายหลังสึนามิ ๒๖ ธ.ค.๔๗ นั้น เพื่อประสานงานกับหน่วยงานของไทย ที่เกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติต่างๆ และยังคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งในการปรับโครงสร้างและระบบให้เป็นรูปธรรม ที่ผ่านมามีความพยายามที่จะผลักดันให้ ADPC (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย Asian Disaster Preparedness Center) เป็นศูนย์เตือนภัยแห่งชาติ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๑. กรมอุตุนิยมวิทยาได้พิสูจน์เมื่อ ๒๘ มี.ค.๔๘ ว่ามีศักยภาพในการเตือนภัยได้ในระดับหนึ่ง หากรัฐลงทุนด้านอุปกรณ์โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม เช่น ทู่นตรวจวัดสึนามิ รวมทั้งการพัฒนา และเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอแล้ว ก็จะเพิ่มขีดความสามารถให้ดีขึ้นได้มาก

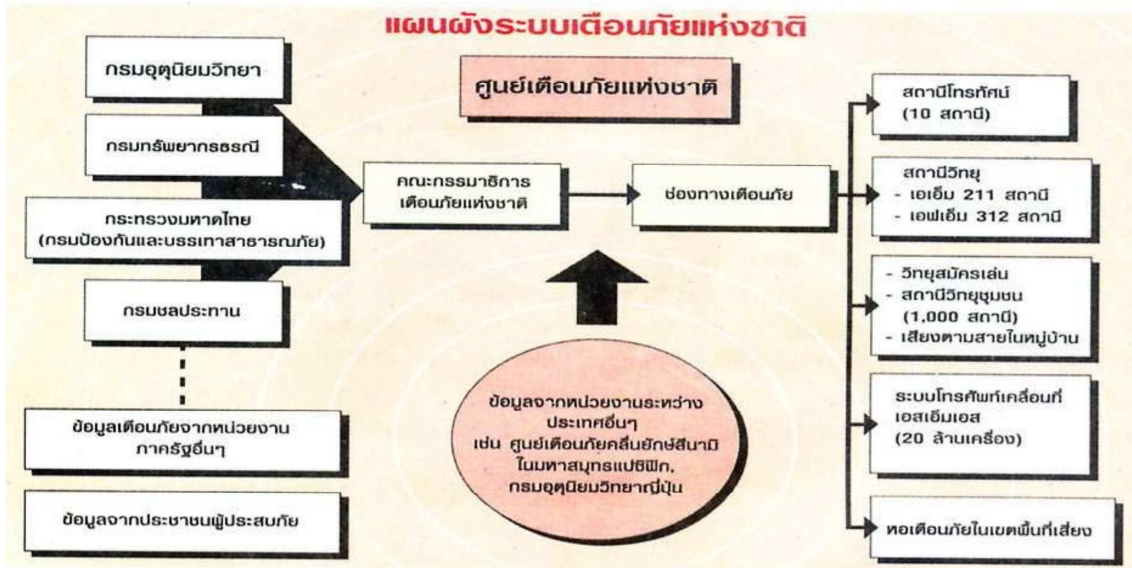
๒. เช่นเดียวกับงานป้องกันประเทศ งานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของประชาชนจำนวนมาก จำเป็นต้องให้หน่วยงานของไทยเป็นผู้ดูแล หน่วยงานระหว่างประเทศซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่เป็นต่างชาติ คงยากที่จะทำงานรับผิดชอบได้เช่นเดียวกับคนไทย หากเกิดความผิดพลาดในการเตือนภัยแล้ว ใครจะรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้น

๓. หากให้หน่วยงานระหว่างประเทศดำเนินการจะสิ้นเปลืองงบประมาณมาก ทั้งนี้เพราะเงินเดือนของพนักงาน รวมทั้งค่าดำเนินการอื่นๆ ในหน่วยงานระหว่างประเทศสูงมาก รัฐควรใช้ภาษีของประชาชนไทยในการจ้างคนในประเทศ จะได้ประโยชน์มากกว่า อีกทั้ง ADPC ไม่มีโครงสร้างพื้นฐานในการตรวจวัดแผ่นดินไหวเลย จึงต้องใช้งบประมาณสูงมาก นอกจากนี้รัฐบาลไม่สามารถกำกับควบคุมหน่วยงานที่ไม่ใช่หน่วยงานของไทย และความยั่งยืนของหน่วยงานดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆที่ไม่สามารถควบคุมได้

งานเตือนภัยสึนามิเป็นงานที่มีพันธะผูกพันกับความปลอดภัยของคนไทย (รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ) โดยตรง ตามกฎหมายหน่วยงานของไทยเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ รัฐบาลจะได้ลงทุนเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานไทย ทั้งด้านครุภัณฑ์ การดำเนินงาน การบำรุงรักษา และการเพิ่มและการพัฒนาบุคลากร ให้ทัดเทียมต่างประเทศ และให้สามารถพึ่งตนเองได้ในการเตือนภัยพิบัติ(รวมทั้งการบรรเทาภัย) มีประสิทธิภาพเตือนภัยให้ปรากฏแก่ประชาคมโลก ในอนาคตก็อาจจะได้รับความไว้วางใจจากนานาประเทศให้เป็นศูนย์เตือนภัยระดับภูมิภาคได้วิธีการทำงานของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ มีลักษณะเป็นแหล่งรวมข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวกับภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นทั้งหมด โดยคอยรับรายงานจากกรมอุตุนิยมวิทยา กรมทรัพยากรธรณี และกองทัพเรือ จากนั้นมีการประมวลข่าวสารทั้งหมดเพื่อดูว่าภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นมีความใหญ่โตรุนแรงแค่ไหน ถ้าเป็นอันตรายจะแจ้งให้ประชาชนทราบต่อไป โดยแจ้งทางวิทยุทั่วประเทศ และผ่านวงจร

โทรทัศน์เฉพาะกิจ ผ่านสถานีกองทัพบกช่อง ๕ ได้ทันที อีกทั้งยังมีระบบเตือนภัยผ่าน ระบบเอสเอ็มเอส ระบบเตือนผ่านหอเตือนภัยซึ่งกำลังติดตั้งอยู่อาจต้องใช้เวลา

แผนภาพที่ ๒-๖ แผนผังระบบเตือนภัยแห่งชาติ

ที่มา ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาตินี้ จะเตือนภัยธรรมชาติที่รุนแรงอื่นๆ ด้วย สมมุติว่ามีพายุไต้ฝุ่นลงมาถึง อ่าวไทย มีลมแรง ก็ออกเตือนได้ เชื่อว่าสามารถให้ความช่วยเหลือทางการและประชาชนได้มากกว่าทำสิบลเปอร์เซ็นต์ ประชาชนเองก็สามารถโทรเข้ามาแจ้งเตือนหรือสอบถามข้อมูลได้ โคนเรามี call center ที่คอยตอบ และรับข้อมูลต่างๆ หมายเลข ๑๘๖๐ (๓๐ คู่สาย)

เบอร์โทรศัพท์ ๐๒ ๕๘๕ ๒๔๕๗, ๐๒ ๒๕๕๕ ๒๕๕๑ ตลอดการทำงาน ๒๔ ชั่วโมง ภายในศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติขณะนี้ติดตั้งเครื่องมือสื่อสาร โทรทัศน์ จอมอนิเตอร์ เครื่องส่งระบบการสื่อสารเชื่อมโยงจากหน่วยงานที่ทำการตรวจวัดภัยธรรมชาติทุกชนิด เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา ที่มีการตรวจวัดเรื่องแผ่นดินไหว เรื่องอากาศ ในห้องปฏิบัติการเมื่อข้อมูลเข้ามาจะขึ้นจอให้เห็นว่าใครส่งมาบ้าง ผู้ควบคุมหรือหัวหน้า เวนจะดูข้อมูลว่ามีความสำคัญแค่ไหน ควรจะส่งเป็นตัววิ่งได้ จอโทรทัศน์หรือไม่ หรือจะมีการเตือนภัยทุกจุด ทุกครั้งชั่วโมง และถ้าฉุกเฉินจริงๆ ก็มีเครื่องส่งสามารถส่งออกอากาศได้เลย เมื่อคดปุ่ม ข้อมูลก็ถูกส่งไปที่ช่อง ๕ และออกอากาศได้ทันที หน้าที่ขั้นแรกคือ กระจายข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ไปสู่ ประชาชนให้รวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้มาก

ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนการส่งข้อมูลในภูมิภาค คงต้องใช้ระยะเวลาอีกนิด เพราะต้องเชื่อมโยงข้อมูลกัน ซึ่งต้องดูว่าเครื่องรับเครื่องส่งระหว่างของศูนย์และทางภูมิภาคนั้นยอมรับข้อมูลของศูนย์ได้หรือไม่ อีกอย่างการที่จะทำศูนย์เตือนภัยในระดับภูมิภาคเราต้องได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นด้วย

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ ซึ่ง กรม.อนุมัติในหลักการของแผนนี้เมื่อ ๑๗ พ.ย.๕๒ เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีกรอบและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบตั้งแต่ขั้นเตรียมการก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และฟื้นฟูภายหลังเกิดภัย ซึ่งในส่วนของ ทอ.จะต้องจัดทำแผนรองรับและปฏิบัติตามแผนดังกล่าวต่อไป ในเนื้อหาของแผน ๆ ที่สำคัญดังนี้

๑. **สาธารณภัย** ประกอบด้วย ๑๔ ประเภทภัย ซึ่งทั้งหมดนี้การช่วยเหลือแตกต่างกันออกไปในส่วนของ สบภ.ทอ.มีความพร้อมเป็นบางประเภทภัยแต่ก็ให้การสนับสนุนอย่างเต็มขีดความสามารถดังนี้

๑.๑ **อุทกภัย** ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นประจำและเกิดขึ้นทุกปี นับเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด โดยมีสาเหตุจากอิทธิพลของร่องความกดอากาศต่ำ กำลังแรงพัดผ่านภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ประกอบกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมทะเลอันดามันและอ่าวไทย ทำให้มีฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมในหลายจังหวัด ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย และในระยะหลังปัญหาอุทกภัย เริ่มมีความรุนแรงและถี่บ่อย สร้างความเสียหายที่มีมูลค่าสูงมากขึ้น

๑.๒ **วาตภัย** เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่มีผลกระทบต่อพื้นที่กว้างนับร้อยตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาณาบริเวณที่ศูนย์กลางของพายุเคลื่อนที่ผ่านจะได้รับผลกระทบมากที่สุดซึ่งความเสียหายมักผันแปรไปตามความรุนแรง เมื่อพายุมีกำลังแรงขึ้นดีเปรสชันจะทำให้เกิดฝนตกหนัก และมักมีอุทกภัยตามมา หากพายุมีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุโซนร้อน หรือพายุไต้ฝุ่น จะก่อให้เกิดภัยหลายอย่างพร้อมกัน ทั้งวาตภัย อุทกภัย และคลื่นพายุซัดฝั่งเป็นอันตราย และอาจก่อให้เกิดความเสียหายถึงขั้นรุนแรงทำให้ประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมากได้ สำหรับประเทศไทยได้เกิดภัยพิบัติจากวาตภัยหลายครั้ง

๑.๓ **ภัยจากดินโคลนถล่ม** ภัยจากดินโคลนถล่มที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในอดีต มีความรุนแรงไม่มากนัก โดยทั่วไปดินโคลนถล่มมักเกิดขึ้นพร้อมกัน หรือเกิดตามมาหลังจากเกิด น้ำป่าไหลหลาก อันเนื่องมาจากพายุฝนที่ทำให้ฝนตกหนักต่อเนื่องอย่างรุนแรง ส่งผลให้มวลดิน และหินไม่สามารถรองรับการอุ้มน้ำได้ จึงเกิดการเคลื่อนตัวตามอิทธิพลของแรงโน้มถ่วงของโลก ปัจจุบันปัญหาดินโคลนถล่มเริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทยบ่อยมากขึ้นและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อันมีสาเหตุจากพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน การทำลายหน้าดิน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาดินโคลนถล่มเพิ่มมากขึ้น

๑.๔ **ภัยแล้ง** เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม การขาดแคลนน้ำจึงส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร และจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งหมายถึงว่าฤดูแล้งจะยาวนานขึ้น และในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยจะมีปริมาณฝนตกน้อยลง ส่งผลให้ปริมาณน้ำในเขื่อนและอ่างเก็บน้ำทั่วประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอสำหรับประชาชนใช้อุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน สิ่งที่จะเป็นปัญหาที่จะตามมาคือ ภาวะแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำ ทำให้ประชาชนต้องประสบกับความเดือดร้อนในหลายพื้นที่

๑.๕ **ภัยจากคลื่นสึนามิ** ประเทศไทยไม่เคยมีปรากฏการณ์ของภัยจากคลื่นสึนามิ มาก่อน จนเมื่อวันที่ ๒๖ ธ.ค.๒๕๓๗ ได้เกิดคลื่นสึนามิอันเนื่องมาจากแผ่นดินไหวใต้ทะเลครั้งใหญ่ขนาด ๙.๓ ริกเตอร์ ที่หมู่เกาะสุมาตรา ส่งผลให้ ๑๑ ประเทศในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง มีผู้เสียชีวิตมากกว่า ๒๑๖,๐๐๐ คน สำหรับประเทศไทยได้รับผลกระทบในเขต ๖ จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ จว.พังงา กระบี่ ระนอง ภูเก็ต ตรัง และสตูล มีผู้เสียชีวิตทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวม ๕,๔๗๑ คน สูญหาย ๒,๕๒๑ คน และทำให้ มีเด็กกำพร้ามากกว่า ๑,๒๑๕ คน มูลค่าความเสียหายเบื้องต้นประมาณ ๑๔,๔๕๑ ล้านบาทก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า ๓,๐๐๐ ล้านบาท

๑.๖ **ภัยหนาว** ในช่วง ต.ค. ถึง ก.พ. ของทุกปี ความกดอากาศสูงจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดความหนาวเย็นทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่บนภูเขาหรือยอดดอยสูงจะเย็นมาก ซึ่งส่งผลกับการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งทำให้เกิดโรคระบาดที่มีสาเหตุมาจากความหนาวเย็น เช่น โรคติดต่อทางเดินหายใจ โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจำนวนมาก

๑.๗ **อัคคีภัย** นับเป็นสาธารณภัยประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นประจำ โดยส่วนมากมีสาเหตุมาจากความประมาท ขาดความระมัดระวังและพลั้งเผลอ เช่น การเกิดไฟฟ้าลัดวงจร การลุด

ใหม่จากการระเบิด จากการปรุงอาหาร หรือจากการลอบวางเพลิง รายงานด้านอภีศักษณ์ของห้องกพบพบว่าประเภทสิ่งปลูกสร้างหรือสถานที่เกิดเพลิงไหม้สูงสุดเกิดในสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่เพลิงไหม้ส่วนใหญ่เกิดภายในบ้านเรือนสำหรับประเทศไทย การเก็บรายงานสถิติการเกิดเพลิงไหม้ไม่ได้แยกประเภท สิ่งปลูกสร้างและสาเหตุทำให้เกิดอภีศักษณ์ไว้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามการเกิดเพลิงไหม้ได้ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก

๑.๘ ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ประเทศไทยยังไม่เคยเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ แต่ได้มีการบันทึกไว้ว่า ได้เกิดแผ่นดินไหวขนาดปานกลางครั้งล่าสุด ขนาด ๕.๑ ริกเตอร์ เมื่อ ๑๑ ก.ย.๓๗ ในพื้นที่ อ.พาน จ.เชียงราย และก่อนหน้าเคยเกิดแผ่นดินไหว ขนาด ๕.๖ ริกเตอร์ เมื่อ ๑๗ ก.พ.๒๖ บริเวณแนวเลื่อนศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี นอกจากนั้นในบริเวณ ภาคตะวันตกและภาคเหนือ ยังมีแผ่นดินไหวสามารถรู้สึกได้ประมาณ ๕-๖ ครั้ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหวจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง โดยเฉพาะอาคารและบ้านพักอาศัย รวมทั้ง โครงสร้างพื้นฐานอีกมากมาย

๑.๙ ภัยจากโรคระบาดสัตว์และพืช การเกิดโรคระบาดในสัตว์เลี้ยงประเภทต่างๆ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็ด เกิดขึ้นบ่อยมากและสามารถควบคุมการระบาดไม่ให้แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ตามสถิติสัตว์ที่ตายจากโรคระบาดสัตว์ที่สำคัญของกรมปศุสัตว์ที่นำกล้วในปัจจุบัน ได้แก่ การแพร่ระบาดของไข้หวัดนก ซึ่งพบครั้งแรกเมื่อ ม.ค.๔๗ โดยสายพันธุ์ที่ตรวจพบเป็นชนิด H5N1

๑.๑๐ ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์

๑.๑๐.๑ โรคไข้หวัดนกหรือโรคไข้หวัดใหญ่ในสัตว์ปีก (Avian Influenza) เป็นโรคสัตว์ที่อาจติดต่อไปยังสัตว์อื่นและคนได้ ซึ่งตั้งแต่ปี ๔๐ จนถึง ๑๗ มี.ค.๕๒ มีรายงานพบโรคไข้หวัดนกชนิด H5N1 ในสัตว์ปีก ๖๒ ประเทศ และในมนุษย์ รวม ๔๑๗ ราย เสียชีวิต ๒๕๗ ราย ใน ๑๕ ประเทศ (ข้อมูล ๘ เม.ย.๕๒) สถานการณ์การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกก่อความกังวลขึ้นในนานาประเทศ หากเชื้อไข้หวัดนกเกิดการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ โดยเฉพาะการผสมข้ามสายพันธุ์กับเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในคน หรือมีการกลายพันธุ์จนทำให้สามารถติดต่อ ก็มีโอกาที่จะเกิดการระบาดจากคนสู่คนและขยายตัวเป็นการระบาดใหญ่ไปทั่วโลก ไข้หวัดใหญ่เป็นโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเกิดขึ้นประจำทั่วโลกและในช่วงหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา มีการระบาดใหญ่ของไข้หวัดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic Influenza) ที่สำคัญจำนวน ๓ ครั้ง ในประเทศสเปนและประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย แอฟริกา และยุโรป มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๒๐-๔๐ ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข : แผนปฏิบัติการ

แม่บทเตรียมความพร้อมสำหรับการระบาดใหญ่ของโลกใช้หัดใหญ่ พ.ศ.๒๕๕๒ สถานการณ์โรคใช้หัดใหญ่ในประเทศไทยพบผู้ป่วยประปรายตลอดปี และในระบะทศวรรษที่ผ่านมามีรายงานผู้ป่วยใช้หัดใหญ่ปีละประมาณ ๓๐,๐๐๐- ๕๐,๐๐๐ ราย และจำนวนผู้เสียชีวิตไม่เกินปีละ ๑๐ ราย แต่ถ้าเกิดการระบาดใหญ่ขึ้นคาดว่าจะมีผู้ป่วยหลายล้านคนและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก

๑.๑๐.๒ สถานการณ์แนวโน้มการระบาดของโรคใช้หัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิดเอ (H1N1) ตั้งแต่ช่วงกลาง มี.ค.๕๒ เป็นต้นมา ประเทศเม็กซิโกเริ่มพบผู้ป่วยใช้หัดใหญ่ และผู้ป่วยปอดบวมสูงขึ้นผิดปกติ จากนั้นจึงเริ่มมีการส่งตัวอย่างจากผู้ป่วยตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบว่าการติดเชื้อใช้หัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิดเอ (H1N1) ซึ่งข้อมูลอนามัยองค์การอนามัยโลก ณ ๖ ก.ค.๕๒ เกิดการระบาดใน ๑๓๖ ประเทศ พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อนี้ จำนวน ๕๔,๕๑๒ ราย และพบผู้เสียชีวิตแล้ว ๔๒๕ ราย คิดเป็นอัตราป่วยตายประมาณร้อยละ ๐.๘๕ และยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างขึ้น ในส่วนของประเทศไทย จากการเฝ้าระวังโรคตั้งแต่ ๒๘ เม.ย.๕๒ - ๕ ส.ค.๕๒ พบผู้ป่วยที่ยืนยันการติดเชื้อจากใช้หัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิดเอ (H1N1) จำนวน ๑๐,๐๔๓ ราย เสียชีวิต ๘๑ ราย ซึ่งมีการระบาดในโรงเรียน ค่ายทหาร และสถานบันเทิงในแหล่งท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ และชุมชน เป็นต้น (สำนักโรคบาตวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข)

๑.๑๑ ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมักเกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม โกดังเก็บสารเคมี และจากการขนส่ง แต่สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่จะเป็นการรั่วไหลของสารเคมีและวัตถุอันตรายและการเกิดเพลิงไหม้

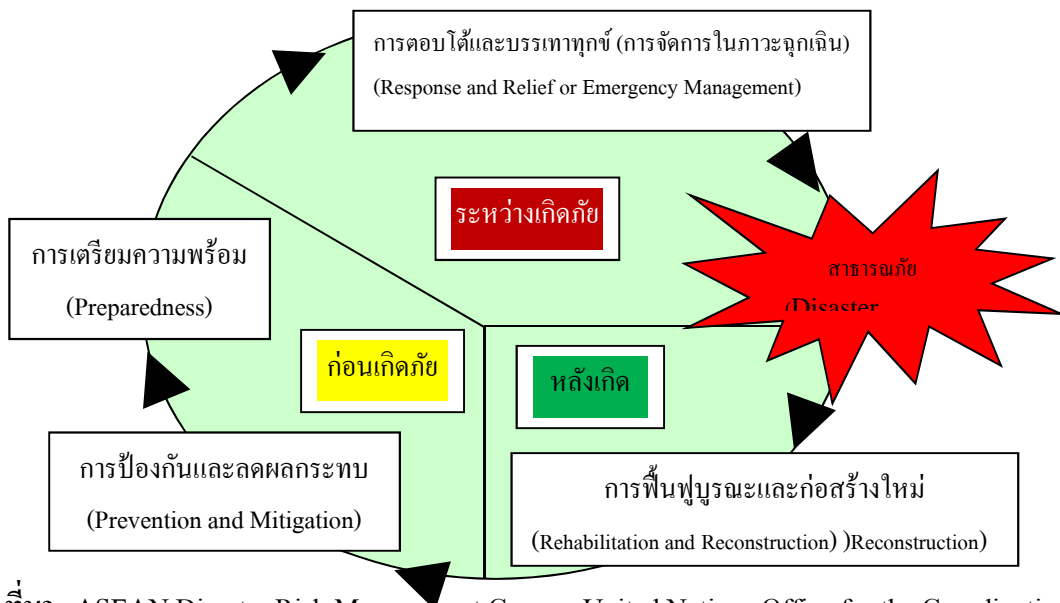
๑.๑๒ ภัยจากไฟฟ้า ส่วนใหญ่ไฟป่ามักเกิดจากฝีมือมนุษย์ที่ก่อให้เกิดไฟเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง เช่น เพื่อทำการเกษตร เพื่อการล่าสัตว์ และจากความประมาท โคนทิ้งเศษบุหรืหรือเศษไฟที่ยังไม่ดับให้สนิท สถิติการเกิดไฟไหม้ป่าในประเทศไทยในแต่ละปีมีความถี่ค่อนข้างสูง มีพื้นที่ได้รับความเสียหายจำนวนมาก

๑.๑๓ ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ประเทศไทยอยู่ในช่วงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดภัยจากการคมนาคมและการขนส่งมากขึ้น และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต ที่สำคัญในลำดับต้น ๆ ของประชากรของประเทศ รวมทั้งความสูญเสียด้านอื่นๆ เช่น ความเสียหายต่อครอบครัวและสังคม การสูญเสียคำรักษาพยาบาลจากอุบัติเหตุ การสูญเสียแรงงาน และเกิดผลกระทบด้านจิตใจและเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ซึ่งร้อยละ ๕๐ ของภัยจากการคมนาคมและขนส่ง เกิดจากการใช้รถใช้ถนนอย่างประมาท การทำผิดกฎจราจร และการเมาสุรา เป็นต้น

๑.๑๔ ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่เศรษฐกิจโลกในช่วง ปี ๕๑-๕๒ กำลังตกต่ำเป็นผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เศรษฐกิจได้คืนกลับมีสถานภาพที่มั่นคงอย่างต่อเนื่องเพราะภัยคุกคามด้านความปลอดภัยบนอินเทอร์เน็ตมีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการโจมตีจากรายงานภัยคุกคามด้านอินเทอร์เน็ต ฉบับที่ ๑๔ ของไซแมนเทค รายงานว่า “ความเป็นจริงที่โศกเศร้าก็คือมีนักท่องเว็บมากมายที่รู้ไม่เท่าทันภัยคุกคามเหล่านั้น และทำให้ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางการเงินของตัวเองตกอยู่ในความเสี่ยงด้วยการเข้าเว็บไซต์โดยไม่ระวัง” ปัจจุบันเว็บไซต์ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการแพร่กระจายภัยคุกคามในทุกรูปแบบ และจากการเก็บสถิติของไซแมนเทคพบว่า การแพร่กระจายของไวรัสคอมพิวเตอร์จากอดีตที่เริ่มค้นพบไวรัสคอมพิวเตอร์ตัวแรกเมื่อ ๒๕ ปีก่อน พบว่าปี ๔๔-๔๕ มีภัยคุกคามด้านอินเทอร์เน็ตจากไวรัส ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ตัว และในปี ๕๑ มีภัยคุกคามใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากกว่า ๑,๖๐๐,๐๐๐ ตัว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๐ ของภัยคุกคามตั้งแต่ที่มีการบันทึกไว้ แนวโน้มสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความปลอดภัยในอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบัน มุ่งเน้นในการพยายามขโมยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหลัก เช่น ข้อมูลบัญชีและพาสเวิร์ดระหว่างทำธุรกรรมออนไลน์กับธนาคาร ภัยคุกคามลักษณะนี้ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗๐ ของภัยคุกคามทั้งหมด สำหรับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลบัตรเครดิต และบัญชีธนาคารที่ถูกขโมยมาจะถูกนำไปขายในระบบเศรษฐกิจใต้ดิน

๒. วงจรการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management Cycle)

แผนภาพที่ ๒ – ๓ วงจรการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management Cycle)

ที่มา ASEAN Disaster Risk Management Course; United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA)

๓. การประกาศพื้นที่ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่จังหวัด หากเป็นกรณีฉุกเฉินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประกาศภัยพื้นที่ประสบภัยพิบัติ โดยมีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นหน่วยงานจัดทำประกาศพื้นที่ประสบภัย

กรณีเกิดภัยพิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ โดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานจัดทำประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ การประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินดังกล่าว ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งต้องมีรายการดังต่อไปนี้

๓.๑ ประเภทของภัย

๓.๒ พื้นที่ที่เกิดเหตุ

๓.๓ วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ

๓.๔ เวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามเดือนนับแต่วันที่เกิดภัย

๔. การประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ พลเรือน ทหาร ภาคเอกชน มูลนิธิ/อาสาสมัคร และองค์การสาธาณกุศล มาร่วมบูรณาการให้การปฏิบัติการบรรลุลวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องมีการประสานการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเกื้อกูลกัน ทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ หรือยามสงคราม โดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยประสานแผนงาน/โครงการและบูรณาการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแผนฉบับนี้ได้กำหนดโครงสร้างการบังคับบัญชาและการประสานการปฏิบัติในภาวะปกติ และ โครงสร้างการบังคับบัญชา กรณีเป็นสาธารณภัยขั้นร้ายแรงยิ่ง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) มีอำนาจสั่งการให้ดำเนินการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย/ให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่กำหนด

๕. หน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๓ ได้กำหนดให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๕.๑ กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มีผลกระทบต่อบุคคล อาคาร สถานที่ ทรัพย์สินของทางราชการทหาร รวมทั้งวางแผนการอพยพครอบครัว และส่วนราชการทหาร โดยประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๕.๒ ให้ความรู้ด้านวิชาการและการปฏิบัติด้านการทหารที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ภัยทางอากาศ การทำลายวัตถุระเบิด การป้องกันและ ล้างสารเคมี ชีวะรังสี ฯลฯ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาสาสมัคร และประชาชน

๕.๓ ประสานการปฏิบัติ ชักซ้อม และให้การสนับสนุนการอำนวยความสะดวก การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ เข้ารับการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพื่อให้เกิดเอกภาพในการ ปฏิบัติยามสงคราม

๕.๔ อำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการ กระทรวงกลาโหม ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะ ความเสียหาย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๕.๕ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทด รองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖

ข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดข้อตกลงร่วมกันกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ กระทรวงกลาโหม เมื่อ ๒๖ มี.ค.๔๗ ระหว่างกระทรวงกลาโหม โดยพลเอกอภิชาติ เพ็ญฤทธิดี แทน ปลัดกระทรวงกลาโหม และผู้แทนอีก ๔ กระทรวง โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังและ สำนักงบประมาณจึงกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กระทรวงกลาโหม ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ให้จังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ หรือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วแต่ กรณี แบ่งมอบภารกิจและพื้นที่ที่จะดำเนินการให้แก่กระทรวงกลาโหมช่วยเหลือตามความจำเป็น และเหมาะสมของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การมอบหมายภารกิจและพื้นที่ให้จัดทำเป็นหลักฐาน ประกอบการขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินราชการ

๒. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม ให้ปฏิบัติตาม ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติกรณีฉุกเฉินซึ่งเมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเหล่าทัพ(ก.ช.ภ.เหล่าทัพ) หรือ คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกองบัญชาการทหารสูงสุด (ก.ช.ภ.บก.ทหาร สูงสุด) แล้วแต่กรณี ได้สั่งการให้ทหารออกปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติแล้วให้ หน่วยทหารแจ้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการ

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติแล้วแต่กรณีเพื่อทราบ เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ / กิ่งอำเภอ (ก.ช.ภ.อ. / ก.ช.ภ.ก.อ.) แล้วแต่กรณีพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยไม่ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้ให้รวมถึงกรณีเร่งด่วนที่หน่วยทหารจำเป็นต้องออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติก่อนมีคำสั่งด้วย

กรณีที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติมีความจำเป็นหรือมีอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้ขอรับการสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือจากกระทรวงกลาโหม โดยจัดทำเป็นหนังสือเพื่อใช้เป็นหลักฐานการประกอบการขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินตรองราชการ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ไม่อาจขอรับการสนับสนุนเป็นหนังสือได้ ให้ขอรับการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ โดยเครื่องมือสื่อสารใดๆ หรือโดยวิธีอื่นใด และให้ยืนยันเป็นหนังสือในภายหลังโดยด่วนที่สุด

๓. ให้นำหน่วยทหารจัดทำรายงานการให้ความช่วยเหลือ โดยระบุประเภทภัย วันเวลา สถานที่เกิดภัย บัญชีรายชื่อ ที่อยู่ของผู้ประสบภัยที่ได้รับการช่วยเหลือ รายการที่ให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ประสบภัยพิบัติและผลการปฏิบัติงาน การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ ลงรายชื่อรับทราบ ทั้งนี้ การจัดทำรายงานให้ทำเป็น ๓ ชุด ชุดที่ ๑ ให้นำหน่วยทหารเก็บไว้เป็นหลักฐาน ชุดที่ ๒ ให้นำหน่วยทหารส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินตรองราชการที่หน่วยทหารได้ใช้จ่ายไป และชุดที่ ๓ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖

๑. ความหมาย

“ภัยพิบัติ” หมายความว่า สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยจากลูกเห็บ ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลงหรือศัตรูพืชทุกชนิด อากาศหนาวจัดผิดปกติ ภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย กองกำลังจากนอกประเทศ ตลอดจนภัยอื่น ๆ ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ หรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

“ฉุกเฉิน” หมายความว่า เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนหรือเป็นที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบแก้ไขโดยฉับพลัน

“ผู้ประสบภัยพิบัติ” หมายความว่า ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน แต่ไม่รวมถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

“การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร” ให้หมายความรวมถึง การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติด้านการปศุสัตว์และด้านการประมงด้วย

“การให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัย” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระยะสั้น เพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัตินั้นสามารถช่วยตนเองได้ เช่น การให้ความช่วยเหลือเด็กผู้สูงอายุ หรือคนพิการซึ่งหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต พิกัด หรือบาดเจ็บจากภัยพิบัติ การขนย้ายครอบครัว และการส่งเสริมอาชีพระยะสั้นแก่ครอบครัวของผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำและการส่งต่อให้แก่หน่วยงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอันเป็นความจำเป็นเพื่อให้การดำรงชีวิตเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

“การให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติด้านกายและจิต ซึ่งประกอบด้วยการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการสาธารณสุขที่จำเป็น เพื่อให้การดำรงชีวิตเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๒. เงินอุดหนุนราชการ ให้ส่วนราชการมีวงเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสำหรับภัยพิบัติแต่ละครั้งหรือแต่ละเหตุการณ์ ในการให้หรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระหว่างที่ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณรายจ่าย ดังนี้

๒.๑	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี	๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๒	สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม	๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๓	สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๔	สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๕	สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย	๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๖	สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๗	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.๘	สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด แห่งละ	๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

สำหรับในส่วนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง มีคำสั่งสำนักงานนโยบายและแผนกระทรวงกลาโหม คำนวนที่ ๐๒๐๗/๕๕๒๗ ลงวันที่ ๔ พ.ย.๕๖ ขออนุมัติแก้ไขและปรับปรุงการจัดสรรเงินทศรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้หน่วยที่มีความต้องการจะใช้เงินทศรองราชการฯ ส่งประมาณการงบประมาณ ถึง กก.ภท. เพื่อรับรองงบประมาณก่อนดำเนินการขออนุมัติเงินทศรองราชการ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.)

ตามที่รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นจากภัยพิบัติจากสถานการณ์สาธารณภัยในประเทศไทยที่มีความหลากหลาย ซับซ้อนและระดับความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมอบหมายให้กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานสนับสนุนส่วนราชการฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงกลาโหม เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ดังนี้

๑. โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (รมว.ภท.) เป็น ผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย

กระทรวงกลาโหม (ผอ.ศบก.ภท.) ปลัดกระทรวงกลาโหม (ปล.ภท.) และ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.ทสส.) เป็น รองผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (รอง ผอ.ศบก.ภท.) ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) ผู้บัญชาการทหารเรือ (ผบ.ทร.) และ ผู้บัญชาการทหารอากาศ (ผบ.ทอ.) เป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ผช.ผอ.ศบก.ภท.) อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เจ้ากรมเสมียนตรา (จก.สม.) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณกลาโหม (ผอ.สงป.ภท.) เจ้ากรมพระธรรมนูญ (จก.ธน.) เจ้ากรมการเงินกลาโหม (จก.กก.ภท.) เป็นกรรมการ โดยมี ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม (ผอ.สนผ.ภท.) เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่ของ ศบก.ภท.

๒.๑ กำหนดนโยบายและแนวทางของ กระทรวงกลาโหม (ภท.) เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งกำหนดแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๒.๒ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาลและหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ภท.

๒.๓ ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้ส่วนราชการใน ภท. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกและประสานการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือของส่วนราชการใน ภท.

๒.๔ ให้นำหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (นขต.ภท.) และเหล่าทัพ ให้การสนับสนุนกำลังพลและข้อมูล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบก.ภท. เมื่อได้รับการร้องขอ และให้เชิญผู้แทนส่วนราชการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษาหรือร่วมปฏิบัติงานและขอรับข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

๒.๕ พิจารณาให้ความเห็นชอบการสนับสนุนเงินอุดหนุนจากราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามที่ส่วนราชการใน ภท. ร้องขอเพิ่มเติมจากวงเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เพื่อดำเนินการเบิกจ่ายตามระเบียบและคำสั่งที่กำหนดต่อไป

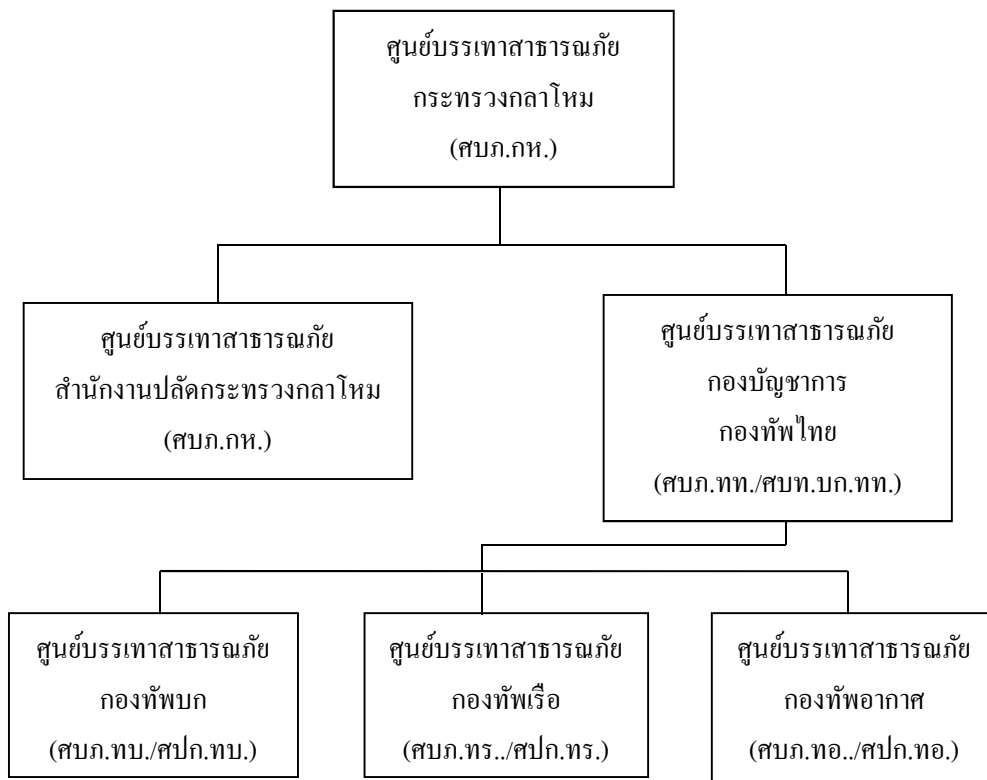
๒.๖ ให้ สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (สป.) และ บก.ทท. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย ให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบก.ภท. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ภท.

๒.๖ ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย จัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ภัย และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ โดยการประสานงานกับ ฝ่ายพลเรือนในพื้นที่รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าวให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทาง ของ กท.

๒.๗ การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณและเงินอุดหนุนราชการ ให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ อำนาจหน้าที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ให้อยู่ในดุลยพินิจ และการสั่งการ ของ รมว.กท.ในฐานะ ผอ.ศบก.กท.ทั้งนี้สำหรับโครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม แสดงได้ดังแผนภาพที่ ๒ - ๘

แผนภาพที่ ๒ - ๘ โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

ที่มา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (สบภ.ทท.)

๑. โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (สบภ.ทท.) ให้ศูนย์บัญชาการทางทหารกองบัญชาการกองทัพไทย (สบท.บก.ทท.) ทำหน้าที่เป็น สบภ.ทท. และ สบภ.บก.ทท. โดยมี ผบ.ทสส. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ และ จก.กร.ทหาร เป็นเลขานุการฯ

๒. อำนาจหน้าที่ของ สบภ.ทท.

๒.๑ เสนอนโยบาย และแผนการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัย รวมทั้งจัดทำแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพไทย

๒.๒ อำนาจการประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแล การปฏิบัติของ สบภ.นขต. บก.ทท.และ สบภ.เหล่าทัพ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการฟื้นฟูบูรณะความเสียหายให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และประสิทธิภาพ

๒.๓ เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ใน บก.ทท. และเหล่าทัพหน่วยงานฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชน ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย

๒.๔ ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและอุบัติภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติให้ สบภ.ทท. ทราบ

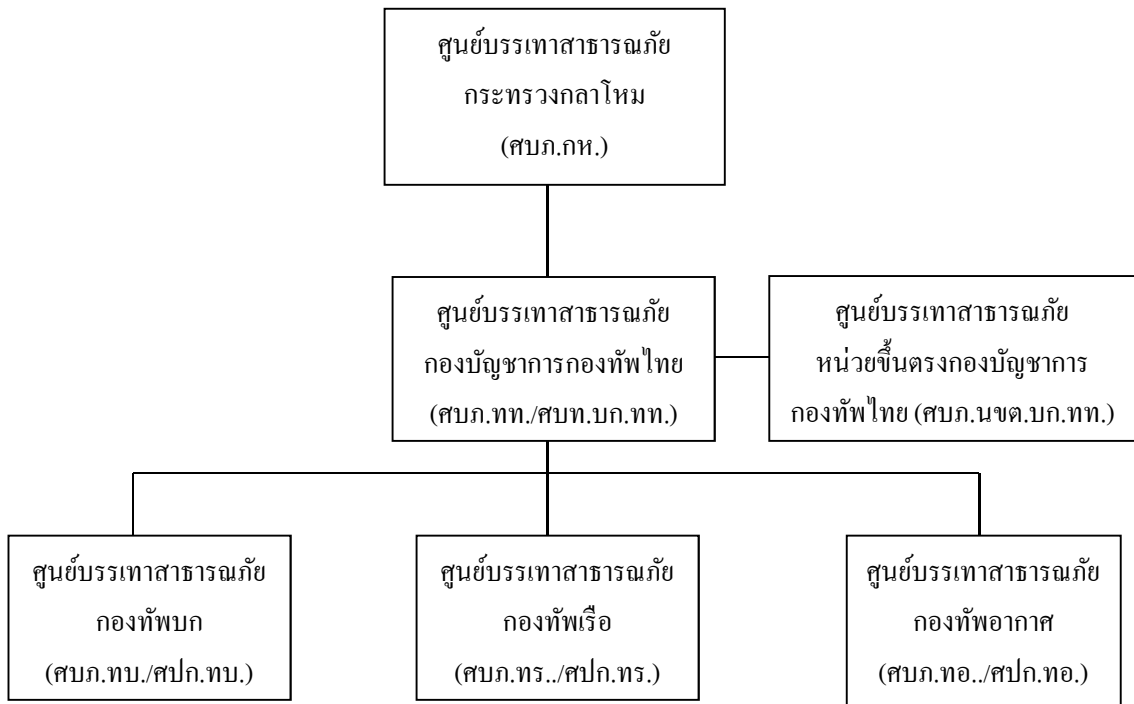
๒.๕ ให้ นขต.ทท. สนับสนุนข้อมูลและกำลังพล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ สบภ.ทท. เมื่อได้รับการร้องขอ ตลอดจนให้เชิญผู้แทนส่วนราชการต่างๆ หรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือร่วมปฏิบัติงาน และขอรับข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

๒.๖ ให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ทท. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยมี เสธ.ทหาร เป็นประธานกรรมการ และ จก.กร.ทหาร เป็นกรรมการและเลขานุการพิจารณาให้ความเห็นชอบในการสนับสนุนเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามที่ส่วนราชการใน บก.ทท. และ/หรือเหล่าทัพร้องขอ เพื่อดำเนินการเบิกจ่ายตามระเบียบและคำสั่งที่กำหนดต่อไป

๒.๗ ดำเนินการประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนให้แนะนำในการปฏิบัติต่างๆ สำหรับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติให้ประชาชนได้รับทราบ โดยใช้เครื่องมือของส่วนราชการใน ทท. และสื่อทุกชนิดตามความเหมาะสม

๒.๘ ให้ สบภ.นขต.บก.ทท. และ สบภ.เหล่าทัพ จัดทำแผนการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน แก้วไข และบรรเทาสาธารณภัยและอุบัติเหตุต่างๆ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย และให้พิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าวให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของ ทท. รวมทั้งให้ติดตามสถานการณ์รายงานเหตุการณ์และผลการปฏิบัติงานของหน่วยให้กับ สบภ.ทท. ทราบอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ ๒ - ๕ โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย

ที่มา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย

๒.๕ การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและเงินอุดหนุนราชการ ให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๐ อำนาจหน้าที่ที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ให้อยู่ในดุลยพินิจและการสั่งการของ ผบ.ทสส. ในฐานะ ผอ.สบภ.ทท. ทั้งนี้สำหรับโครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย แสดงได้ดังแผนภาพที่ ๒ - ๕

ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้เหมาะสม คล่องตัวและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๔ วรรคสอง แห่งระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ กระทรวงกลาโหมจึงได้กำหนดประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

๑. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ลงวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๗

๒. ขอบเขตการจ่ายเงินอุดหนุนราชการ จะต้องเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามความหมายแห่งระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖

๓. การจ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้ปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตรา ดังต่อไปนี้

๓.๑ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับคำสั่งให้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ

๓.๒ ค่าน้ำมัน ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันหล่อลื่น ให้เบิกจ่ายได้ตามเกณฑ์สิ้นเปลืองของยานพาหนะแต่ละชนิด และตามระยะทางในการใช้งาน

๓.๓ ค่าซ่อมแซม ได้แก่ การซ่อมแซมยานพาหนะ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ชำรุดเสียหายในระหว่างปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้อยู่ในสภาพเดิม ตามที่จ่ายจริงโดยประหยัด

๓.๔ ค่าวัสดุที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ วัสดุที่ใช้ในการซ่อมแซมบ้านเรือนของผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ ตามที่จ่ายจริงหลังละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

๓.๕ วัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น กระสอบทราย ดินลูกรัง เป็นต้น ตามที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น

๓.๖ ค่าอาหารจัดเลี้ยงผู้ประสบภัยพิบัติวันละไม่เกิน ๓ มื้อๆละไม่เกิน ๓๐บาท
ต่อคน

๓.๗ ค่าถุงยังชีพ ชุดละไม่เกิน ๕๕๐ บาทต่อครอบครัว

๓.๘ ค่ายาและเวชภัณฑ์ สำหรับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เท่าที่จ่ายจริง ตามความ
จำเป็น

๓.๙ ค่าอาหารจัดเลี้ยงเจ้าหน้าที่ของทางราชการ วันละไม่เกิน ๓ มื้อๆละไม่เกิน
๓๐ บาทต่อคน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของทางราชการต้องไม่ได้รับเงินอื่นใดจากทางราชการอีก

๓.๑๐ ค่าน้ำดื่มแก่ครอบครัวที่ขาดแคลนน้ำสะอาดบริโภค ครอบครัวละไม่เกิน
๒๐๐ บาท

๓.๑๑ ค่าจัดหาวัสดุ เคมีภัณฑ์ และเวชภัณฑ์สำหรับผลิตน้ำที่สะอาดแจกจ่าย
ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคน้ำที่ปลอดภัย เท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น

๔. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามประกาศนี้ให้ดำเนินการตามข้อตกลงใน
การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ที่ได้จัดทำร่วมกันระหว่าง กระทรวงกลาโหม
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานคร โดยความเห็นชอบของ
กระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณ และมีการประสานงานกันระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน
อื่นของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความ
ช่วยเหลือทั่วถึงไม่ซ้ำซ้อน

๕. วิธีการปฏิบัติอื่นใดที่ไม่ได้กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้ปฏิบัติ ตามระเบียบ
กระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

พ.ศ.๒๕๕๖

นโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์

สภาวะทางสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กองทัพอากาศต้องแสดงบทบาทที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน การมีส่วนร่วม และการให้ข้อมูลข่าวสารสำคัญ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อเท็จจริงในการปฏิบัติของกองทัพอากาศจึงได้กำหนดนโยบายด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ ๕ ข้อดังนี้

๑. ดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศที่มุ่งให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นศรัทธา และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ สนับสนุนภารกิจของกองทัพอากาศ

๒. เตรียมและดำรงความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดสาธารณภัยให้ปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ รวมถึงสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาของชาติ

๒.๑ พัฒนาและปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับแผนงานของหน่วยเหนือ รวมทั้งให้สามารถรองรับกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒ เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และปลอดภัยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ท่วงถึง และเป็นธรรม

๓. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกองทัพอากาศไปสู่กำลังพล ครอบครัวและสาธารณชน ผ่านทางสื่อมวลชนและสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกองทัพอากาศ เพื่อสร้างเสริมภาพลักษณ์ของกองทัพอากาศ รวมถึงสร้างเสริมความร่วมมือและสัมพันธภาพอันดีต่อกันระหว่างกองทัพอากาศ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสาธารณชน

๔. ดำเนินการปฏิบัติการข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างเครือข่ายในการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศ

๕. พัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการปฏิบัติงานด้านสื่อสารสาธารณะ

การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ศบภ.ทอ.)

กองทัพอากาศได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศขึ้นเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการปฏิบัติงาน ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งให้บริการประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีปณิธานมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อประสบภัยพิบัติ สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที รวมทั้งสามารถบูรณาการแผนงานของหน่วยงานภายนอกที่จัดตั้งไว้ ให้เกิดเอกภาพในการบริหารทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล พร้อมรองรับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา

คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๖๗ /๕๒ ลงวันที่ ๒๕ พ.ค.๕๖ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ให้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เรียกชื่อย่อว่า “ศบภ.ทอ.” มีภารกิจติดตามสถานการณ์ วางแผน กำหนดนโยบาย และสั่งการปฏิบัติ เพื่อการป้องกัน การบรรเทา การฟื้นฟู จากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชน และการพัฒนาประเทศตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมี ผบ.ทอ. เป็น ผบ.ศบภ.ทอ. และให้มีส่วนงานเพื่อดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานประกอบด้วย

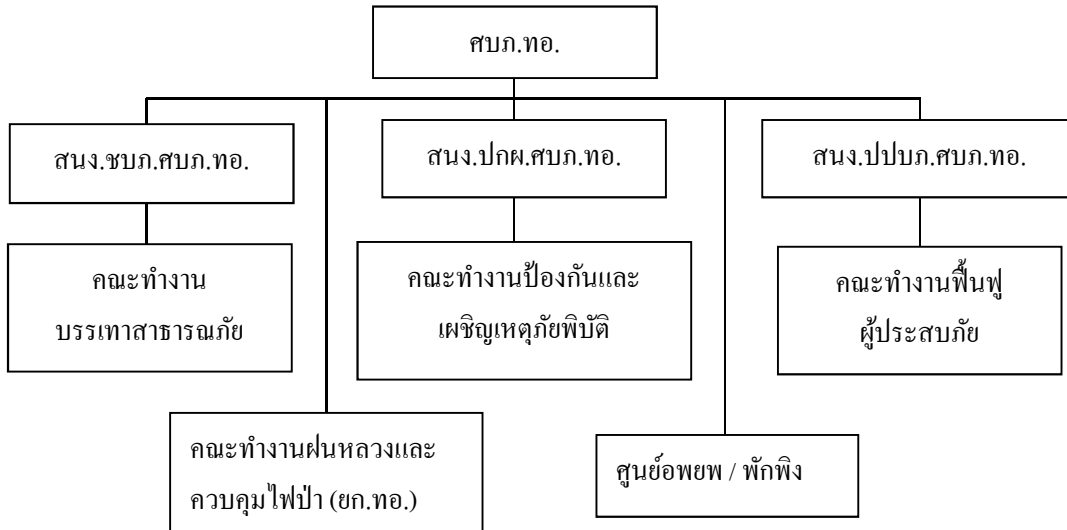
๑. สำนักงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เรียกชื่อย่อว่า “ สนง.ชบภ.ศบภ.ทอ.” มี ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ (สายงานกิจการพิเศษ) เป็น หัวหน้าสำนักงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (หน.สนง.ชบภ.ศบภ.ทอ.) รับผิดชอบสายงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงงานฟื้นฟูผู้ประสบภัย

๒. สำนักงานป้องกันและเผชิญเหตุภัยพิบัติ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เรียกชื่อย่อว่า “ สนง.ปกผ.ศบภ.ทอ.” มี เสนาธิการทหารอากาศ (เสธ.ทอ.) เป็น หัวหน้าสำนักงานป้องกันและเผชิญเหตุภัยพิบัติ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (หน.สนง.ปกผ.ศบภ.ทอ.) รับผิดชอบสายงานป้องกันและเผชิญเหตุภัยพิบัติ ทั้งภายในเขตฐานทัพอากาศกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งที่ตั้ง ทอ.ในต่างจังหวัด

๓. สำนักงานประสานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เรียกชื่อย่อว่า “ สนง.ปปบภ.ศบภ.ทอ.” มี ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศ ฝ่ายกิจการพลเรือน (พช.เสธ.ทอ.ฝกร.) เป็น หัวหน้าสำนักงานประสานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (หน.สนง.ปปบภ.ศบภ.ทอ.) รับผิดชอบการประสานงาน อำนวยการ งานด้านธุรการ งบประมาณ กำลังพล และการส่งกำลังบำรุง ในการดำเนินงานของศูนย์

บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ติดตามสถานการณ์ รวมทั้งแจ้งเตือนเหตุการณ์ภัยพิบัติและรวบรวมข้อมูลนำเรียน ผบ.ศบก.ทอ. โดยให้ปฏิบัติงาน ๒๔ ชั่วโมง

แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

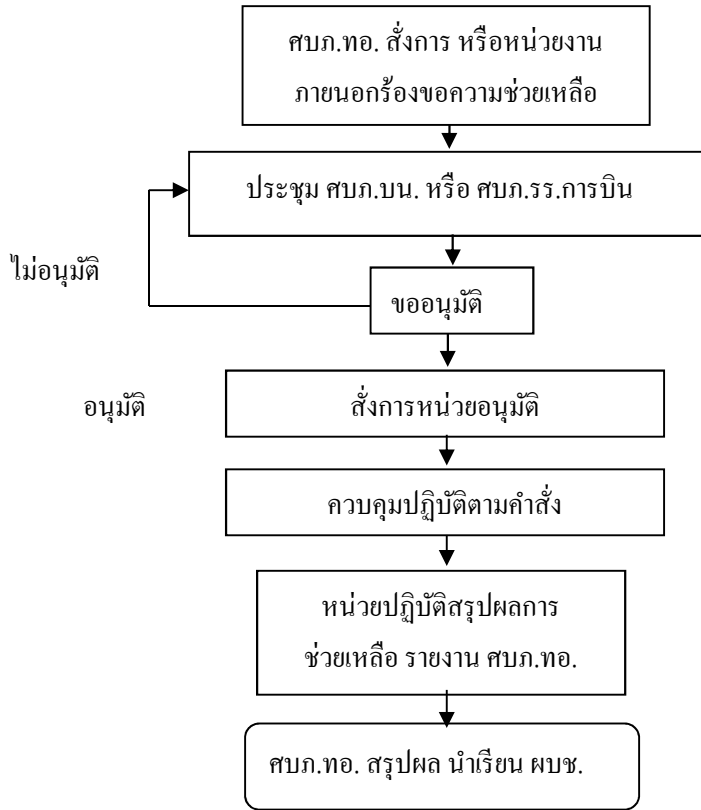
ที่มา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

หลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔

ผู้บัญชาการทหารอากาศ (ผบ.ทอ.) ได้เห็นความสำคัญของการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างยิ่งจึงอนุมัติหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ปี ๒๕๕๔ ให้หน่วยเกี่ยวข้องเตรียมและดำเนินการป้องกันบรรเทาและลดอันตรายที่เกิดขึ้น ต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ อันเนื่องมาจากสาธารณภัย ที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับการร้องขอจาก ศบก.ทอ. และ/หรือ ฝ่ายพลเรือนอย่างเต็มความสามารถและให้ดำเนินการดังนี้

๑. เมื่อได้รับการร้องขอจากประชาชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชนให้หน่วย ทอ. ทั้งส่วนกลางและต่างจังหวัด พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้ทันทีตามขีดความสามารถของหน่วย โดยทุกครั้งให้ประสานหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในพื้นที่ เช่น เทศบาล ตำบล อำเภอและจังหวัด เป็นต้น เพื่อป้องกันการปฏิบัติซ้ำซ้อนหากการช่วยเหลือของกองบินต่างจังหวัดเกินขีดความสามารถของหน่วย ให้ขอรับการสนับสนุนจาก ศบก.ทอ. โดยมีขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยตาม แผนภาพที่ ๒ - ๑๑

แผนภาพที่ ๒ - ๑๑ ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

ที่มา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

๒. ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๒.๑ ในกรณีที่ไม่มีการประกาศเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้ หน.หน่วย ทอ. ในพื้นที่พิจารณาการช่วยเหลือตามที่เห็นสมควร เนื่องจากไม่สามารถใช้เงินอุดหนุนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ได้ ดังนั้นหากมีการขอรับการสนับสนุนให้พิจารณาค่าใช้จ่ายจากผู้ร้องขอเป็นอันดับแรก

๒.๒ ในกรณีที่มีการประกาศเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้หน่วยประมาณค่าใช้จ่ายเบื้องต้น เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง จนท. ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าเชื้อเพลิงภาคพื้น และอื่น ๆ ที่คาดว่าจะใช้ในการช่วยเหลือครั้งนั้น ๆ เพื่อประกอบการยืมเงินอุดหนุนจาก กง.ทอ. โดยแนบใบประกาศภัยพิบัติฉุกเฉิน และหนังสือขอรับการสนับสนุนจากผู้ร้องขอ และ กง.ทอ. จะดำเนินการตามขั้นตอน ขอใช้เงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน ต่อไป

๒.๓ หากค่าใช้จ่ายตามข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ บางรายการไม่สามารถใช้เงินอุดหนุนราชการได้ และหน่วยปฏิบัติมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ในการช่วยเหลือให้ สปช.ทอ. พิจารณาใช้งบประมาณสนับสนุน

การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมได้รับการจัดสรรวงเงินอุดหนุนราชการฯ จำนวน ๕๐ ล้านบาท จาก กระทรวงการคลัง(กค.) โดยยกเลิกการจัดสรรเงินอุดหนุนราชการฯ ให้แก่ นขต.ภท. และเหล่าทัพ

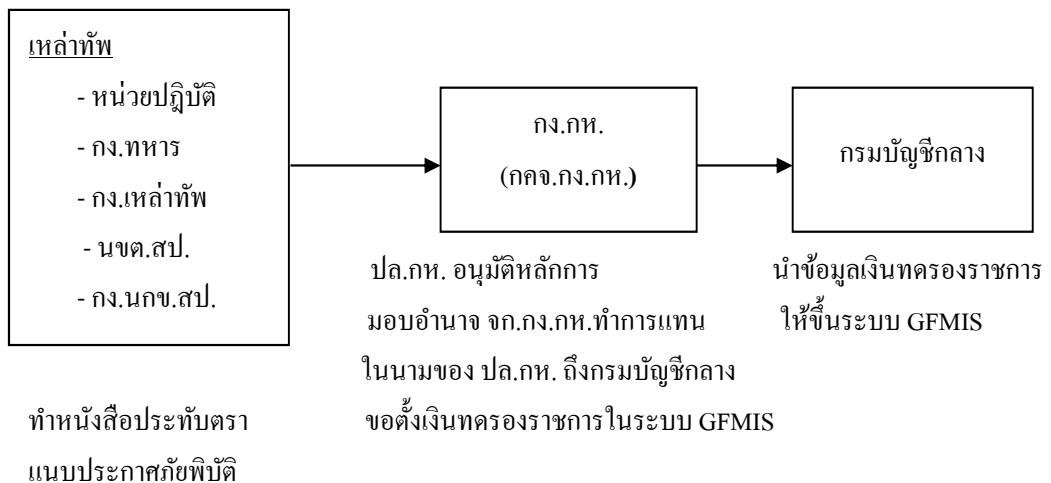
๑. มอบอำนาจให้ ผบ.ทสส. และ ผบ.เหล่าทัพ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจาก ผบ.ทสส. และ ผบ.เหล่าทัพ เป็นผู้ที่มีอำนาจอนุมัติเงินอุดหนุนราชการฯ ภายในวงเงิน ๕๐ ล้านบาท ที่ กท. ได้รับการจัดสรร

๒. บก.ทท.และ เหล่าทัพ ต้องทำหนังสือแจ้งประมาณการงบประมาณ ถึง กรมการเงิน กระทรวงกลาโหม(งค.ภท.) เพื่อรับรองงบประมาณ และยื่นขออนุมัติงบประมาณคงเหลือ ก่อนนำเรียนขออนุมัติใช้เงินอุดหนุนราชการฯ จากผู้ที่มีอำนาจอนุมัติ

๓. หน่วยจะต้องรักษาวินัยในการส่งหลักฐานเพื่อใช้หนี้เงินยืม ตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการฯ กำหนด

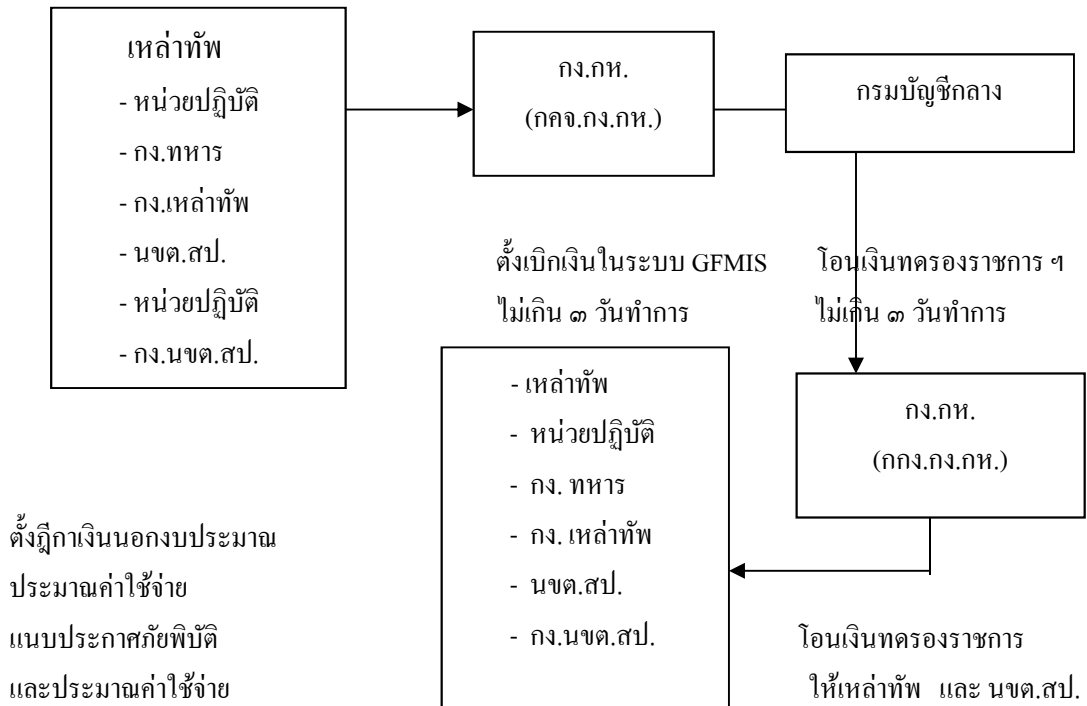
ทั้งนี้หน่วยทหารให้ปฏิบัติตามขั้นตอนแต่ละช่วงของเหตุการณ์ทั้ง ๓ ห้วง ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ – ๑๒ ห้วงที่ ๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด/อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประกาศพื้นที่ภัยพิบัติ

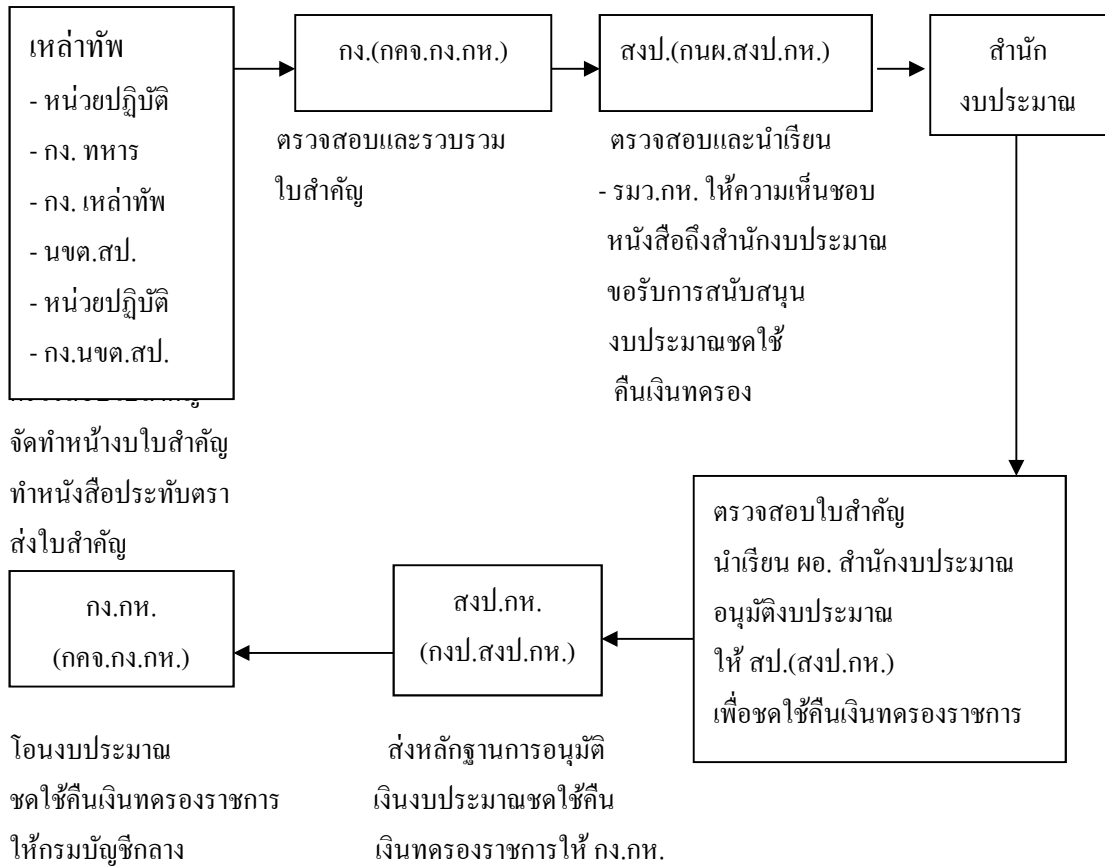

แผนภาพที่ ๒ – ๑๓ หัวข้อที่ ๒ ตั้งฎีกาเบิกเงินทรงราชการ

ต้องไม่เกิน ๓ เดือนหลังจากเกิดภัยตามประกาศ เช่น เกิดภัย ๑๒ ก.พ. จะตั้งฎีกาเบิกได้ ถึง ๑๑ พ.ค. ถ้าเกิน ๓ เดือน ต้องขอขยายภัยต่อกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

แผนภาพที่ ๒ – ๑๔ หัวข้อที่ ๓ ส่งใบสำคัญเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณชุดใช้คืนเงินทศรองราชการ

หมายเหตุ

๑. ภัยที่เกิดระหว่าง ส.ค. – มิ.ย. ให้ส่งใบสำคัญให้ กก.กท.(กคจ.ฯ) ภายใน ก.ค. ของปีงบประมาณนั้น

๒. ภัยที่เกิดในช่วง ก.ค. ให้ส่งใบสำคัญให้ กก.กท.(กคจ.ฯ) ภายใน ส.ค. ของปีงบประมาณนั้น

ที่มา สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายฉัตรชัย พรหมเลิศ (๒๕๔๘: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ถูกกำหนดเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบดำเนินการในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่รุนแรง จำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กองทัพจะเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านกำลังพลและยานพาหนะ เครื่องจักรอุปกรณ์ สามารถระดมสรรพกำลังมาปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีเอกภาพ แต่ยังคงขาดการศึกษากระบวนการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงในการปฏิบัติภารกิจร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ทิศทางการพัฒนางานดังกล่าวในอนาคต โดยมีขอบเขตการวิจัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้ได้ทราบขอบเขตการปฏิบัติภารกิจร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารและพลเรือน

ประจัน จันทอง (๒๕๔๘: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโอกาสและผลกระทบกรณีเกิดธรณีพิบัติและการใช้ขีดความสามารถทางทหาร ของกองทัพอากาศเข้าช่วยเหลือและบรรเทาภัยพบว่า มีขีดจำกัดหลายประการและบางกรณียังไม่ได้ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของกองทัพอากาศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถกองทัพอากาศ ในบทบาทการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวและ “สึนามิ” จึงพิจารณากำหนดความต้องการเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถกองทัพอากาศ ในด้านต่างๆ ดังนี้ การแจ้งเตือนภัยพิบัติผ่านเครือข่าย RTADS พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสาร ด้าน Standard and Back Up Network ด้าน Airborne Communication Center ด้าน Mobile Satellite Communication และ Mobile UHF/VFM/FM ด้านการถ่ายภาพทางอากาศ และการ Down link (Data link system) การปรับปรุงสภาพ บ.ลำเลียง การปรับปรุงสภาพ ฮ.SAR และจัดหาเพิ่มเติม จัดหาและติดตั้งระบบ IT บน GIS ด้านช่างโยธา และสาธาณูปโภค ด้านขนส่ง ด้านพลธิการ ด้านการแพทย์/ สาธาณสุข ด้านอื่นๆ สนับสนุนงบประมาณฉุกเฉินให้กับ ศบภ.ทอ.คอนเมือง และ ศบภ.กองบิน การบูรณาการแผนงาน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ภายในหน่วยของ ทอ. ระหว่าง ทอ.กับเหล่าทัพ ระหว่างทหารและพลเรือน ทั้งในส่วนกลางภูมิภาค และ ณ พื้นที่ประสบภัย

พันเอกโชคดี เกตสัมพันธ์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของกองทัพไทยในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหาของการปฏิบัติงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย คือ ๑. ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ๒. งบประมาณ จากผลการศึกษาจึงเสนอแนะให้กองบัญชาการกองทัพไทยดำเนินการในเรื่องของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทยดังต่อไปนี้ กองบัญชาการกองทัพไทย ควรกำหนดให้งานในด้านการบรรเทาสาธารณภัย ถือว่า เป็นภารกิจหลักที่สำคัญและเร่งด่วนประการหนึ่งของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยกำหนดนโยบายด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้มีความชัดเจน และต่อเนื่องสำหรับใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติประจำปี รวมทั้งระเบียบปฏิบัติประจำว่าด้วยบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์สาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย ควรจะมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้านทั้งในด้านกำลังพล ยุทธศาสตร์ งบประมาณ และการบริหารจัดการ เพื่อเป็นการป้องกัน และลดผลกระทบจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ตลอดจนควรบริหารจัดการสาธารณภัยในเชิงรุก หน่วย จะต้องปรับปรุงโครงสร้างการจัดองค์กร ใหม่เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารให้ผู้บังคับบัญชา สำหรับการวินิจฉัย และสั่งการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วทันเหตุการณ์ และเพื่อเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ

สรุป

การบริหารจัดการภัยพิบัติต้องพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติในเชิงรุก ทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ **ขั้นก่อนการเกิดภัย** เป็นการปฏิบัติอย่างครบวงจร โดยเน้นเรื่อง การป้องกัน การลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม **ขั้นระหว่างเกิดภัย** เป็นการปฏิบัติต่อเนื่องจากขั้นก่อนการเกิดภัย โดยดำเนินการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และ**ขั้นภายหลังเกิดภัย**จะดำเนินการฟื้นฟูบูรณะ โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้จะต้องมีศักยภาพในการประสานความร่วมมือกับหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นขั้นตอน และต่อเนื่อง ปัจจัยในการบริหารซึ่งใช้เป็นพื้นฐาน มี ๔ ประการ ได้แก่ **คน (Man) งบประมาณ (Money) เครื่องจักร (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method)** หรืออาจเรียกว่า 4Ms เพราะในการบริหารจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเหล่านี้เป็นอุปกรณ์สำคัญ **ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ** เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกันหน่วยงานต่างๆ **กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย** เป็นหน่วยในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีกรอบและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ **กองทัพ**เป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านกำลังพลและยานพาหนะ เครื่องจักรอุปกรณ์ สามารถระดมสรรพกำลังมาปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

การดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

ในบทนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดการบริหารจัดการสาธารณภัยของกองทัพอากาศ แผนการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ในขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัย ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และขั้นการฟื้นฟูบูรณะภายหลังเกิดภัย การจัดองค์กร การสนธิกำลังและการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ บทบาท โครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก และ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการทหารอากาศ ระดับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ

แนวความคิดการบริหารจัดการสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเป็นภารกิจที่สำคัญ ซึ่ง ศบภ.ทอ. จะต้องมีความพร้อมให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ส่วนราชการอื่น ๆ ให้ความเชื่อถือและประชาชนเกิดความเชื่อมั่นศรัทธายอมรับต่อการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในยามเมื่อเกิดสาธารณภัย ดังนั้นเพื่อให้การสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้กำหนดแนวความคิดการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดอุทกภัยและดินโคลนถล่ม

๑.๑ ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดอุทกภัย

๑.๑.๑ จัดเตรียม กำลังพล วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องทุ่นแรง โดยการจัดทำ และปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยจากอุทกภัย พื้นที่ที่มีผลกระทบกับอุทกภัย พื้นที่ที่อยู่ติดกับแหล่งน้ำหรือแม่น้ำ พื้นที่บริเวณที่ราบลุ่ม รวมทั้งข้อมูลพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพ การติดตามลักษณะอากาศ พยากรณ์อากาศ การขึ้นลงของน้ำในแม่น้ำและน้ำทะเล ปริมาณน้ำฝน และน้ำที่ไหลจากภาคเหนือลงสู่ทะเลในภาคกลางตอนใต้ เพื่อพิจารณา จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ การปรับปรุงซ่อมแซม บำรุงรักษา วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องทุ่นแรง เพิ่มเติม เช่น กุญแจบรรจุน้ำมัน และทราย สำหรับสร้างและซ่อมแซมคันกั้นน้ำ ไม้สำหรับสร้างสะพานและทางเดินเท้า ยารักษาโรค เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น

๑.๑.๒ ป้องกันการเกิดอุทกภัย พื้นที่ส่วนรวม ซึ่งมีผลกระทบและสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงที่ตั้งของ ทอ.ตามต่างจังหวัด โดยตรง หรือพื้นที่ที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน หรือสาธารณประโยชน์ขนาดใหญ่ ได้แก่ พื้นที่ตามแนวถนนหรือลำคลอง พื้นที่ตามชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น โดยดำเนินการดังนี้

๑.๑.๒.๑ สร้างปรับปรุงและซ่อมแซมคันกั้นน้ำ

๑.๑.๒.๒ ซ่อมแซมสะพาน ทางเดินเท้า

๑.๑.๒.๓ ขุดลอกคูคลองและทางระบายน้ำตามแหล่งน้ำต่าง ๆ

๑.๑.๒.๔ บินสำรวจและถ่ายภาพทางอากาศ เพื่อติดตามสภาพพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยและการไหลบ่าของน้ำ รวมถึงการถ่ายภาพพื้นที่ที่อาจเกิดอุทกภัย

๑.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดอุทกภัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยในเบื้องต้น ดังนี้

๑.๒.๑ สำรวจและติดตามสภาพพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๒ เสริมและซ่อมแซมคันกั้นน้ำ

๑.๒.๓ อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๔ สร้างคันกั้นน้ำและติดตั้งเครื่องสูบน้ำสำหรับชุมชนที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๕ ขุดลอกคูคลองเพื่อเร่งระบายน้ำลงสู่ทะเลหรือพื้นที่รองรับน้ำ

๑.๒.๖ บริการรับ-ส่งประชาชนในพื้นที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๗ บริการซ่อมแซมยานพาหนะที่เสียหายบนเส้นทางคมนาคมที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๘ บริการทางการแพทย์และแจกจ่ายยารักษาโรค

๑.๒.๙ บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้

๑.๒.๑๐ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน

๑.๒.๑๑ บินสำรวจและการบินลาดตระเวนถ่ายภาพบริเวณที่เกิดอุทกภัย

๑.๒.๑๒ ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ

๑.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะภายหลังเกิดอุทกภัย มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือ ปรับปรุง ซ่อมแซม ฟื้นฟูสภาพสาธารณประโยชน์ สภาพจิตใจ ขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนที่เดือดร้อนจากอุทกภัยในขั้นต้น จนกว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเข้ามาดำเนินการแก้ไขต่อไป ดังนี้

๑.๓.๑ อพยพประชาชนกลับเข้าสู่ที่พักอาศัย

๑.๓.๒ ทำความสะอาดสิ่งสาธารณสมบัติและสาธารณประโยชน์

๑.๓.๓ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค อุปกรณ์การเรียน และปัจจัย ๔

๑.๓.๔ ซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม

๑.๓.๕ พัฒนาแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้ และทางระบายน้ำ

๑.๓.๖ ซ่อมแซมอาคารสถานที่ เช่น โรงเรียน และโรงพยาบาล เป็นต้น

๒. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากพายุหมุนเขตร้อน

๒.๑ ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากพายุหมุนเขตร้อน

๒.๑.๑ เพื่อเตรียมป้องกันและช่วยเหลือชุมชนจากลมกระโชกและน้ำท่วมพื้นที่ส่วนรวมซึ่งมีผลกระทบและสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ที่พายุจะเคลื่อนตัวผ่าน โดยสำรวจพื้นที่ที่คาดว่าจะมีผลกระทบจากพายุ การติดตามลักษณะอากาศ การพยากรณ์อากาศ ทิศทางความเร็วลม และปริมาณน้ำฝนที่เกิดจากพายุฝนฟ้าคะนอง นำมาพิจารณาจัดเตรียม กำลังพล วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เครื่องทุนแรง เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษา ให้สามารถช่วยเหลือได้ทันที่ รวมถึงการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เครื่องทุนแรงเพิ่มเติม เช่น ถังบรรจุน้ำและทราย อุปกรณ์สำหรับสร้างที่กำบังลม และซ่อมแซมที่กำบังลม การสร้างคันกั้นน้ำและสะพานทางเดินเท้า ในกรณีที่ถูกน้ำท่วม ยารักษาโรค เครื่องอุปโภคบริโภค

๒.๑.๒ ขั้นการป้องกันก่อนเกิดภัยจากพายุหมุนเขตร้อน มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันลมกระโชกและน้ำท่วมพื้นที่ส่วนรวมซึ่งมีผลกระทบและสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน หรือพื้นที่ที่เป็นสาธารณประโยชน์ขนาดใหญ่ โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑.๒.๑ สร้าง ปรับปรุง และซ่อมแซมที่กำบังลมและคันกั้นน้ำ

๒.๑.๒.๒ บินสำรวจและถ่ายภาพทางอากาศ เพื่อติดตามสภาพพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนจากพายุและพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม รวมถึงการถ่ายภาพพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย

๒.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากพายุหมุนเขตร้อน มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น ดังนี้

๒.๒.๑ สำรวจและติดตามความเสียหายเนื่องจากการเคลื่อนตัวของพายุและสภาพน้ำท่วม

๒.๒.๒ เสริม ซ่อมแซมคันกั้นน้ำ และกั้นชุมชนที่ถูกน้ำท่วมเนื่องจากพายุ

๒.๒.๓ อพยพประชาชนออกจากพื้นที่

๒.๒.๔ สร้างที่พักฉุกเฉินสำหรับผู้อพยพชั่วคราว

๒.๒.๕ บุคคลออกคล่องเพื่อเร่งระบายน้ำลงสู่ทะเลหรือพื้นที่ที่ใช้สำหรับรองรับน้ำ

๒.๒.๖ บริการรับ-ส่งประชาชนในพื้นที่ประสบภัย

๒.๒.๗ บริการซ่อมแซมยานพาหนะที่ขัดข้องบนเส้นทางคมนาคมที่
ประสบภัย

๒.๒.๘ บริการทางการแพทย์และแจกจ่ายยารักษาโรค

๒.๒.๙ บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้

๒.๒.๑๐ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์การเรียน

๒.๒.๑๑ บินสำรวจ การบินถ่ายภาพพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากพายุ

๒.๒.๑๒ ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ

๒.๓ ขึ้นการฟื้นฟูบูรณะภายหลังเกิดภัยจากพายุหมุนเขตร้อน มีจุดมุ่งหมายเพื่อ
ช่วยเหลือปรับปรุง ซ่อมแซม ฟื้นฟูสภาพสาธารณประโยชน์ ฟื้นฟูจิตใจ ขวัญและกำลังใจให้กับ
ประชาชนที่เดือดร้อนจากพายุในขั้นต้น จนกว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมาดำเนินการแก้ไข
ต่อไป ดังนี้

๒.๓.๑ อพยพประชาชนกลับเข้าสู่ที่พักอาศัย

๒.๓.๒ ทำความสะอาดสิ่งสาธารณสมบัติและสาธารณประโยชน์

๒.๓.๓ ซ่อมแซมอาคารสถานที่ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล

๒.๓.๔ ซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม

๒.๓.๕ พัฒนาแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้ และทางระบายน้ำ

๒.๓.๖ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค อุปกรณ์การเรียน และปัจจัย ๔

๒.๓.๗ รื้อถอนซากอาคารบ้านเรือนที่พังทลาย

๓. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากอัคคีภัย

การช่วยเหลือผู้ประสบเพลิงไหม้บริเวณชุมชนที่พักอาศัยหรืออาคารสูง มี
จุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ติดอยู่ในอาคารที่เกิดเพลิงไหม้ และเป็นการช่วยลดความ
เสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากเหตุการณ์เพลิงไหม้ อันเนื่องมาจาก
ไฟฟ้าลัดวงจรหรือเกิดจากการระเบิดของถังก๊าซระหว่างการประกอบอาหาร เป็นต้น โดยการ
ปฏิบัติงานของ ทอ. จะเป็นหน่วยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือหน่วยงานรับผิดชอบหลักในพื้นที่
เช่น จังหวัด และ กทม. เป็นต้น

๓.๑ ขึ้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากอัคคีภัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการ
ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอัคคีภัยร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ โดยการจัดเตรียม
กำลังพล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอากาศยาน พร้อมให้การ
ช่วยเหลือได้ทันที

๓.๒ **ขั้นการปฏิบัติ** ทอ. สนับสนุนกำลังพล อากาศยาน ยานพาหนะ และ ยุทโธปกรณ์ ดังนี้

๓.๒.๑ คุ้มภัยและดับเพลิงทั้งทางอากาศและทางพื้นดิน

๓.๒.๒ ช่วยเหลือประชาชนที่ติดอยู่บนอาคารที่ประสบอัคคีภัย

๓.๒.๓ ลำเลียงผู้บาดเจ็บจากเพลิงไหม้ส่งโรงพยาบาล

๓.๒.๔ ควบคุมการจราจรทางอากาศและกำหนดกระสวนการบินเข้า-ออก พื้นที่ที่เกิดเพลิงไหม้ ถ้ามีการใช้ ฮ. หรืออากาศยานเข้าช่วยเหลือมากกว่า ๒ หน่วยงาน

๓.๒.๕ บริการทางการแพทย์

๓.๓ **ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ**

๓.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติ

๓.๓.๒ สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๓.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๔. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๑ **ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย** มีจุดมุ่งหมายดังนี้

๔.๑.๑ เพื่อจัดเตรียม กำลังพล วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องทุ่นแรง เพื่อพิจารณาจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ให้สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตรายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ เพื่อเตรียมการป้องกันและประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานของ ทอ. และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยปฏิบัติการหลักและหน่วยร่วมปฏิบัติการ โดยดำเนินการดังนี้

๔.๑.๒.๑ ติดตั้งสัญญาณแจ้งเตือนภัยกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

๔.๑.๒.๒ จัดระบบการเคลื่อนย้ายคนออกจากสถานที่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

๔.๑.๒.๓ จัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสม เช่น หน้ากากป้องกันอันตรายจากสารเคมี เครื่องช่วยหายใจชนิดมีถังอากาศ ชุดป้องกันสารเคมีและวัตถุอันตราย เครื่องตรวจวัดรังสี

๔.๑.๒.๔ ตรวจสอบภาชนะบรรจุสารเคมีและวัตถุอันตรายตามระยะเวลา โดยภาชนะต้องอยู่ในสภาพดี มีฉลากหรือป้ายบอกชื่อสารเคมี วันหมดอายุ สัญลักษณ์เตือนอันตราย ข้อควรระวัง และวิธีบรรเทาอันตรายจากการรั่วไหลของสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในเบื้องต้น ดังนี้

๔.๒.๑ สำรวจและติดตามสภาพพื้นที่ที่เกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๒.๒ อพยพประชาชนออกจากพื้นที่

๔.๒.๓ หาข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตรายบริเวณที่เกิดเหตุให้ได้มากที่สุด

๔.๒.๔ ประชาสัมพันธ์แจ้งให้ประชาชนที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียงทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๔.๒.๕ บริการทางการแพทย์และนำส่งโรงพยาบาลหากจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา

๔.๒.๖ บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้

๔.๒.๗ บินสำรวจ การบินถ่ายภาพบริเวณที่เกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๒.๘ ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ

๔.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือปรับปรุงซ่อมแซม ฟื้นฟูสภาพสาธารณประโยชน์ ฟื้นฟูสภาพจิตใจ ขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนที่เดือดร้อนในขั้นต้น ดังนี้

๔.๓.๑ อพยพประชาชนกลับเข้าสู่ที่พักอาศัย

๔.๓.๒ ทำความสะอาดสิ่งสาธารณสมบัติและสาธารณประโยชน์

๔.๓.๓ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค และปัจจัย ๔

๔.๓.๔ พัฒนาแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้

๔.๓.๕ ซ่อมแซมอาคารสถานที่

๕. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากการคมนาคมและขนส่ง

๕.๑ ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากการคมนาคมและขนส่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ โดยการจัดเตรียมกำลังพล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอากาศยาน พร้อมให้การช่วยเหลือได้ทันที

๕.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากการคมนาคมและขนส่ง

๕.๒.๑ ตำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยจากการคมนาคมและขนส่ง

๕.๒.๒ จัดเจ้าหน้าที่ สท.ทอ. ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่
ปิดกั้นการจราจรบริเวณที่เกิดเหตุและดูแลความสงบเรียบร้อย

๕.๒.๓ ช่วยเหลือปฐมพยาบาลขั้นต้น

๕.๒.๔ นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล

๕.๒.๕ สนับสนุนอากาศยานถ่ายภาพทางอากาศกรณีการรั่วไหลของ
น้ำมันลงสู่แหล่งน้ำ

๕.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๕.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพ
ปกติ

๕.๓.๒ ตำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็น
หลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๕.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถ
ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๖. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยแล้ง

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่อยู่
อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัด แห้งแล้งและขาดแคลนน้ำดื่ม-น้ำใช้ หรือชุมชนที่ระบบ
สาธารณูปโภคยังไม่มีเพียงพอทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในช่วงฤดูร้อน ดังนี้

๖.๑ ขั้นเตรียมการป้องกันก่อนเกิดภัยแล้ง เป็นการเตรียมการให้การช่วยเหลือและ
ลดความเดือดร้อนให้กับชุมชนที่ขาดแคลนน้ำดื่ม-น้ำใช้ และแจกจ่ายยารักษาโรคที่เกิดขึ้นในฤดู
ร้อน ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่นั้น ๆ โดยการสำรวจปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้ การ
สร้างและซ่อมแซมภาชนะสำหรับบรรจุและเก็บน้ำ การปรับปรุงซ่อมแซมยานพาหนะสำหรับ
บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้ การเตรียมวัสดุก่อสร้างสำหรับสร้างและซ่อมแซมแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้ ให้กับ
โรงเรียน รวมถึงชุมชน การบริการทางการแพทย์สำหรับโรคที่เกิดขึ้นในฤดูร้อน การเตรียม
ยานพาหนะสำหรับบรรทุกน้ำ เป็นต้น

๖.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยแล้ง ได้แก่

๖.๒.๑ ตำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งและการช่วยเหลือ

๖.๒.๒ ปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำ

๖.๒.๓ สร้างและซ่อมแซมภาชนะบรรจุน้ำดื่ม-น้ำใช้

๖.๒.๔ บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้

๖.๒.๕ สร้างและพัฒนาแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้เพิ่มเติม

๖.๒.๖ จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ออกให้บริการทางการแพทย์ทำการตรวจรักษาและแจกจ่ายยารักษาโรค

๖.๓ ขึ้นการฟื้นฟูบูรณะ

๖.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติ

๖.๓.๒ ดำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๖.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๗. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากอากาศหนาว

๗.๑ ขึ้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยหนาว มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหนาว ร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ ได้แก่ การจัดบุคลากรสำหรับการช่วยเหลือ การสำรวจหมู่บ้านที่ยากจนและมักประสบกับสภาพอากาศหนาวเย็นเป็นประจำทุกปี หรือเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่ราบสูง โดยการเตรียมและจัดหาเครื่องนุ่งห่ม ผ้าห่มกันหนาว เครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรคสำหรับโรคที่เกิดขึ้นในฤดูหนาว เป็นต้น

๗.๒ ขึ้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยหนาว ได้แก่

๗.๒.๑ สำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยหนาว

๗.๒.๒ แจกจ่ายเครื่องนุ่งห่มและผ้าห่ม

๗.๒.๓ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค

๗.๒.๔ บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้

๗.๒.๕ จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกให้บริการทางการแพทย์ ทำการตรวจรักษาและแจกจ่ายยารักษาโรคที่เกิดขึ้นในฤดูหนาว

๗.๓ ขึ้นการฟื้นฟูบูรณะ

๗.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติ

๗.๓.๒ ดำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๗.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๘. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน

การสนับสนุนและช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐในการดับไฟฟ้าและหมอกควัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลาย รวมทั้งป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว การปฏิบัติดังกล่าวต้องใช้หน่วยงานที่มีความชำนาญ และต้องมีเครื่องมือที่ทันสมัย ทอ. เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีขีดความสามารถ โดยเฉพาะการใช้อากาศยานที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว โดยเริ่มตั้งแต่การบินสำรวจและการถ่ายภาพทางอากาศบริเวณพื้นที่เกิดไฟฟ้าและหมอกควันสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการประเมินสถานการณ์ วางแผน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยุทธโธปกรณ์ ตลอดจนการใช้อากาศยาน โปรม/พ่นน้ำ หรือสารเคมี ลงในพื้นที่ประสบภัย

๘.๑ ชั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากไฟฟ้าและหมอกควันร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ โดยการจัดเตรียมกำลังพล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอากาศยาน พร้อมให้การช่วยเหลือได้ทันที ดังนี้

๘.๑.๑ เตรียมอากาศยานในการบินสำรวจและถ่ายภาพพื้นที่ประสบภัย

๘.๑.๒ ติดตามสถานการณ์การเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน รวมทั้งสภาพอากาศ ความเร็วและทิศทางลม

๘.๑.๓ เตรียมอากาศยาน วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสารเคมี สำหรับ โปรม/พ่นน้ำหรือสารเคมี

๘.๒ ชั้นการปฏิบัติ

๘.๒.๑ ลำเลียงน้ำและสารเคมีในการดับไฟฟ้าหรือลดหมอกควัน

๘.๒.๒ อพยพประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงหรืออยู่ใต้ลมออกจากพื้นที่ประสบภัย

๘.๒.๓ สก๊ตและระงับการลุกลามของไฟฟ้า

๘.๒.๔ บริการทางการแพทย์ การปฐมพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บจากไฟฟ้าหรือผลกระทบจากหมอกควัน

๘.๓ ชั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๘.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติ

๘.๓.๒ ตำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๘.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๕. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม

การช่วยเหลือผู้ประสบแผ่นดินไหว อาคารถล่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสนับสนุนหน่วยงานอื่นของภาครัฐ หรือฝ่ายพลเรือน ในการช่วยชีวิตประชาชนที่ประสบแผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม เป็นเหตุให้อาคารบ้านเรือนเกิดพังทลายหรือทรุดตัว ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่หรือประกอบอาชีพได้รับความเดือดร้อน บาดเจ็บและเสียชีวิต การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขั้นต้นจะต้องการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยก่อนจึงทำการรื้อถอน หรือย้ายคนจากอาคารบ้านเรือน ต้องแน่ใจว่าซากอาคารบ้านเรือนจะไม่พังลงมาทับผู้ประสบภัยเสียชีวิต จึงจะทำการช่วยผู้ประสบภัยออกจากตัวอาคารบ้านเรือนได้ซึ่งสามารถให้การช่วยเหลือได้ ๒ ลักษณะ คือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ติดอยู่ในซากของอาคารบ้านเรือนที่เกิดการทรุดตัวและพังลงมาแต่ไม่ได้จมอยู่ใต้ดิน และการช่วยเหลือประชาชนที่ติดอยู่ได้ซากอาคารบ้านเรือนที่จมอยู่ใต้ดินหรืออาคารบ้านเรือนที่มีชั้นใต้ดิน

๕.๑ ขั้นเตรียมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอาคารบ้านเรือนในลักษณะแรก ในการช่วยเหลือให้ทำการป้องกันและระงับการทรุดตัวของอาคารบ้านเรือนซึ่งสามารถจะถล่มลงมาได้อีก จะทำให้ผู้ประสบภัยขาดอากาศหายใจหรือเสียชีวิตได้ทันที

๕.๑.๑ ค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในซากอาคารบ้านเรือน

๕.๑.๒ รื้อถอนซากอาคารบ้านเรือน

๕.๑.๓ สร้างค้ำยันป้องกันการทรุดตัวของอาคารบ้านเรือน

๕.๑.๔ กู้ภัยและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยออกจากอาคารบ้านเรือน

๕.๑.๕ สร้างที่พักชั่วคราวสำหรับปฐมพยาบาล

๕.๑.๖ บริการทางการแพทย์ การรักษาพยาบาลและนำส่งโรงพยาบาล

๕.๒ ขั้นปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในลักษณะที่ ๒ จะเหมือนกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในลักษณะแรกแต่เพิ่มการทรุดตัวของดินหรือการถล่มของดินรอบตัวอาคารบ้านเรือน

๕.๒.๑ การทำเขื่อนป้องกันดินถล่มและเสริมความแข็งแรงของชั้นดินบริเวณที่คาดว่าจะสามารถถล่มลงมาได้อีกให้มีความแข็งแรงเพียงพอที่จะนำเครื่องจักรและเครื่องมือกลที่จะใช้ในการช่วยเหลือ

๕.๒.๒ ป้องกันการเกิดน้ำท่วมในกรณีที่เกิดฝนตกหรือจากน้ำใต้ดิน

๕.๒.๓ การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในซากอาคารบ้านเรือน

๕.๒.๔ การรื้อถอนซากอาคารบ้านเรือน

๕.๒.๕ การสร้างค้ำยันป้องกันการทรุดตัวของอาคารบ้านเรือน

๕.๒.๖ การกู้ภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยออกจากอาคารบ้านเรือน

๕.๒.๗ การสร้างที่พักชั่วคราวสำหรับการปฐมพยาบาล

๕.๒.๘ การบริการทางการแพทย์ การรักษาพยาบาลและนำส่งโรงพยาบาล

๕.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๕.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติ

๕.๓.๒ สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๕.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๑๐. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากคลื่นสึนามิ

สึนามิ (Tsunami) หมายถึง คลื่นยักษ์ คำว่าสึนามิเป็นภาษาญี่ปุ่น แปลว่า คลื่นท่าเรือ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกคือ คลื่นสึนามิเฉพาะแห่ง (Local Tsunami) มักจะเกิดใกล้ ๆ ชายฝั่ง และเคลื่อนเข้าถล่มชายฝั่งอย่างทันทีทันใด และประเภทที่สองคือ คลื่นสึนามิ ที่เดินทางข้ามทวีป (Distance Tsunami) มักจะเกิดจากแผ่นดินไหวที่ค่อนข้างรุนแรง และสามารถเคลื่อนตัวข้ามทวีปไปยังชายฝั่งที่อยู่ห่างไกลหลายหมื่นกิโลเมตร โดยสาเหตุของการเกิดคลื่นสึนามิมีหลายสาเหตุ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม และดาวเคราะห์น้อยตกลงสู่มหาสมุทร เป็นต้น การเตรียมป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่เกิดจากคลื่นสึนามิ รวมทั้งการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

๑๐.๑ ขั้นเตรียมการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ

๑๐.๑.๑ ประเมินความเสี่ยงจากคลื่นสึนามิ โดยการประเมินภัยและความล่อแหลมเพื่อประเมินโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะเกิดคลื่นสึนามิและผลกระทบจากคลื่นสึนามิที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๑๐.๑.๒ ตรวจสอบ ปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงภัย และจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยจากคลื่นสึนามิ

๑๐.๑.๓ ติดตามข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์เกิดแผ่นดินไหวที่อาจก่อให้เกิดคลื่นสึนามิ

๑๐.๑.๔ เตรียมการสนับสนุนอากาศยานถ่ายภาพทางอากาศในพื้นที่ที่
ประสบภัย

๑๐.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากคลื่นสึนามิ

๑๐.๒.๑ สำรวจพื้นที่ที่เกิดผลกระทบจากคลื่นสึนามิ

๑๐.๒.๒ ควบคุมการจราจรทางอากาศและกำหนดกระสวนการบินเข้า-
ออกพื้นที่ประสบภัยคลื่นสึนามิ

๑๐.๒.๓ บินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศ

๑๐.๒.๔ ค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัย

๑๐.๒.๕ ลำเลียงทางอากาศ

๑๐.๒.๖ ศูนย์สื่อสารสั่งการในอากาศ

๑๐.๒.๗ บินกระจายเสียง

๑๐.๒.๘ บริการทางการแพทย์

๑๐.๒.๙ สร้างที่พักชั่วคราวสำหรับการปฐมพยาบาล

๑๐.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือปรับปรุงซ่อมแซม ฟื้นฟู
สภาพสาธารณประโยชน์ ฟื้นฟูสภาพจิตใจ ขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนที่เดือดร้อนในขั้นต้น

๑๐.๓.๑ อพยพประชาชนกลับเข้าสู่ที่พักอาศัย

๑๐.๓.๒ ทำความสะอาดสิ่งสาธารณสมบัติและสาธารณประโยชน์

๑๐.๓.๓ แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค และปัจจัย ๔

๑๐.๓.๔ พัฒนาแหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้

๑๐.๓.๕ ซ่อมแซมอาคารสถานที่

๑๑. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคระบาดในมนุษย์

โรคระบาดในมนุษย์ คือ เป็นการจำแนกโรคอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏในประชากร
กลุ่มหนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่ง ในอัตราที่สูงขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ โดยเทียบกับประวัติการเกิด
โรคในอดีต โรคนั้นอาจเป็นโรคติดต่อทางสังคมหรือไม่ก็ได้ ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ
ประชาชน ในพื้นที่เกิดโรคระบาดและพื้นที่ใกล้เคียง

๑๑.๑ ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ มี
จุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ ร่วมกับหน่วยงาน
ราชการในพื้นที่นั้น ๆ

๑๑.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคระบาดในมนุษย์

๑๑.๒.๑ สำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยจากโรคระบาดมนุษย์

๑๑.๒.๒ จัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

๑๑.๒.๓ ติดตามและสนับสนุนการควบคุมโรคระบาด

๑๑.๒.๔ ฝ้าระวังภายหลังการเกิดโรคระบาด

๑๑.๒.๕ สนับสนุนอากาศยานถ่ายภาพทางอากาศในพื้นที่ที่ประสบภัย

๑๑.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๑๑.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโรคระบาดให้สามารถ
กลับคืนสู่สภาพปกติ

๑๑.๓.๒ สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็น
หลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๑๑.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถ
ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๑๒. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด

๑๒.๑ ขั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด มี
จุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด ร่วมกับ
หน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ

๑๒.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด

๑๒.๒.๑ สำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด

๑๒.๒.๒ จัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร
ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยฝ้าระวัง และสำรวจพื้นที่ของตนเอง

๑๒.๒.๓ ติดตามสถานการณ์การระบาด

๑๒.๒.๔ สนับสนุนอากาศยานถ่ายภาพทางอากาศในพื้นที่ที่ประสบภัย

๑๒.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๑๒.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคให้สามารถกลับคืน
สู่สภาพปกติ

๑๒.๓.๒ สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยจากโรค
ไว้เป็นหลักฐาน เพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๑๒.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากโรคด้านร่างกายและจิตใจ
ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๑๓. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ

๑๓.๑ ชั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากโรคระบาดสัตว์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคระบาดสัตว์ ร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ

๑๓.๒ ชั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากโรคระบาดสัตว์

๑๓.๒.๑ สำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยจากโรคระบาดสัตว์

๑๓.๒.๒ จัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เพื่อควบคุมพื้นที่ และควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์

๑๓.๒.๓ ติดตามและสนับสนุนการควบคุมโรค

๑๓.๒.๔ ฝังระวางภายหลังการเกิดโรค

๑๓.๒.๕ สนับสนุนอากาศยานถ่ายภาพทางอากาศในพื้นที่ที่ประสบภัย

๑๓.๓ ชั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๑๓.๓.๑ บริหารจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติ

๑๓.๓.๒ สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๑๓.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

๑๔. แนวความคิดในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๑ ชั้นเตรียมการและป้องกันก่อนเกิดภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่นั้น ๆ

๑๔.๑.๑ ควบคุมและเข้าถึงระบบการป้องกันการรั่วไหลข้อมูล โดยระบุตัวตนก่อนใช้งาน

๑๔.๑.๒ ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลกลุ่มเสี่ยง

๑๔.๑.๓ เสริมสร้างความรู้และความตระหนักแก่ผู้ใช้งาน

๑๔.๒ ชั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๒.๑ จัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๒.๒ ติดตามและสนับสนุนการควบคุมภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๒.๓ ฝ้าระวังภายหลังการเกิดภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๓ ชั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๑๔.๓.๑ บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถกลับมาใช้งานได้ตามปกติ

๑๔.๓.๒ ดำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานเพื่อสงเคราะห์และฟื้นฟู

๑๔.๓.๓ ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านร่างกายและจิตใจให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข

แผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

กระทรวงกลาโหม เป็นองค์กรของรัฐ มีหน้าที่ อำนาจการ ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการใน กท. ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗

กองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้จัดตั้ง ศบภ.ทอ. เพื่อรองรับภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามนโยบายของ กท. โดยจะให้การสนับสนุนส่วนราชการพลเรือนในการแก้ปัญหาสาธารณภัย ไม่ว่าจะ เป็นภัยที่เกิดจากธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐

“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาด สัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึง

ภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย ทั้งนี้ แผนบรรเทาสาธารณภัย ทอ. ดำเนินงานเฉพาะ
ขอบเขตด้านสาธารณภัย ยกเว้นสาธารณภัยด้านความมั่นคง

การดำเนินงานของ สบภ.ทอ. ด้านสาธารณภัย จำนวน ๑๔ ประเภทภัย ดังนี้

๑. อุทกภัยและดินโคลนถล่ม
๒. ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน
๓. ภัยจากอัคคีภัย
๔. ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
๕. ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง
๖. ภัยแล้ง
๗. ภัยจากอากาศหนาว
๘. ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
๙. ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม
๑๐. ภัยจากคลื่นสึนามิ
๑๑. ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์
๑๒. ภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด
๑๓. ภัยจากโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ
๑๔. ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

กองทัพอากาศได้พิจารณาจัดกลุ่มประเภทของสาธารณภัย แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำ มีสิ่งบอกเหตุ มีเวลาเตรียมการรองรับจำนวน

๖ ภัย ได้แก่ ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ภัยแล้ง ภัยจากอากาศหนาว ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ และภัยจากการคมนาคมและขนส่ง

กลุ่มที่ ๒ สาธารณภัยที่พร้อมจะเกิดขึ้นตลอดเวลา มีเวลาเตรียมการไม่มากนัก

จำนวน ๘ ภัย ได้แก่ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด ภัยจาก
โรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ และ ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

หน่วยปฏิบัติการ

๑. หน่วยปฏิบัติการหลัก ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ (สปภ.ทอ.) สบภ.ทอ.
และ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (นขต.ทอ.)

๒. หน่วยปฏิบัติการร่วม ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงกลาโหม (กท.)
กองบัญชาการกองทัพไทย (บก.ทท.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม(สบภ.กท.)

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (ศบภ.ทท.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ (ศบภ.ทร.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศบภ.สตช.) หน่วยงานราชการในพื้นที่รับผิดชอบ หน่วยงานภาคเอกชน และ รัฐวิสาหกิจ

การสนธิกำลังและการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ

กองทัพอากาศได้กำหนดขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจในหลักนิยม กองทัพอากาศ สำหรับภารกิจการช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติ จะมุ่งเน้นใช้คุณลักษณะของกำลังทางอากาศให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ ความเร็ว ความอ่อนตัว พิสัยบิน และความแม่นยำ โดยกำหนดภารกิจที่สามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสาธารณภัย และมีการประกอบกำลังดังนี้

๑. การบินลาดตระเวนทางอากาศส่งข้อมูลภาพ VDL (Video Down Link) ประกอบด้วย เครื่องบิน โจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23 Peacemaker) จำนวน ๒ เครื่อง เครื่องบิน/ตรวจการณ์/ฝึก/แบบที่ ๒๐ (Diamond DA42MPP) จำนวน ๑ เครื่อง เครื่องบิน ไร้คนบินตรวจการณ์ (Aerostar) จำนวน ๑ เครื่อง เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖(UH-1H) จำนวน ๑ เครื่อง และเฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ข/ค/ง (Bell 412 /HP/EP) จำนวน ๑ เครื่อง

๒. การบินค้นหาและช่วยชีวิต ประกอบด้วย เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ (UH-1H) จำนวน ๑ เครื่อง เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ ข/ค/ง (Bell 412 /HP/EP) จำนวน ๑ เครื่อง และเครื่องบิน โจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23 Peacemaker) จำนวน ๑ เครื่อง

๓. การบินลำเลียงทางอากาศ ประกอบด้วย เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130 Hercules) จำนวน ๒ เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) จำนวน ๒ เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๖ (ATR) จำนวน ๑ เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๕ (HS-748) จำนวน ๑ เครื่อง เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖(UH-1H) จำนวน ๑ เครื่อง และ เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ ข/ค/ง (Bell 412 /HP/EP) จำนวน ๑ เครื่อง

๔. การบินกระจายเสียง ประกอบด้วย เครื่องบิน โจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23 Peacemaker) จำนวน ๑ เครื่อง

๕. การบินควบคุมไฟฟ้า ประกอบด้วย เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130 Hercules) จำนวน ๑ เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) จำนวน ๑ เครื่อง

๖. การบินสลายหมอกควัน ประกอบด้วย เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130 Hercules) จำนวน ๑ เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) จำนวน ๑ เครื่อง

๗. ศูนย์สื่อสารสั่งการในอากาศ ประกอบด้วย เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) จำนวน ๑ เครื่อง

๘. การบริการทางการแพทย์ ประกอบด้วย ชุดโรงพยาบาลเคลื่อนที่ (Mobile Hospital) ชุดศัลยกรรมเคลื่อนที่ ชุดปฐมพยาบาล ชุดรักษาพยาบาลเฉพาะกิจ ชุดลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ และชุดส่งกลับทางอากาศส่วนหน้า

เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในพื้นที่ที่หน่วยรับผิดชอบ โดยมี หน.หน่วยเป็นผู้รับผิดชอบ มีผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ทอ. (ผบ.สบภ.ทอ.) เป็นผู้รับผิดชอบ โดยจัดให้มีกำลังพล อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะสำหรับปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ สำหรับ สบภ.รร.การบิน สบภ.กองบิน สบภ.ฝูงบินอิสระปฏิบัติราชการสนาม และ สบภ.หน่วยในระบบควบคุมทางอากาศยุทธวิธี มี หน.หน่วย เป็นผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย ระดับความรุนแรงของสาธารณภัย

ระดับที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก

ระดับที่ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง

ระดับที่ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ

ระดับที่ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง

หมายเหตุ ผบ.สบภ.ทอ. มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้ตามความเหมาะสม

แผนภาพที่ ๓-๑ แสดงระดับความรุนแรงเทียบกับผู้บัญชาการเหตุการณ์

ระดับความรุนแรงของสาธารณภัย	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๕๓	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย ทอ.
๑	ผอ.ท้องถิ่น, ผอ.อำเภอ และ/หรือ ผช.ผอ.กรุงเทพมหานคร	หน.หน่วย ทอ.ในพื้นที่ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และ รอง ผบ.สบภ.ทอ. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก ผบ.สบภ.ทอ. เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในภาพรวมของ ทอ.
๒	ผอ.จังหวัด และ/หรือ ผอ.กรุงเทพมหานคร	หน.หน่วย ทอ.ในพื้นที่ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และ รอง ผบ.สบภ.ทอ. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก ผบ.สบภ.ทอ. เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในภาพรวมของ ทอ.

ระดับ ความรุนแรง ของสาธารณภัย	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย ทอ.
๓	ผอ.กลาง และ/หรือ ผบ.ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ	หน.หน่วย ทอ.ในพื้นที่ เป็นผู้บัญชาการ เหตุการณ์ และ รอง ผบ.สบก.ทอ. หรือผู้ที่ ได้รับมอบหมายจาก ผบ.สบก.ทอ. เป็นผู้ บัญชาการเหตุการณ์ในภาพรวมของ ทอ.
๔	นายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ผบ.สบก.ทอ./ผบ.ทอ.

ที่มา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

การจัดกำลังฝ่ายอำนวยการ กรณีความรุนแรงของสาธารณภัย

ระดับที่ ๑ - ๒ ให้หน่วยกองทัพอากาศ ณ ที่ตั้งต่างจังหวัด และ กรมช่างอากาศที่อยู่ในพื้นที่ประสบภัย จัดตั้ง สบก.หน่วย โดยมี ผบ.หน่วย เป็นผู้รับผิดชอบ ให้ สบก.หน่วย จัดเตรียมกำลังพร้อมให้การช่วยเหลือ โดยดำเนินการสำรวจพื้นที่ รวบรวมข้อมูล ประสานงานการปฏิบัติ (กรณีต่างจังหวัด) และรายงานให้ สบก.ทอ. ทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ระดับที่ ๓ คณะกรรมการอำนวยการ สบก.ทอ. รายงานตัวพร้อมปฏิบัติภารกิจ ณ สบก.ทอ. ภายใน ๒๔ ชั่วโมง โดยมี รอง ผบ.สบก.ทอ. เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์

ระดับที่ ๔ ให้ ผบ.สบก.ทอ. เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และ สบก.ทอ. จัดฝ่ายอำนวยการ จำนวน ๖ คน จาก กรมกำลังพลทหารอากาศ (กพ.ทอ.) กรมข่าวทหารอากาศ (ขว.ทอ.) กรมยุทธการทหารอากาศ (ยก.ทอ.) กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ (กบ.ทอ.) กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ (กร.ทอ.) และ กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทหารอากาศ (ทสส.ทอ.) หน่วยละ ๑ คน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ กรมสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทหารอากาศ (สอ.ทอ.) จำนวน ๑ ชุด มารายงานตัว ณ สบก.ทอ. ภายใน ๓ ชั่วโมง และเตรียมพร้อมปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ ณ ศูนย์อำนวยการร่วม (ศอร.) ที่รัฐบาลกำหนด เมื่อได้รับคำสั่ง

การจัดชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฉุกเฉิน

สบก.รร.การบิน, สบก.กองบิน, สบก.ฝูงบินอิสระปฏิบัติราชการสนาม และ สบก.หน่วยในระบบควบคุมทางอากาศยุทธวิธี รับผิดชอบการปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดที่ตั้งหน่วย และ จังหวัดใกล้เคียง สบก.ทอ. รับผิดชอบการปฏิบัติโดยรวม

ขั้นเตรียมการและป้องกัน

การจัดเตรียมและหาวิธีป้องกันหรือแก้ไขอุปสรรคไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดผลกระทบที่เป็นอันตรายและการสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ ดังนี้

๑. การเตรียมคนและวัสดุอุปกรณ์โดยจัดเตรียม จนท.รับผิดชอบงาน อบรม ฝึกซ้อม และกำหนดวิธีการปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ประสานการเตรียมการกับส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องในการจัดเตรียมคน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งจัดหางบประมาณสนับสนุนตามความจำเป็นและเหมาะสม จัดเตรียมกำลังพล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อสนับสนุนการป้องกันภัยต่าง ๆ

๒. การจัดระบบการปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการทำแผนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และมีการซักซ้อมตั้งแต่ยามปกติเพื่อพร้อมปฏิบัติการได้ทันทีเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น จัดให้มีระบบการแจ้งเตือนภัยให้กับหน่วยงานและประชาชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะประชาชนอยู่ในพื้นที่รอบที่ตั้งหน่วย ทอ.

๓. การสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัยสำรวจวิเคราะห์พื้นที่ที่มักเกิดภัยขึ้นเป็นประจำหรือเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยทุกรูปแบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมการช่วยเหลือล่วงหน้า จัดทำระบบฐานข้อมูล และระบบเครือข่ายภาคประชาชน

ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

๑. วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานฝ่ายพลเรือนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗

๒. สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสารและอากาศยาน เข้าช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ

๓. สนับสนุนการดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ และเคลื่อนย้ายสิ่งของออกจากพื้นที่อันตรายไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย โดยให้ถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนเป็นความเร่งด่วนสูงสุด

๔. สนับสนุนด้านการแพทย์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๕. มอบลุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ ตามประกาศกระทรวงกลาโหม ลง ๑ มี.ค.๕๗ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรือที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทราบสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้น และวิธีการป้องกันตนเอง

ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๑. ให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ขั้นต้นแก่ประชาชนผู้ประสบภัย
๒. ให้การบรรเทาอันตรายอันเกิดต่อเนื่องมาจากภัยนั้น
๓. ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ การฟื้นฟูสภาพของประชาชนผู้ประสบภัยให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ศบภ.ทอ.)

๑. วางแผน สั่งการ อำนวยการ ประสานงาน และควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติของ หน่วย ทอ. ต่าง ๆ ทั้งในที่ตั้งส่วนกลางและต่างจังหวัด
๒. จัดเตรียมบัญชีทรัพยากรของ ศบภ.ทอ. ให้ทันสมัย พร้อมปฏิบัติงานตลอดเวลา
๓. แจ้งเตือนหน่วยเกี่ยวข้องทันทีเมื่อได้รับข่าวสาธารณภัย
๔. เฝ้าติดตามสถานการณ์ของสาธารณภัย และประกาศระดับความรุนแรงของ สาธารณภัย โดยมี ผบ.ศบภ.ทอ. เป็นผู้สั่งการ
๕. จัดประชุมเพื่อวางแผนการปฏิบัติภายใน ๒๔ ชั่วโมง ในสถานการณ์ความรุนแรง ของสาธารณภัยระดับที่ ๓ และสรุปผลการปฏิบัติประจำวันรายงาน ผบ.ทอ.
๖. สั่งการให้ ศบภ.หน่วย ในพื้นที่จัดกำลัง ๑ ชุด ปฏิบัติหน้าที่สำรวจพื้นที่ และ รวบรวมข้อมูล ตลอดจนรายงานให้ ศบภ.ทอ. ทราบอย่างเร่งด่วน
๗. จัดฝ่ายอำนวยการไปปฏิบัติหน้าที่ ณ ศูนย์อำนวยการร่วม (ศอร.) ในสถานการณ์ ความรุนแรงของสาธารณภัยระดับที่ ๔ หรือเมื่อได้รับคำสั่ง จำนวน ๖ คน โดยจัดจาก กพ.ทอ. ขว.ทอ. ยก.ทอ. กบ.ทอ. กร.ทอ. และ ทสส.ทอ. หน่วยละ ๑ คน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ สอ.ทอ. จำนวน ๑ ชุด
๘. อำนวยการ และดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือและช่องทางสื่อสาร ของ ทอ. หรือผ่านสื่อมวลชนอื่น ๆ เพื่อเตือนภัย รายงานสถานการณ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งให้คำแนะนำในการปฏิบัติแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๕. ดำเนินการจัดทำระบบการรับบริจาคของ ทอ. เพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๑๐. ควบคุมการปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ และเงินอุดหนุนราชการให้ปฏิบัติตามระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ยุทธการทหารอากาศ (ศยอ.ศปก.ทอ.)

๑. จัด น.สัญญาบัตร ๑ คน เป็นผู้แทน ผอ.ศยอ.ศปก.ทอ. ประจำที่ ศบภ.ทอ. เพื่อประสานการปฏิบัติงาน

๒. สั่งการ และควบคุมการใช้อากาศยาน ที่อยู่ในบัญชีทรัพย์สินของ ศบภ.ทอ. ในภารกิจช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตามที่ได้รับการประสานจาก ศบภ.ทอ.

๓. รายงานสถานการณ์ และผลการปฏิบัติ ให้ ศบภ.ทอ. ทราบทุกครั้งที่มีการปฏิบัติ

สรุป

กองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมทั้ง ด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้จัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เพื่อ การช่วยเหลือ ผู้ประสบ สาธารณภัย ซึ่งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ จะต้องมีความพร้อมให้การช่วยเหลือผู้ ประสบสาธารณภัยได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ส่วนราชการที่ร่วมปฏิบัติงาน และ ภาคประชาชน เกิดความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นและศรัทธายอมรับต่อการดูแลความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของรัฐและของประชาชนในยามเมื่อเกิดสาธารณภัย โดยมีการกำหนดแนวความคิด และแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ รองรับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗

บทที่ ๔

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ ศบภ.ทอ.เป็นการวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ กับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่เป็นผลการปฏิบัติจริง เพื่อหาปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ก่อนที่จะกำหนดเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ ศบภ.ทอ. กล่าวได้ดังนี้

การดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

การดำเนินการของ ศบภ.ทอ. ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ – พ.ศ.๒๕๕๔ (ข้อมูลจาก กร.ทอ.)

๑. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ

คลื่นสึนามิเกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อ ๒๖ ธ.ค.๔๗ บริเวณฝั่งทะเลอันดามันทางภาคใต้ ๖ จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง และสตูล เป็นภัยธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๕,๑๕๕ คน ผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน ๘,๔๕๗ คน และผู้สูญหายจำนวน ๒,๘๑๒ คน (ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อ ๕ เม.ย.๔๘) สถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พังกาอากาศ โรงแรม และเรือประมง รวมทั้งสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เสียหายเป็นจำนวนมาก หลังจากได้รับมอบภารกิจดังกล่าว ศบภ.ทอ. ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือขึ้น โดยมีผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาประจำที่ศูนย์ และได้มีการสั่งการให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพอากาศดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่วันแรกที่เกิดภัย โดยมีการดำเนินการดังนี้

๑.๑ จัดตั้ง ศบภ.ทอ.ส่วนหน้า

พื้นที่สนามบินภูเก็ตตั้งแต่ ๒๖ ธ.ค.๔๗ มีหน้าที่อำนวยการ ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการในพื้นที่ ในการค้นหาช่วยชีวิต การลำเลียงผู้ป่วย ลำเลียงสิ่งของช่วยเหลือและอื่นๆ มีอากาศยานประจำ ณ สนามบินภูเก็ต ได้แก่ เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ (UH-1H) จำนวน ๕ เครื่องและ เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) จำนวน ๒ เครื่อง

๑.๒ จัดตั้งจุดรับบริจาคสิ่งของ ณ ที่ตั้งคอนเมือง ๒ แห่ง ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กองทัพอากาศและโรงเก็บอากาศยานฝูงบิน ๖๐๑ กองบิน ๖

๑.๓ ใช้ท่าอากาศยานทหารกองบิน ๖ เป็นจุดลำเลียงเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตลอดจนการคัดแยกผู้ป่วยไปรักษาต่อตามโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ฯ

๑.๔ ใช้อากาศยานปฏิบัติการกิจ จำนวน ๔๓๒ เที่ยวบิน ๖๑๖.๑๐ ชั่วโมงบิน ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ประกอบด้วย

๑.๔.๑ การบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศ โดยใช้เครื่องบินขับไล่แบบ ๑๘ ข (F-5B) และ เครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23) จำนวน ๑๕ เที่ยวบิน ๓๑.๕ ชั่วโมงบิน

๑.๔.๒ การบินช่วยเหลือและกู้ภัย โดยใช้ เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖(UH-1H) และ เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ ข/ค/ง(BELL 412 /HP/EP) จำนวน ๑๒๕ เที่ยวบิน ๑๒๓.๖ ชั่วโมงบิน

๑.๔.๓ การลำเลียงทางอากาศ โดยใช้ เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130) เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๓ (AIRBUS A310-300) เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๔ (G-222) และ เครื่องบินตรวจการและลำเลียงแบบที่ ๑๒ (REARJET) จำนวน ๒๘๒ เที่ยวบิน ๔๕๘.๘ ชั่วโมงบิน

๑.๔.๔ การบินปฏิบัติการกิจเฉพาะพิเศษ โดยใช้ เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๑ ข (BOEING737-400) จำนวน ๒ เที่ยวบิน ๒.๒ ชั่วโมงบิน

๑.๔.๕ การขนส่งทางบก ใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่ของกรมขนส่งทหารอากาศ จำนวน ๒๘ เที่ยว

๑.๔.๖ ลำเลียงผู้ป่วยและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนอาสาสมัครจำนวน ๑๑,๑๕๑ คน (ผู้ป่วย ๑,๖๒๐ คน) ลำเลียงสิ่งของช่วยเหลือ ๕๓๓,๗๕๕ ปอนด์

๑.๔.๗ ประสานการปฏิบัติ ในการลำเลียงสิ่งของช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ที่ใช้เครื่องบิน MC-130 จำนวน ๔ เครื่อง ลำเลียงสิ่งของช่วยเหลือจากกรุงเทพฯ สู่ภาคใต้

๑.๔.๘ จัดชุดแพทย์เคลื่อนที่กองทัพอากาศ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติ ระหว่าง ๒๖ ธ.ค.๔๗ - ๕ ม.ค.๔๘ ประกอบด้วยชุดแพทย์ ๒ ชุดที่ จว.ภูเก็ต ชุดแพทย์ ๑ ชุดที่ จว.ระนองและจัดทันตแพทย์ ๑ คนในการร่วมชันสูตร ณ พื้นที่ จว.พังงา

๑.๔.๙ การฟื้นฟูภายหลังภัยพิบัติสงขมมีการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ซึ่ง กองทัพอากาศได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ก่อสร้างบ้านพักอาศัยแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ จว.ระนอง จำนวน ๑๖๔ หลัง

๑.๕ สรุปผลการสัมมนาบทเรียนสื่อนามิ ได้กล่าวถึง

๑.๕.๑ ด้านกำลังพล ปัญหาการจัดการด้านบุคคลากรในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติไว้ว่า กำลังพลในแต่ละสายงานที่บรรจุตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศยังสับสน ไม่มีความเข้าใจในหน้าที่ และไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน ควรวางแผนและจัดเตรียมกำลังพล รวมถึงการจัดกำลังพลสำรองเพื่อทดแทนในกรณีที่ต้องปฏิบัติการช่วยเหลือเป็นระยะเวลายาวนาน และมีผู้รับผิดชอบบริหารกำลังพลให้เหมาะสมกับภารกิจ

๑.๕.๒ ไม่มีระบบสื่อสารที่ครอบคลุมในการปฏิบัติทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประสานงาน ผู้รับผิดชอบและหน่วยอื่นๆ รวมถึงการสั่งการในพื้นที่ เพราะในสถานการณ์ ๒ - ๓ วันแรกระบบโทรศัพท์พื้นฐานและระบบมือถือขัดข้องทั้งหมด ทำให้ขาดการติดต่อประสานระหว่างหน่วยเหนือและหน่วยข้างเคียง ศบภ.ทอ.ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นการเร่งด่วน ซึ่งทุกหน่วยก็ได้ระดมสรรพกำลังไปให้ความช่วยเหลือตั้งแต่วันที่เกิดเหตุการณ์ก็ประสบปัญหาคล้ายๆ กับ ศบภ.ทอ. คือ ขาดระบบการติดต่อสื่อสาร และการประสานสั่งการจากหน่วยเหนือ ทำให้ไม่รู้จะรับคำสั่งจากใครและให้ความสำคัญในการช่วยเหลือบริเวณตำบลใดก่อน ปัจจุบันกองทัพอากาศได้จัดหาพัสดุ อุปกรณ์สำหรับการช่วยเหลือดังกล่าวไว้แล้วซึ่งจะลดปัญหาดังกล่าวได้มาก

๑.๕.๓ การขนส่งของบริจาคไปยังจุดเกิดเหตุโดยการใช้เครื่องบินลำเลียงจากจุดรับบริจาคสิ่งของที่ตั้งดอนเมือง ๒ แห่ง สถานที่ดังกล่าวไม่ใช่คลังเก็บของไม่มีบัญชีพัสดุและอยู่กระจ่ายกัน การแยกเพื่อลำเลียงเกิดปัญหาเนื่องจากสิ่งของมีจำนวนมากและหลายประเภทต้องเสียเวลามากในการจัดสิ่งของขึ้นเครื่อง ควรมีระบบการจัดการกับสิ่งของบริจาคที่ดีและเหมาะสม

๒. การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๔

๒.๑ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของ ศบภ.ทอ.ครั้งนี้และที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันตามโครงสร้างการจัดของ ศบภ.ทอ.ที่เหมาะสมเป็นการปฏิบัติงานสนองนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔ ให้มีระบบการบริหารจัดการภัยอย่างมีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และทันเหตุการณ์ โดยกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ เพื่อเสริมสร้างการบัญชาการเหตุการณ์ที่ชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อพร้อมเผชิญกับประเภทของภัย โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันภัยและแนวทางปฏิบัติ และการใช้งบประมาณเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งทุกหน่วยงานของกองทัพอากาศที่เข้าช่วยเหลือครั้งนี้ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔ และ

ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เป็นข้อขัดข้องในเรื่องนี้ ได้แก่ ค่าถุงยังชีพ ได้แก่ เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการดำรงชีพของผู้ประสบภัย ตามที่จ่ายจริง ครอบคลุมละไม่เกิน ๕๐๐ บาทต่อถุง ซึ่งสภาวะปัจจุบันราคาสินค้าของดังกล่าวปรับตัวสูงขึ้นอีกประการหนึ่งการจัดหาต้องผ่านกระบวนการจัดซื้อซึ่งยิ่งทำให้คุณภาพและปริมาณสิ่งของลดลงไม่เป็นที่ถูกใจของประชาชนมากนักหรือถ้าจะเพิ่มจำนวนถุงยังชีพก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากผิกระเบียบบของทางราชการ

๒.๒ บุคลากรที่ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ.๒๕๕๔ จัดจากกำลังพล ศบภ.ทอ. กำลังพลทหารกองประจำการจากหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กำลังพลและทหารกองประจำการจาก กองบิน ๕ (ประจวบคีรีขันธ์), กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) กองบิน ๕๖ (สงขลา) กำลังพลจากส่วนกลางที่สนับสนุน ได้แก่ กรมสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทหารอากาศ (สอ.ทอ.) กรมพลธิการทหารอากาศ(พธ.ทอ.) กรมขนส่งทหารอากาศ (ขส.ทอ.)อากาศยานนักบิน พร้อมลูกเรือและเจ้าหน้าที่กู้ภัยจาก กองบิน ๒ กองบิน ๕ กองบิน ๖ และ กองบิน ๕๖

๒.๓ ศบภ.ทอ. สนองนโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ว่าทัพอากาศต้องแสดงบทบาทที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน การมีส่วนร่วม ให้ทุกหน่วยเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดสาธารณภัยหรือภาวะคับขันให้เป็นผลอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ รวมถึงสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของชาติตามนโยบายของรัฐบาล การจัดกำลังพลของของ ศบภ.ทอ.เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกครั้งจะประสบปัญหากรณีใช้ทหารกองประจำการเนื่องจากไม่สามารถเบิกเบี้ยเลี้ยงตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินตรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๖ ได้เนื่องจากซ้ำซ้อนกันกับเบี้ยเลี้ยงปกติ

๒.๔ การช่วยเหลือของรัฐบาลที่ผ่านมาไม่ว่าจะในพื้นที่ จว.นครราชสีมา จว.ลพบุรี เมื่อปลายปี ๕๓ และแม้กระทั่งอุทกภัยปี ๕๔ ก็ตามพบว่ารัฐบาลไม่ปฏิบัติตามแผนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ ในบางเรื่องเช่นแต่งตั้งให้บุคคลในรัฐบาลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบแทนที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนหรือรองนายกรัฐมนตรีนที่ได้รับมอบ มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือแบบเฉพาะกิจขึ้นการบูรณาการการช่วยเหลือไม่เกิดเป็นรูปธรรมจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างช่วยเหลือการช่วยเหลือเป็นไปอย่างล่าช้า

๒.๕ การติดต่อสื่อสารในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ของกองทัพอากาศ เนื่องจากพื้นที่ประสบอุทกภัยเป็นบริเวณกว้าง กองบิน๗ ได้รับมอบหมายจากจว.สุราษฎร์ธานี ให้รับผิดชอบและดูแลการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนในพื้นที่ อ.พุนพิน และอำเภอใกล้เคียง ซึ่งระบบสื่อสารที่ใช้ในการประสานงานในพื้นที่ยังไม่ปกติ ศบภ.ทอ.ได้

สนับสนุนชุดรับ-ส่งสัญญาณเสียงพร้อมวิทยุมือถือ ให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ กองบิน ๗ พร้อม
 ประสานการปฏิบัติในทุก ๆ วัน โดยการควบคุมและกำกับดูแลของ ผู้บังคับการกองบิน ๒ (ลพบุรี)
 กองบิน ๕ (ประจวบคีรีขันธ์) กองบิน ๖ (ดอนเมือง) กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) และกองบิน ๕๖
 (หาดใหญ่) พร้อมการรายงานผลมายัง ศบภ.ทอ.ทุกวัน

การช่วยเหลือเกิดขึ้นเป็นพื้นที่ในลักษณะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พัดศู อุปรกรณ์
 ยุทโธปกรณ์ด้านการสื่อสาร รับ-ส่งสัญญาณภาพ VDL ที่ ศบภ.ทอ.มีอยู่ยังไม่ถูกนำมาใช้งานการ
 วางแผนร่วมแบบบูรณาการ การสื่อสารจึงยังไม่เกิดขึ้นคงเหลือเพียงการใช้งานจากฝ่ายการสื่อสาร
 หลักและที่มีอยู่เท่านั้น การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์และอากาศยานในการช่วยเหลือผู้ประสบ
 อุทกภัยในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ของกองทัพอากาศ การเตรียมและใช้วัสดุ อุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ ใน
 สถานะปกติ ศบภ.ทอ.ได้สั่งการให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยระดับกองบินต่างจังหวัด ตรวจสอบ
 ความพร้อมของ กำลังพล วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติตามฤดูกาล ในครั้งนี้
 นอกเหนือจากพัดศู อุปรกรณ์ที่มีอยู่แล้ว ศบภ.ทอ.ได้ให้การสนับสนุนกำลังพล วัสดุ อุปกรณ์จาก
 ส่วนกลางไปยังพื้นที่ที่เกิดเหตุ

๓. การช่วยเหลืออุทกภัยรอบพื้นที่ กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) เมื่อ มี.ค. – เม.ย.๕๔

๓.๑ กำลังพลและทหารกองประจำการวันละ ๑๐๐ นาย ช่วยลำเลียงขนย้ายสิ่งของ
 บรรเทาทุกข์ ณ ที่ตั้งดอนเมือง

๓.๒ จัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอุทกภัย จำนวน ๑ ชุด

๓.๓ รถบรรทุกทรงสูง ยูนิม็อก จำนวน ๒๐ คัน ประจำ ณ ที่ตั้ง กองบิน ๗
 (สุราษฎร์ธานี) ใช้ในการกิจลำเลียงคนสิ่งของของประชาชนพร้อมการส่งอาหารไปยังพื้นที่ที่น้ำท่วม

๓.๔ รถบรรทุกใหญ่ลำเลียงสิ่งของบริจาค จำนวน ๕ คัน

๓.๕ รถครัวสนาม จำนวน ๒ คัน ปฏิบัติการประกอบอาหารแจกจ่ายให้ประชาชน
 ในพื้นที่ วันละ ๕,๐๐๐ กล่อง

๓.๖ รถผลิตน้ำประปา จำนวน ๑ คัน

๓.๗ เรือท้องแบน จำนวน ๖๑ ลำ

๓.๘ อากาศยาน

๓.๘.๑ จัด เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C 130) จำนวน ๒๗ เที่ยวบิน ลำเลียง
 สิ่งของบริจาคถุงยังชีพ ไปยังพื้นที่ประสบภัยรอบที่ตั้ง กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) และ กองบิน ๕๖
 (หาดใหญ่)

๓.๘.๒ จัด เครื่องบิน โจมตีและธุรการแบบที่ ๒ ในภารกิจกระจายเสียง
 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ จำนวน ๑๐ เที่ยวบิน

๓.๘.๓ จัดเฮลิคอปเตอร์จาก กองบิน ๒ (ลพบุรี) เข้าพื้นที่ประสบภัย ร่วมการ
 ช่วยเหลือ จำนวน ๒๓ เที่ยวบิน

ศบภ.ทอ.ปฏิบัติตาม ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
 เงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักการช่วยเหลือผู้ประสบ
 สาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔ ครบถ้วน จนถึงขั้นการเบิกจ่ายเงินทรองราชการเพื่อ
 ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การปฏิบัติประสบปัญหาเกี่ยวกับกำลังพลและทหารกอง
 ประจำการไม่มีความชำนาญการช่วยเหลือทางน้ำที่ไหลเชี่ยว ประกอบกับรถบรรทุกยูนีมือที่ส่งลง
 ไปมีจำนวนจำกัดซึ่งเนื่องจากน้ำท่วมสูงรถแบบอื่นเข้าไม่ถึงทุกพื้นที่ทำให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง
 การรับบริจาคเงินและสิ่งของบรรเทาทุกข์ พร้อมการลำเลียงจากส่วนกลางไปยังพื้นที่ที่ประสบภัย
 ตลอดช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ครั้งนี้เป็นการปฏิบัติงานของทุก
 ภาคส่วน ล้วนแต่ต่างคนต่างทำเป็นส่วนใหญ่ยังไม่เป็นการบูรณาการที่แท้จริงไม่ตรงกับแผน
 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ สำหรับ ศบภ.ทอ.มีระบบ
 มีขั้นตอนการช่วยเหลือชัดเจนปัญหาความวุ่นวายภายในจึงไม่เกิดขึ้นมากคงเหลือเพียงปัญหาการ
 ลำเลียงสิ่งของไปยังพื้นที่โดยอากาศยานและรถบรรทุกที่กรมขนส่งทหารอากาศมีอยู่ไม่เพียงพอซึ่ง
 ตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือ
 ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ไม่ได้กำหนดให้กรมขนส่งทหารอากาศสามารถจ้างเหมารถได้จึงไม่
 สามารถใช้เงินทรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ จำนวน ๘ คน เกี่ยวกับข้อขัดข้องและขีดจำกัด
ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์

๑.๑ พล.อ.อ.ธงชัย แฉล้มเขตร ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ ฝ่ายกิจการพิเศษ (ผช.ผบ.ทอ.(สายกิจการพิเศษ)) ในฐานะหัวหน้าสำนักงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ. (หน.สนง.ชบภ.ศบภ.ทอ.)

๑.๒ พล.อ.ท.ชูชาติ บุญชัย ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศ ฝ่ายกิจการพลเรือน (ผช.เสธ.ทอ.ฝกร.) ในฐานะ หัวหน้าสำนักงานประสานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ. (หน.สนง.ปปบภ.ศบภ.ทอ.)

๑.๓ พล.อ.ต.อรรถพร เมนะรุจิ หน.ฝ่ายเสนาธิการประจำ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ (หน.ฝสธ.ประจำ ผช.ผบ.ทอ.) เคยดำรงตำแหน่ง รอง เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

๑.๔ พล.อ.ต.มานะ ประสพศรี เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ (จก.กร.ทอ.)

๑.๕ น.อ.มณูญ ฐักิจนา ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการพิเศษ กรมยุทธการทหารอากาศ (ผอ.กปพ.ยก.ทอ.)

๑.๖ น.อ.ชัยนาท ผลภูมิ นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ อดีตรองผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน

๑.๗ น.อ.ธรรมเดช เจริญสุข รองผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กร.ทอ.

๑.๘ น.อ.วีรชน นรานุกต์ หัวหน้ากองบรรเทาสาธารณภัย กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

๒. วิเคราะห์การสัมภาษณ์

ทุกคนกล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ปัจจัยด้านกำลังพล ปัจจัยด้าน ยุทโธปกรณ์ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ปัจจัยด้านกำลังพล มีจำนวนน้อย ไม่มีประสบการณ์ ต้องได้รับการฝึกอบรม ต้อง
หากำลังพลเพิ่มเติม

ปัจจัยด้านยุทธโปกรณ์ มีสภาพเก่า มีอายุใช้งานมายาวนาน จัดหาอะไหล่ยาก
อุปกรณ์ล้าสมัย ใช้เวลาซ่อมบำรุงนาน

ปัจจัยด้านงบประมาณ ขั้นตอนแรกจะใช้บของหน่วย ขึ้นต่อไปจะใช้บทรอง
ราชการ ขั้นสุดท้ายจะเป็นงบกลางของรัฐบาล

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เป็นการแก้ปัญหาตามประสบการณ์ที่เคยทำมา ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆองค์ประกอบ

ปัจจัยด้านอื่นๆที่ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น

๒.๑ พล.อ.อ.ธงชัย แฉล้มเขตร กล่าวใน เรื่องประสบการณ์ของ สบภ.ทอ. ซึ่งกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศเป็นกรมใหม่มาปฏิบัติงานนี้ ยังขาดบุคลากร และเครื่องมืออย่างมาก กำลังพลในส่วนอำนาจการยังขาดประสบการณ์และความรู้ ต้องได้รับการฝึกอบรม ต้องมีการประเมินค่า บุคลากร เพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สบภ.ทอ. มีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน สามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ในการที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มกำลัง

๒.๒ พล.อ.ท.ชูชาติ บุญชัย กล่าวในเรื่องของ เวลา หมายถึง เวลาที่ใช้ในการเข้าไปช่วยเหลือ ต้องเร็วที่สุด ที่ทำให้ผู้รับการช่วยเหลือปลอดภัย และมีขวัญและกำลังใจที่ดี ว่ามีเจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือแล้ว ซึ่งปัญหาของการบริหารจัดการถ้าไม่ทันเวลา ก็คือไม่สำเร็จ ก็เหมือนกับว่าไม่ได้ดำเนินการอะไรไปเลย เพราะฉะนั้น ทุกขั้นตอนจะต้องรีบดำเนินการอย่างรอบคอบ ปลอดภัย ไม่ใช่ เจ้าหน้าที่ที่ไปช่วยต้องได้รับการบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต ด้วย ซึ่งผู้บังคับบัญชา ระดับสูง กำชับอย่างสม่ำเสมอ ถ้าไม่ปลอดภัย ให้ละภารกิจ

๒.๓ พล.อ.ต.อรรถนพ เมนะรุจิ กล่าวในเรื่อง การฝึกซ้อม ต้องมีการฝึกซ้อมเป็นประจำ การฝึกต้องฝึกตามแผนที่วางไว้ การฝึกซ้อมต้องเหมือนจริง ฝึกปฏิบัติฝึกจริง หลังจากการฝึกจะได้มาสรุปผลการฝึก เพื่อใช้ในการปรับปรุงแผน มีคณะเจ้าหน้าที่ประจำ และต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ฝึกให้เกิดความชำนาญ เช่น ฝึกระบบการสั่งการ และควบคุม ระบบการรายงานต่างๆ สบภ.ทอ.ขาดประสบการณ์ในเรื่อง การควบคุมและตั้งใช้อากาศยาน ยังไม่มีประสบการณ์เท่ากับศูนย์ยุทธการทหารอากาศ เป็นต้น การสร้างเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร การประสานงานตั้งแต่สภาวะปกติ กับหน่วยที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความทันสมัยของเครื่องมือ และยุทธโศปกรณ์

๒.๔ พล.อ.ต.มานะ ประสพศรี กล่าวเกี่ยวกับระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทศรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน มีการปรับปรุง จำนวน ๔ ฉบับ ฉบับแรก พ.ศ.๒๕๔๖ ฉบับที่ สอง พ.ศ.๒๕๔๘ ฉบับที่สาม พ.ศ.๒๕๕๒ ปัจจุบันล่าสุด พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ แต่ก็ยังมีข้อขัดข้องเล็กน้อย การจ่ายเงินทศรองราชการไม่รวดเร็วตามผู้ปฏิบัติงานต้องการ การใช้งบประมาณตอนแรกต้องใช้งบประมาณของหน่วยก่อน หลังจากนั้นจะใช้เงินทศรองราชการฯ ขึ้นการฟื้นฟูจะใช้งบกลางของรัฐบาล

๒.๕ น.อ.มนูญ ฐักิจนา ในฐานะเลขานุการ คณะทำงานฝนหลวงและควบคุม ไฟป่า กล่าวเกี่ยวกับการดำเนินการเริ่มต้นต้องมีเจ้าภาพ ปัจจุบันเหมือนกับ กองทัพอากาศริเริ่มเอง ซึ่งกองทัพอากาศเป็นหน่วยสนับสนุน การแก้ปัญหาใช้วิธีส่งเจ้าหน้าที่ไปประสานงานกับหน่วย นั้น เราต้องการทำให้เป็นระบบ คือ สบภ.ทอ. อยู่ภายใต้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการ กองทัพไทย และ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติให้ หน่วยเหนือรับทราบ

๒.๖ น.อ.ชัชวาท ผลภูมิ กล่าวถึงการบรรเทาสาธารณภัยเป็นการฉีกกำลังในทุก ภาคส่วน ทุกคนต้องมีส่วนร่วม การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นเรื่องที่สำคัญ ต้องช่วยเหลือได้อย่าง ทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ส่วนราชการอื่นๆ และประชาชนมีความเชื่อถือ เกิดความ เชื่อมั่นศรัทธา ยอมรับต่อการดูแลความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และของรัฐ ในยามเกิดภัยพิบัติ การควบคุมสั่งการ จะต้องดำรงอย่างต่อเนื่อง การส่งกำลังบำรุงต้องดี

๒.๗ น.อ.ธรรมรงค์เดช เจริญสุข กล่าวถึงชมรมพัฒนาสัมพันธ์ ระดับผู้บริหาร กองทัพอากาศ “ พสบ.” RTAF CEO RELATIONSHIP ซึ่งเป็นชมรมที่รวมกลุ่มบุคคลที่มีจิตอาสา การเป็นเครือข่าย ตั้งแต่ ยามปกติ เครือข่ายจิตอาสา เกิดการรวมตัว ของกลุ่มคนทำงาน ภาคสังคมที่ เห็นความสำคัญของงาน อาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจ ที่มีอาสาสมัครจำนวนมาก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่ายมุ่งประสานความร่วมมือ และเสริมพลังการทำงาน ขององค์กรที่ทำงาน ด้าน อาสาสมัคร และการให้เกี่ยวกับจิตอาสา กองทัพอากาศจึงเริ่มของกระแสเป็น อาสาสมัคร ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและเป็นประ โยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำ และผู้อื่น โดยเน้นที่ คุณค่า ของความสามัคคีการมีส่วนร่วมและการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม การจัดการ อาสาสมัครให้มีระบบที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อรองรับกับรูปแบบงานอาสาที่หลากหลาย นับตั้งแต่แบบ ฟังพาดตนเองในชุมชน จน ไปถึงการช่วยเหลือผู้คนที่อ่อนแอ จึง ได้มีการร่วมมือกันเป็น เครือข่ายจิต อาสาเพื่อให้กระแสอาสาสมัครในสังคมไทยนั้น เป็น ไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีหลายกลุ่ม เช่น มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน ชมรม สมาคม เครือข่าย เป็นต้น

๒.๘ น.อ.วีรชน นรานุต กล่าวถึงการทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อเตรียมการประสาน ความสัมพันธ์กับหน่วยที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปัจจุบัน อาจได้จากการฝึก หรือ การประสาน การซักซ้อม แผน และการฝึก การเฝ้าติดตามสถานการณ์ อย่างต่อเนื่อง การส่งข้อมูลตลอด ๒๔ ชม. มีการส่ง การไปยังหน่วยกองบินต่างจังหวัด ให้เตรียมความพร้อมและเฝ้าติดตามสถานการณ์ตั้งแต่สภาวะ ปกติ ถ้ามีสิ่งบอกเหตุก็จะเพิ่มการติดตามสถานการณ์มากขึ้น มีพันธมิตรร่วมในการทำงานตั้งแต่ ในยามปกติ มีความไว้วางใจ มีการจัดทำแผนเผชิญสถานการณ์วิกฤต กองทัพอากาศทำจริง มีการ ทำข่าวการประชาสัมพันธ์ ข้อดีของการฝึกเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังพล ยุท ธิปไตย

เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ การฝึกซ้อมก่อให้เกิดการประเมินความพร้อมในเรื่อง ทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เพื่อรองรับตามแผนที่จัดทำไว้ เจ้าหน้าที่มีการไปร่วมการฝึกประเทศต่างๆ เช่น สถาบันการแพทย์ต่างๆ การแพทย์ฉุกเฉิน มีการจัดทำข้อตกลงกับหลายๆ หน่วยงาน เป็นต้น

สรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

สรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการวิเคราะห์สัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย พบปัญหาและอุปสรรคในองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ด้านกำลังพล ปัญหาการจัดการด้านบุคลากรในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กำลังพลในแต่ละสายงานที่บรรจุตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศยังสับสน ไม่มีความเข้าใจ ในหน้าที่ ไม่มีความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ควรวางแผนและจัดเตรียมกำลังพล รวมถึงการจัดกำลังพลสำรองเพื่อทดแทนในกรณีที่ต้องปฏิบัติกรช่วยเหลือเป็นระยะเวลายาวนาน และมีผู้รับผิดชอบบริหารกำลังพลให้เหมาะสมกับภารกิจ

ด้านยุทธโศปกรณ์ มีสภาพเก่า มีอายุใช้งานมายาวนาน จัดหาอะไหล่ยาก อุปกรณ์ล้าสมัย ใช้เวลาซ่อมบำรุงนาน ยังไม่มีระบบสื่อสารที่ครอบคลุมในการปฏิบัติทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประสานงาน ผู้รับผิดชอบและหน่วยอื่นๆ รวมถึงการสั่งการในพื้นที่ ซึ่งการควบคุมและสั่งการจะต้องดำรงการสื่อสารให้ได้ตลอดเวลา

ด้านการส่งกำลังบำรุง เนื่องจากการขนส่งของบริจาคไปยังจุดเกิดเหตุโดยการใช้เครื่องบินลำเดียวจากจุดรับบริจาคสิ่งของที่ตั้งคอนเมือง สถานที่ดังกล่าวไม่ใช่คลังเก็บของไม่มีบัญชีพัสดุและอยู่กระจ่ายกัน สิ่งของมีมากและหลายประเภทต้องเสียเวลามากในการจัดสิ่งของขึ้นเครื่องควรมีระบบการจัดการกับสิ่งของบริจาคที่ดีและเหมาะสม

ด้านการบริหารจัดการ ต้องมีระบบการบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และทันเหตุการณ์ โดยต้องมีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ เพื่อเสริมสร้างการบัญชาการเหตุการณ์ที่ชัดเจน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อพร้อมเผชิญกับประเภทของภัย โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันภัยและแนวทางปฏิบัติ

ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย ต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การช่วยเหลือของรัฐบาลที่ผ่านมามพบว่ารัฐบาลไม่ปฏิบัติตามแผนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๓ ในบางเรื่องเช่นแต่งตั้งให้บุคคลในรัฐบาลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบแทนที่จะเป็น

นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบ มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือแบบเฉพาะกิจขึ้นการบูรณาการการช่วยเหลือไม่เกิดเป็นรูปธรรมจึงเป็นไปได้ในลักษณะต่างคนต่างช่วยเหลือการช่วยเหลือเป็นไปอย่างล่าช้า ยังไม่เป็นการบูรณาการที่แท้จริงไม่ตรงกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗

ด้านงบประมาณ สบภ.ทอ. ปฏิบัติตาม ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔ ครบถ้วน จนถึงขั้นการเบิกจ่ายเงินทรอจการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การจัดทำล้งพลของของ สบภ.ทอ.เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกครั้งจะประสบปัญหากรณีใช้ทหารกองประจำการเนื่องจากไม่สามารถเบิกเบี้ยเลี้ยงตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทรอจการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๖ ได้เนื่องจากซ้ำซ้อนกันกับเบี้ยเลี้ยงปกติ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ไม่ได้กำหนดให้กรมขนส่งทหารอากาศสามารถจ้างเหมารถได้จึงไม่สามารถใช้เงินทรอจการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้

ด้านอาสาสมัคร การหาเครือข่ายจิตอาสาไว้ตั้งแต่สภาวะปกติ เช่น ชมรมพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหารกองทัพอากาศ(พสบ.) สมาคม องคักร มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายจิตอาสา ได้รวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคคคที่เห็นความสำคัญองงานอาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจที่มีอาสาสมัครจำนวนมากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยองกองทัพอากาศ

จากสรุปลผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยองกองทัพอากาศในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการวิเคราะห์สัมภษณับุคคลที่มีประสภคณัด้านการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยองกองทัพอากาศ ได้ดังนี้

๑. ด้านการจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เสี่ยงภัย บ่อยๆ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ของ สบภ.ทอ. สบภ.นขต.ทอ. สบภ.กองบินต่างๆ เช่น ข้อมูลพื้นที่การขึ้น-ลงองเฮลิคอปเตอร์ ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ ข้อมูลพื้นที่ในการตั้งเป็นกองอำนวยการฯ ข้อมูลพื้นที่สำหรับตั้งโรงพยาบาลสนาม องพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูง เป็นต้น ถ้า สบภ.ทอ. แต่ละพื้นที่มีข้อมูลต่างๆไว้ครบถ้วน การวางแผนช่วยเหลือจะดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

๒. ด้านการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และให้ความรู้แก่ประชาชน

การเฝ้าระวังและรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัย การใช้ระบบสื่อสารสถานีวิทยุโทรทัศน์ในการแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น รายงานสถานการณ์บทวิเคราะห์สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนรับทราบเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความปลอดภัย ถ้าประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย มีความรู้และเฝ้าระวัง ความรุนแรงที่จะเกิดก็จะลดลงความเสียหาย เพราะมีการเตรียมการ อาจถึงขั้นการอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นขั้นตอนการป้องกันและแจ้งเตือน

๓. ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน

๓.๑ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับเพื่อให้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสาธารณภัย รับทราบบทบาท และการมอบหมายภารกิจตามแผน การกำหนดบทบาทภารกิจในด้านการช่วยเหลือ บรรเทา และฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ประสบภัยให้มีความชัดเจน โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแผนดังกล่าวควรมี ลักษณะเป็นแผนบูรณาการที่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้ รวมทั้ง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติประจำที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ การมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ และพร้อมสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะ ตลอดจนกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญในการบัญชาการเหตุการณ์ และการเผชิญเหตุ รวมทั้งสนับสนุนการฝึกซ้อมร่วมภายในเหล่าทัพ และระหว่างหน่วยงานฝ่ายพลเรือน องค์กรเอกชนและหน่วยทหารในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับทราบขั้นตอนต่างๆ ความโกลาหล ความสับสน ก็จะลดน้อยลง

๔. ด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ และระบบสื่อสารปกติไม่สามารถใช้งานได้ ให้มีช่องทางการสื่อสารของวิทยุสมัครเล่น หรือข่ายการสื่อสารของมูลนิธิต่างๆ ที่สามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลาทั้งในยามปกติ และฉุกเฉิน

๕. ด้านการใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ

การใช้อากาศยานสำรวจสภาพพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และปฏิบัติภารกิจอื่นที่จำเป็น เพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขณะเกิดภัยโดยใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ เพื่อลำเลียงและจัดส่งสิ่งของรับบริจาคที่มีความจำเป็นให้ถึงมือประชาชนผู้ประสบภัยโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล หรือกรณีเส้นทางคมนาคมถูกตัดขาด ซึ่ง สบภ.ทอ. มีระเบียบการใช้ครอบคลุมอยู่แล้ว ให้เพิ่มความรวดเร็วในการสั่งการมากขึ้น

๖. ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต

เพื่อปฏิบัติภารกิจการค้นหา และช่วยชีวิต ของผู้ประสบภัยในขณะเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งทางภาคอากาศและภาคพื้นดิน โดยให้เพิ่มขีดความสามารถของยุทธโศปกรณ์ของหน่วยบินค้นหาและช่วยชีวิตของกองทัพอากาศ ให้สูงขึ้น สามารถปฏิบัติภารกิจค้นหาและช่วยชีวิต ได้ตลอดเวลา ๒๔ ชม. ทั้งกลางวัน และกลางคืน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ค้นหาและช่วยชีวิต ของกรมปฏิบัติการพิเศษ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน ประจำการอยู่

๗. ด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย

การจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพ สันทนาการและบำรุงขวัญให้แก่ประชาชนชายทุกซ์จาก หน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ ของประชาชนว่าปลอดภัย แล้ว หน่วยงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐกำลังให้ความช่วยเหลือไม่ได้ถูกทอดทิ้ง หรือไม่ได้ให้ความ สนใจถึงความทุกข์ยากของประชาชน

๘. ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณสภาพพื้นที่

การสนธิกำลังในการใช้ยุทธโศปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ระหว่างหน่วยงานฝ่าย ทหารและหน่วยงานฝ่ายพลเรือนอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงาน ร่วมกัน และสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อได้รับมอบ หมายภารกิจ

๙. ด้านการบริหารจัดการ

ศึกษารูปแบบการจัด โครงสร้างของศูนย์ปฏิบัติการภัยพิบัติแห่งชาติ เพื่อให้มีความ พร้อมในด้านองค์กร เครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ การ เตรียมชุดเผชิญเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และต้องมีการฝึกการ ควบคุมสั่งการในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๑๐. ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ศึกษาระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยกรณีเกิดภัยพิบัติและเสนอแนะวิธีการปรับปรุงระเบียบ เพื่อให้ความเกิดความคล่องตัว มากยิ่งขึ้น การให้ความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเป็นแนวทาง เดียวกัน

๑๑. ด้านอาสาสมัคร การหาเครือข่ายจิตอาสาไว้ตั้งแต่สภาวะปกติ เช่น ชมรมพัฒนา สัมพันธ์ระดับผู้บริหารกองทัพอากาศ(พสบ.) สมาคม องค์กร มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายจิตอาสา ได้รวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคมที่เห็นความสำคัญของงาน อาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจ ที่มีอาสาสมัครจำนวนมากช่วยเหลือซึ่งกันและ

กัน เครือข่ายมุ่งประสานความร่วมมือและเสริมพลังการทำงานขององค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัคร และการให้เกี่ยวกับจิตอาสา กองทัพอากาศ จึงเริ่มของกระแสเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำ และผู้อื่น โดยเน้นที่คุณค่า ของความสามัคคี การมีส่วนร่วมและการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม การจัดการอาสาสมัครให้มีระบบที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อรองรับกับรูปแบบงานอาสาที่หลากหลาย นับตั้งแต่แบบพึ่งพาตนเองในชุมชน จนไปถึงการช่วยเหลือผู้คนที่อ่อนแอ จึงได้มีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายจิตอาสาเพื่อให้กระแสอาสาสมัครในสังคมไทยนั้นเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๑๒. ด้านการวางระบบการรับบริจาค เพื่อวางแผนการรับบริจาคเงิน และสิ่งของไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับทราบแผนปฏิบัติ ตั้งแต่เรื่องการประสานงาน การเก็บรักษา และการแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค โดยจัดเตรียม เจ้าหน้าที่ สถานที่เก็บรักษา และมีการฝึกความพร้อม เพื่อจะได้ทราบถึงความพร้อมการปฏิบัติ แล้วจึงนำมาปรับแผนที่เตรียมไว้ เช่น การแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค ต้องติดต่อกับตัวแทนของชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต.) ถ้าชุมชนนั้นเข้มแข็ง ความสับสนวุ่นวายในการแจกจ่ายจะลดลงอย่างมาก เพราะตัวแทนของชุมชนจะรับทราบว่าใครเดือดร้อนมาก ใครได้รับของบริจาคแล้ว

สรุป

จากผลการดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ – พ.ศ.๒๕๕๔ และผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผูปฏิบัติงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ จำนวน ๘ นาย ทำให้พบปัญหาและอุปสรรคในองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ ด้านกำลังพล ด้านยุทธวิธีการณ์ ด้านการส่งกำลังบำรุง ด้านการบริหารจัดการ ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย ด้านงบประมาณ และด้านอาสาสมัคร และจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยทำให้ได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้อากาศยานและยานพาหนะอื่นๆ ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต ด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณะสภาพพื้นที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านอาสาสมัคร ด้านการวางระบบการรับบริจาค

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ข้อขัดข้อง ขีดจำกัด ในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ รูปแบบการศึกษาใช้แบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานการบรรเทาสาธารณภัยและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ก่อนจะสร้างเป็นข้อสรุป ของการวิจัยและข้อเสนอแนะ มีดังนี้

สรุป

๑. ผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

สรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการวิเคราะห์สัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย พบปัญหาและอุปสรรคในองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ ด้านกำลังพล ปัญหาการจัดการด้านบุคลากรในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กำลังพลในแต่ละสายงานที่บรรจุตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศยังสับสน ไม่มีความเข้าใจในหน้าที่ ไม่มีความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ควรวางแผนและจัดเตรียมกำลังพล รวมถึงการจัดกำลังพลสำรองเพื่อทดแทนในกรณีที่ต้องปฏิบัติการช่วยเหลือเป็นระยะเวลา ยาวนาน และมีผู้รับผิดชอบบริหารกำลังพลให้เหมาะสมกับภารกิจ

๑.๒ ด้านยุทธโศปกรณ์ มีสภาพเก่า มีอายุใช้งานมายาวนาน จัดหาอะไหล่ยาก อุปกรณ์ล้าสมัย ใช้เวลาซ่อมบำรุงนาน ยังไม่มีระบบสื่อสารที่ครอบคลุมในการปฏิบัติทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประสานงาน ผู้รับผิดชอบและหน่วยอื่นๆ รวมถึงการส่ง การในพื้นที่ ซึ่งการควบคุมและสั่งการจะต้องดำรงการสื่อสารให้ได้ตลอดเวลา

๑.๓ **ด้านการส่งกำลังบำรุง** เนื่องจากการขนส่งของบริจาคไปยังจุดเกิดเหตุ โดยการใช้เครื่องบินลำเลียงจากจุดรับบริจาคสิ่งของที่ตั้งดอนเมือง สถานที่ดังกล่าวไม่ใช่คลังเก็บของไม่มีบัญชีพัสดุและอยู่กระจายกัน สิ่งของมีมากและหลายประเภทต้องเสียเวลามากในการจัดสิ่งของขึ้นเครื่อง ควรมีระบบการจัดการกับสิ่งของบริจาคที่ดีและเหมาะสม

๑.๔ **ด้านการบริหารจัดการ** ต้องมีระบบการบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และทันเหตุการณ์ โดยต้องมีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ เพื่อเสริมสร้างการบัญชาการเหตุการณ์ที่ชัดเจน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อพร้อมเผชิญกับประเภทของภัย โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันภัยและแนวทางปฏิบัติ

๑.๕ **ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย** ต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การช่วยเหลือของรัฐบาลที่ผ่านมาพบว่ารัฐบาลไม่ปฏิบัติตามแผนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ ในบางเรื่องเช่นแต่งตั้งให้บุคคลในรัฐบาลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบแทนที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบ มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือแบบเฉพาะกิจขึ้น การบูรณาการการช่วยเหลือไม่เกิดเป็นรูปธรรมจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างช่วยเหลือการช่วยเหลือเป็นไปอย่างล่าช้า ยังไม่เป็นการบูรณาการที่แท้จริงไม่ตรงกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗

๑.๖ **ด้านงบประมาณ** ศบค.ทอ.ปฏิบัติตาม ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔ ครบถ้วน จนถึงขั้นการเบิกจ่ายเงินทอดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การจัดกำลังพลของของ ศบค.ทอ.เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกครั้งจะประสบปัญหากรณีใช้ทหารกองประจำการเนื่องจากไม่สามารถเบิกเบี้ยเลี้ยงตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินตรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๖ ได้เนื่องจากซ้ำซ้อนกันกับเบี้ยเลี้ยงปกติ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ไม่ได้กำหนดให้กรมขนส่งทหารอากาศสามารถจ้างเหมารถได้จึงไม่สามารถใช้เงินตรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้

๑.๗ **ด้านอาสาสมัคร** การหาเครือข่ายจิตอาสาไว้ตั้งแต่สภาวะปกติ เช่น ชมรมพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหารกองทัพอากาศ(พสบ.) สมาคม องคกร มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายจิตอาสา ได้รวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคมที่เห็นความสำคัญของงานอาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจที่มีอาสาสมัครจำนวนมากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

จากสรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการวิเคราะห์สัมพันธบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ได้ดังนี้

๒.๑ ด้านการจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เสี่ยงภัย บ่อยๆ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ของ สบก.ทอ. สบก.นขต.ทอ. สบก.กองบินต่างๆ เช่น ข้อมูลพื้นที่การขึ้น-ลงของเฮลิคอปเตอร์ ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ ข้อมูลพื้นที่ในการตั้งเป็นกองอำนวยการฯ ข้อมูลพื้นที่สำหรับตั้งโรงพยาบาลสนาม ของพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูง เป็นต้น ถ้า สบก.ทอ. แต่ละพื้นที่มีข้อมูลต่างๆ วัครบถ้วน การวางแผนช่วยเหลือจะดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

๒.๒ ด้านการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และให้ความรู้แก่ประชาชน

การเฝ้าระวังและรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัย การใช้ระบบสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์ในการแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ ประชาชน เช่น รายงานสถานการณ์ บทวิเคราะห์สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชน รับทราบเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความปลอดภัย ถ้าประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย มีความรู้และเฝ้าระวัง ความรุนแรงที่จะเกิดก็จะลดลงความเสียหาย เพราะมีการเตรียมการ อาจถึงขั้นการอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นขั้นตอนการป้องกันและแจ้งเตือน

๒.๓ ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน

๒.๓.๑ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย ในทุกระดับเพื่อให้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสาธารณภัย รับทราบบทบาท และการมอบหมายภารกิจตามแผน การกำหนดบทบาทภารกิจในด้านการช่วยเหลือ บรรเทา และฟื้นฟูบูรณะ สภาพพื้นที่ประสบภัยให้มีความชัดเจน โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแผนดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นแผนบูรณาการที่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้ รวมทั้ง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติประจำที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๒ การมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ และพร้อมสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะ ตลอดจนกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญในการบัญชาการเหตุการณ์ และการเผชิญเหตุ รวมทั้งสนับสนุนการฝึกซ้อมร่วมภายในเหล่าทัพ และระหว่างหน่วยงานฝ่ายพลเรือน องค์กรเอกชน และ หน่วยทหารในพื้นที่อย่าง

สม่ำเสมอ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับทราบขั้นตอนต่างๆ ความโกลาหล ความสับสน ก็จะลดน้อยลง

๒.๔ ด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ และระบบสื่อสารปกติไม่สามารถใช้งานได้ ให้มีช่องทางการสื่อสารของวิทยุสมัครเล่น หรือข่ายการสื่อสารของมูลนิธิต่างๆ ที่สามารถติดต่อกัน ได้ตลอดเวลาทั้งในยามปกติ และฉุกเฉิน

๒.๕ ด้านการใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ

การใช้อากาศยานสำรวจสภาพพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และปฏิบัติการอื่นที่จำเป็นเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขณะเกิดภัยโดยใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ เพื่อลำเลียง และจัดส่งสิ่งของรับบริจาคที่มีความจำเป็นให้ถึงมือประชาชนผู้ประสบภัยโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล หรือกรณีที่เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาด ซึ่ง ศบค.ทอ. มีระเบียบการใช้ครอบคลุมอยู่แล้ว ให้เพิ่มความรวดเร็วในการสั่งการมากขึ้น

๒.๖ ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต

เพื่อปฏิบัติการการค้นหา และช่วยชีวิต ของผู้ประสบภัยในขณะเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งทางอากาศและภาคพื้นดิน โดยให้เพิ่มขีดความสามารถของยุทธโศปกรณ์ของหน่วยบินค้นหาและช่วยชีวิตของกองทัพอากาศ ให้สูงขึ้นสามารถปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต ได้ตลอดเวลา ๒๔ ชม. ทั้งกลางวัน และกลางคืน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ค้นหาและช่วยชีวิต ของกรมปฏิบัติการพิเศษ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน ประจำการอยู่

๒.๗ ด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย

การจัดกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพ สันทนาการและบำรุงขวัญให้แก่ประชาชนคายทุกข์จากหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ ของประชาชนว่าปลอดภัยแล้ว หน่วยงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐกำลังให้ความช่วยเหลือไม่ได้ถูกทอดทิ้ง หรือไม่ได้ให้ความสนใจถึงความทุกข์ยากของประชาชน

๒.๘ ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณสภาพพื้นที่

การสนธิกำลังในการใช้ยุทธโศปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ระหว่างหน่วยงานฝ่ายทหารและหน่วยงานฝ่ายพลเรือนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน และสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อได้รับมอบหมายภารกิจ

๒.๕ ด้านการบริหารจัดการ

ศึกษารูปแบบการจัด โครงสร้างของศูนย์ปฏิบัติการภัยพิบัติแห่งชาติ เพื่อให้มีความพร้อมในด้านองค์กร เครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ การเตรียมชุดเผชิญเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และต้องมีการฝึกการควบคุมสั่งการในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๒.๑๐ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ศึกษาระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีเกิดภัยพิบัติและเสนอแนะวิธีการปรับปรุงระเบียบ เพื่อให้ความเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การให้ความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเป็นแนวทางเดียวกัน

๒.๑๑ ด้านอาสาสมัคร

การหาเครือข่ายจิตอาสาไว้ตั้งแต่สภาวะปกติ เช่น ชมรมพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหารกองทัพอากาศ(พสบ.) สมาคม องค์กร มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายจิตอาสา ได้รวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคมที่เห็นความสำคัญของงานอาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจ ที่มีอาสาสมัครจำนวนมากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่ายมุ่งประสานความร่วมมือและเสริมพลังการทำงานขององค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัคร และการให้เกี่ยวกับจิตอาสา กองทัพอากาศ จึงเริ่มของกระแสเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำ และผู้อื่น โดยเน้นที่คุณค่า ของความสามัคคี การมีส่วนร่วม และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม การจัดการอาสาสมัครให้มีระบบที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อรองรับกับรูปแบบงานอาสาที่หลากหลาย นับตั้งแต่แบบพึ่งพาตนเองในชุมชน จนไปถึงการช่วยเหลือผู้คนที่อ่อนแอ จึงได้มีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายจิตอาสาเพื่อให้กระแสอาสาสมัครในสังคมไทยนั้นเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๒.๑๒ ด้านการวางระบบการรับบริจาค

เพื่อวางแผนการรับบริจาคเงิน และสิ่งของไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับทราบแผนปฏิบัติ ตั้งแต่เรื่องการประสานงาน การเก็บรักษา และการแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค โดยจัดเตรียม เจ้าหน้าที่ สถานที่เก็บรักษา และมีการฝึกความพร้อมเพื่อจะได้ทราบถึงความพร้อมการปฏิบัติ แล้วจึงนำมาปรับแผนที่เตรียมไว้ เช่น การแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค ต้องติดต่อกับตัวแทนของชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต.) ถ้าชุมชนนั้นเข้มแข็ง

ความสับสนวุ่นวายในการแจกจ่ายจะลดลงอย่างมาก เพราะ ตัวแทนของชุมชนจะรับทราบว่ามีใครเดือดร้อนมาก ใครได้รับของบริจาคแล้ว

ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐบาลพิจารณาปรับบทบาทหน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและแผนบรรเทาสาธารณภัย ให้สามารถรองรับและเผชิญภัยพิบัติแห่งชาติในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยให้ความสำคัญในขั้นตอนการป้องกันและแจ้งเตือนภัยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันงานการบรรเทาสาธารณภัยไม่ได้เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน

๒. รัฐบาลจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติมให้กับกองทัพอากาศ เพื่อสามารถดำเนินการตามแผนงานและโครงการเพิ่มขีดความสามารถกองทัพอากาศในเรื่อง การบรรเทาสาธารณภัย

๓. ให้ความสำคัญกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่เกิดขึ้นในด้านกำลังพล ด้านยุทธโศปกรณ์ ด้านการส่งกำลังบำรุง ด้านการบริหารจัดการ ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย ด้านงบประมาณ และด้านอาสาสมัคร

๔. จัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กับ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้สนิทสนมง่ายในการติดต่อประสานงาน และการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ข้อเสนอแนะให้ศึกษาวิจัยต่อไป ควรศึกษาในเรื่อง การจัดการระบบการฝึก ศึกษา ในงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จุมพล หนีมพานิช. การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖.

ดิน ปรัชญพฤทธิ์. ทฤษฎีองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ ๔) กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

จำกัด, ๒๕๔๒.

มยุรี อนุมานราชชน. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์.

(พิมพ์ครั้งที่ ๒). เชียงใหม่ : คณะนิเทศการพิมพ์, ๒๕๔๘.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.

(พิมพ์ครั้งที่ ๑๓). กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, ๒๕๔๕.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน. แนวการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

๒๕๔๓.

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รั้งสิโยกฤษฎ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๘).

กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๒.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ฉัตรชัย พรหมเลิศ. “การพัฒนาการปฏิบัติการกิจระหว่างทหารและพลเรือนในการป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

โชคดี เกตสัมพันธ์, พันเอก. “บทบาทของกองทัพไทยในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ”.

เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

ประจัน จันตอง, พลอากาศตรี, “การเสริมสร้างขีดความสามารถกองทัพอากาศในบทบาท

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,

๒๕๔๘.

สัมภาษณ์

ชูชาติ บุญชัย, พลอากาศโท, ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศ ฝ่ายกิจการพลเรือน. สัมภาษณ์. ๘ มีนาคม ๒๕๕๗.

ชัยนาท ผลภูมิ, นาวาอากาศเอก, นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

มนูญ รุ่งจิณา, นาวาอากาศเอก, ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการพิเศษ กรมยุทธการทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

มานะ ประสพศรี, พลอากาศตรี, เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ธงชัย แฉล้มเขตร, พลอากาศเอก, ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ ฝ่ายกิจการพิเศษ. สัมภาษณ์. ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ธรรมเดช เจริญสุข, นาวาอากาศเอก, รองผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

วีรชน นรานุต, นาวาอากาศเอก, หัวหน้ากองบรรเทาสาธารณภัย กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

อรรถนพ เมนะรุจิ, พลอากาศตรี, หน.ฝ่ายเสนาธิการประจำ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ. สัมภาษณ์. ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ “ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๕๒ ก ฉบับกฤษฎีกา. ๗ กันยายน ๒๕๕๐ : ๑-๒.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “ประกาศ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน”. ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๗.

กลาโหม, กระทรวง. “การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๖ ระหว่าง กระทรวงกลาโหม กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและ

ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์”. ข้อตกลง ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗.

กลาโหม, กระทรวง. “การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม”. คำสั่งที่ ๗๐/๕๐ ลง
วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗.

กองบัญชาการทหารสูงสุด, กระทรวงกลาโหม. “การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการ
ทหารสูงสุด”. คำสั่งที่ ๑๒๑๕/๕๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗.

การคลัง, กระทรวง. “เงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖”.
ระเบียบ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๖.

กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ, กองทัพอากาศ. “การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กองทัพอากาศ”. คำสั่ง ทอ.(เฉพาะ) ที่ ๕๓/๕๕ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ, แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๖.

กองทัพอากาศ, ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย “ขออนุมัติหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย
พ.ศ.๒๕๕๗. หนังสือด่วนมาก ที่ กท ๐๖๔๔/๒ ลง วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๖.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาวาอากาศเอก เฉลิมวงษ์ กิรนนท์
วัน เดือน ปีเกิด	๓๑ สิงหาคม ๒๕๐๒
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๐ วิทยาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า โรงเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ ๒๗ โรงเรียนการบิน กำแพงแสน โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๗๐ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๓๘ วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๔๐ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปี ๒๕๕๐
ประวัติการทำงาน	นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำกรมยุทธการทหารอากาศ
โดยย่อ	ผู้บังคับการกองบิน ๒ ผู้อำนวยการกองข่าวกรองยุทธศาสตร์ กรมข่าวทหารอากาศ นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บัญชาการทหารอากาศ
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้บังคับทหารอากาศดอนเมือง

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กองทัพอากาศ

ผู้วิจัย น.อ.เฉลิมวงษ์ กิรานนท์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง รองผู้บังคับทหารอากาศดอนเมือง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภัยพิบัติอันเป็นสาธารณภัย มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโลกได้เกิดการแปรปรวนของอากาศ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดความสมดุล ความแปรปรวนจากการปรับเปลี่ยนธรรมชาติ จนมีผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายนานัปการ ทั้งชีวิตประชาชน ความเป็นอยู่และสังคม เศรษฐกิจของประเทศ และสภาวะแวดล้อม เหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งยิ่งใหญ่ที่ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิเมื่อวันที่ 26 ธ.ค.47 ส่งผลกระทบต่อชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทยทำให้มีผู้เสียชีวิต 5,393 คน สูญหาย 3,066 คน และบาดเจ็บ 8,457 คน บ้านเรือนเสียหายจำนวน 6,971 หลัง พื้นที่การเกษตร 9,400 ไร่ โรงแรม/รีสอร์ท 315 แห่ง รวมเป็นมูลค่า 24,626 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีอุทกภัยในประเทศไทย ปี 54 หรือที่นิยมเรียกกันว่า มหาอุทกภัย เป็นอุทกภัยรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เริ่มตั้งแต่ปลาย ก.ค.และสิ้นสุดเมื่อวันที่ 1 ม.ค.55 มีประชาชนได้รับผลกระทบกว่า 12.8 ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท และอุทกภัยดังกล่าวทำให้พื้นดินกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน 4,086,138ครัวเรือน 13,595,192 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษานโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
- เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ประกาศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หรือได้เคยปฏิบัติหน้าที่ด้านการบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง ตลอดจนความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้แนวทางดำเนินงานในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

ผลการวิจัย

1. **ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร** ว่ามีปัจจัยพื้นฐาน มี 4 ประการ คือ คน งบประมาณ เครื่องจักร และวิธีการปฏิบัติงาน มีกระบวนการในการบริหารที่สำคัญ 7 ขั้นตอน คือ การวางแผนงาน การจัดองค์กร การสรรหาคัดเลือกซึ่งมีความรู้ความสามารถ การอำนวยความสะดวก การร่วมมือประสานงานกัน การรายงานผลการปฏิบัติงาน และการงบประมาณ ศึกษา กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 - 2557 เป็นต้น

การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในระดับชาติ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะเป็นหน่วยหลักในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ในส่วนของทหารก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ ซึ่งมีภารกิจโดยรวมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดยใช้ทรัพยากร อุปกรณ์ ยุทธโปกรณ์และกำลังพลของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งประสานการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพเพื่อให้สถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว กองทัพอากาศ โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ได้เข้ามามีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ โดยเฉพาะการใช้กำลังพล พัสตุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ ตลอดจนอากาศยานในการปฏิบัติการกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น การลำเลียงของช่วยเหลือ เครื่องอุปโภคบริโภค ไปยังพื้นที่ประสบภัย การลำเลียงผู้ป่วย การลำเลียงเจ้าหน้าที่เพื่อไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การบินลาดตระเวนทางอากาศตรวจสอบความเสียหาย การบินค้นหาและช่วยชีวิต

การบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศเพื่อนำภาพถ่ายมาประเมินความเสียหายและวางแผนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งการปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่ได้รับการร้องขออย่างเต็มขีดความสามารถ

2. ทราบถึงข้อขัดข้องและขีดจำกัดในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ บัณฑิตด้านกำลังพล บัณฑิตด้านยุทธโศปกรณ์ บัณฑิตด้านงบประมาณ บัณฑิตด้านการบริหารจัดการ

2.1 บัณฑิตด้านกำลังพล มีจำนวนน้อย ไม่มีประสบการณ์ ต้องได้รับการฝึกอบรม ต้องหากำลังพลเพิ่มเติม

2.2 บัณฑิตด้านยุทธโศปกรณ์ มีสภาพเก่า มีอายุใช้งานมายาวนาน จัดหาอะไหล่ยาก อุปกรณ์ล้าสมัย ใช้เวลาซ่อมบำรุงนาน

2.3 บัณฑิตด้านงบประมาณ ขั้นตอนแรกจะใช้งบของหน่วย ขึ้นต่อไปจะใช้งบทรองราชการ ขั้นสุดท้ายจะเป็นงบกลางของรัฐบาล

2.4 บัณฑิตด้านการบริหารจัดการ เป็นการแก้ปัญหาตามประสบการณ์ที่เคยทำมา ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและปัจจัยหลายๆองค์ประกอบ

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

จากสรุปผลการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการวิเคราะห์สัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ได้ดังนี้

3.1 ด้านการจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เสี่ยงภัย บ่อยๆ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ของ ศบภ.ทอ. ศบภ.นขต.ทอ. ศบภ.กองบินต่างๆ เช่น ข้อมูลพื้นที่การขึ้น-ลงของเฮลิคอปเตอร์ ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ ข้อมูลพื้นที่ในการตั้งเป็นกองอำนวยการฯ ข้อมูลพื้นที่สำหรับตั้งโรงพยาบาลสนาม ของพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูง เป็นต้น ถ้า ศบภ.ทอ. แต่ละพื้นที่มีข้อมูลต่างๆ ไว้ครบถ้วน การวางแผนช่วยเหลือจะดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

3.2 ด้านการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และให้ความรู้แก่ประชาชน

การเฝ้าระวังและรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัย การใช้ระบบสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์ในการแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ ประชาชน เช่น รายงานสถานการณ์ บทวิเคราะห์สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชน รับทราบเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความปลอดภัย

ถ้าประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย มีความรู้และเฝ้าระวัง ความรุนแรง ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นก็จะลดลง เพราะมีการเตรียมการ สถานการณ์อาจถึงขั้นการอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นขั้นตอนการป้องกันและแจ้งเตือน

3.3 ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน

3.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับเพื่อให้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสาธารณภัย รับทราบบทบาท และการมอบหมายภารกิจตามแผน การกำหนดบทบาทภารกิจในด้านการช่วยเหลือ บรรเทา และฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ประสบภัยให้มีความชัดเจน โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแผนดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นแผนบูรณาการที่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้ รวมทั้ง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติประจำที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 การมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ และพร้อมสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะ ตลอดจนกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญในการบัญชาการเหตุการณ์ และการเผชิญเหตุ รวมทั้งสนับสนุนการฝึกซ้อมร่วมภายในเหล่าทัพ และระหว่างหน่วยงานฝ่ายพลเรือน องค์กรเอกชน และหน่วยทหารในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับทราบขั้นตอนต่างๆ ความสับสน โกลาหล จะลดน้อยลง

3.4 ด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ และระบบสื่อสารปกติไม่สามารถใช้งานได้ ให้มีช่องทางการสื่อสารของวิทยุสมัครเล่น หรือข่ายการสื่อสารของมูลนิธิต่างๆ ที่สามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลาทั้งในยามปกติ และฉุกเฉิน

3.5 ด้านการใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ

การใช้อากาศยานสำรวจสภาพพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และปฏิบัติการอื่นที่จำเป็นเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขณะเกิดภัยโดยใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ เพื่อลำเลียง และจัดส่งสิ่งของรับบริจาคที่มีความจำเป็นให้ถึงมือประชาชนผู้ประสบภัยโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล หรือกรณีเส้นทางคมนาคมถูกตัดขาด ซึ่ง ศบภ.ทอ. มีระเบียบการใช้ครอบคลุมอยู่แล้ว ให้เพิ่มความรวดเร็วในการส่งการมากขึ้น

3.6 ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต

เพื่อปฏิบัติการการค้นหา และช่วยชีวิต ของผู้ประสบภัยในขณะเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งทางภาคอากาศและภาคพื้นดิน โดยให้เพิ่มความสามารถของยุทธโศปกรณ์ของหน่วยบินค้นหาและช่วยชีวิตของกองทัพอากาศ ให้สูงขึ้น

สามารถปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต ได้ตลอดเวลา 24 ชม. ทั้งกลางวัน และกลางคืน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ค้นหาและช่วยชีวิต ของกรมปฏิบัติการพิเศษ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน ประจำการอยู่

3.7 ด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย

การจัดกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพ สันตนาการและบำรุงขวัญให้แก่ประชาชนคลายความทุกข์จากหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ ของประชาชนว่าปลอดภัยแล้วว่า หน่วยงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐกำลังให้ความช่วยเหลือไม่ได้ถูกทอดทิ้ง หรือไม่ได้ให้ความสนใจถึงความทุกข์ยากของประชาชน

3.8 ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณสภาพพื้นที่

การสนธิกำลังในการใช้ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ระหว่างหน่วยงานฝ่ายทหารและหน่วยงานฝ่ายพลเรือนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน และสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อได้รับมอบ หมายภารกิจ

3.9 ด้านการบริหารจัดการ

ศึกษารูปแบบการจัด โครงสร้างของศูนย์ปฏิบัติการภัยพิบัติแห่งชาติ เพื่อให้มีความพร้อมในด้านองค์กร เครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ การเตรียมชุดเผชิญเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และต้องมีการฝึกการควบคุมสั่งการในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

3.10 ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ศึกษาระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีเกิดภัยพิบัติและเสนอแนะวิธีการปรับปรุงระเบียบ เพื่อให้ความเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การให้ความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเป็นแนวทางเดียวกัน

3.11 ด้านอาสาสมัคร

การหาเครือข่ายจิตอาสาไว้ตั้งแต่สภาวะปกติ เช่น ชมรมพัฒนาสัมพันธ์ ระดับผู้บริหารกองทัพอากาศ(พสบ.) สมาคม องค์กร มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจ สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายจิตอาสา ได้รวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคมที่เห็นความสำคัญของงานอาสาสมัคร และต้องการสืบสานกระแสพลังน้ำใจ ที่มีอาสาสมัครจำนวนมากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่ายมุ่งประสานความร่วมมือและเสริมพลังการทำงานขององค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัคร และการให้เกี่ยวกับจิตอาสา กองทัพอากาศ จึงเริ่มของกระแสเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำ และผู้อื่น โดยเน้นที่คุณค่า ของความสามัคคี การมีส่วนร่วม

และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม การจัดการอาสาสมัครให้มีระบบที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อรองรับกับรูปแบบงานอาสาที่หลากหลาย นับตั้งแต่แบบพึ่งพาตนเองในชุมชน จนไปถึงการช่วยเหลือผู้คนที่อ่อนแอ จึงได้มีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายจิตอาสาเพื่อให้กระแสอาสาสมัครในสังคมไทยนั้นเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

3.12 ด้านการวางระบบการรับบริจาค

เพื่อวางแผนการรับบริจาคเงิน และสิ่งของไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับทราบแผนปฏิบัติ ตั้งแต่เรื่องการประสานงาน การเก็บรักษา และการแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค โดยจัดเตรียม เจ้าหน้าที่ สถานที่เก็บรักษา และมีการฝึกความพร้อมเพื่อจะได้ทราบถึงความพร้อมการปฏิบัติ แล้วจึงนำมาปรับแผนที่เตรียมไว้ เช่น การแจกจ่ายสิ่งของรับบริจาค ต้องติดต่อกับตัวแทนของชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต.) ถ้าชุมชนนั้นเข้มแข็ง ความสับสนวุ่นวายในการแจกจ่ายจะลดลงอย่างมาก เพราะ ตัวแทนของชุมชนจะรับทราบว่าใครเดือดร้อนมาก ใครได้รับของบริจาคแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลพิจารณาปรับบทบาทหน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและแผนบรรเทาสาธารณภัย ให้สามารถรองรับและเผชิญภัยพิบัติแห่งชาติในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยให้ความสำคัญในขั้นตอนการป้องกันและแจ้งเตือนภัยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันงานการบรรเทาสาธารณภัยไม่ได้เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน
2. รัฐบาลจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติมให้กับกองทัพอากาศ เพื่อสามารถดำเนินการตามแผนงานและโครงการเพิ่มขีดความสามารถกองทัพอากาศในเรื่อง การบรรเทาสาธารณภัย
3. ให้ความสำคัญกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่เกิดขึ้นในด้านกำลังพล ด้านยุทธโศปกรณ์ ด้านการส่งกำลังบำรุง ด้านการบริหารจัดการ ด้านแผนบรรเทาสาธารณภัย ด้านงบประมาณ และด้านอาสาสมัคร
4. จัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กับ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้สนิทสนมง่ายในการติดต่อประสานงาน และการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ข้อเสนอแนะให้ศึกษาวิจัยต่อไป ควรศึกษาในเรื่อง การจัดการระบบการฝึก ศึกษา ในงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือน